VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011 Aleksey Dushtakov

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

OBOR: MEZINÁRODNÍ STUDIA - DIPLOMACIE

Výzvy a příležitosti pro Obamovou administrativu v Afghánistánu

(bakalářská práce)

Autor: Aleksey Dushtakov

Vedoucí práce: Zdeněk Matějka

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne …… ……

podpis studenta

Obsah

Úvod 1
1. Zahraniční politika George Bushe a Baracka Obamy v souvislosti s Afghánistánem 5
1.1. Srovnání zahraniční politiky G. Bushe a B. Obamy v souvislosti s Afghánistánem 5
1.2. Nová strategie v Afghánistánu. The Way Forward in Afghanistan 12
1.2.1. Hlavní cíl a způsoby dosažení 14
1.2.2. Stanovené termíny 16
1.3. Strategie regionální stabilizace Afghánistánu a Pákistánu 17
1.3.1. Afghánistán 17
1.3.2. Pákistán 19
2. Analýza dějin Afghánistánu a hledání příčin dnešních problémů. 21
2.1. Zeměpisné údaje 21
2.2. Etnické složení 22
2.3. „Velká hra“ (The Great Game) 22
2.4. Poučení ze sovětsko - afghánské války 23
2.5. Zrod Tálibánu 26
2.6. Operace „Trvalá svoboda“ (Enduring Freedom) 28
2.7. Pákistánská účast v posílení Tálibánu 29
2.8. Shrnutí dějin 31
3. Spolupráce států Asie v Afghánistánu 32
3.1. Střední Asie, Rusko a Šanghajská organizace pro spolupráci 32
3.1.1. Rusko 33
3.1.2. Šanghajská organizace pro spolupráci 35
3.1.3. Ekonomická spolupráce 36
3.1.4. Uzbekistán, Tádžikistán 37
3.1.5. Kyrgyzstán 38
3.1.6. Multivektorová diplomacie 39
3.2. Pákistán 40
3.3. Irán 44
4. Cesty možného rozvoje Afghánistánu. 47
4.1. Tálibán 48
4.1.1. Vyjednávání s Tálibánem 49
4.2. Saigonské déjà vu 50
4.3. Humanitární a ekonomická pomoc 51

4.4. Územní změny, (kon)federace 52
4.5. Mezinárodní islámská organizace, ústřední stát islámu 53
4.6. Scénář 53
Závěr 54
Literatura 58
Oficiální dokumenty 58
Oficiální webové stránky států a mezinárodních organizací 58
Knihy 59
Monografie 62
Časopisy 63
Noviny 64
Odborné webové stránky 68
Encyklopedie 69
Jiné webové stránky 70
Přílohy 72
Seznam použitých zkratek 72
Scénář 73

Úvod

Lidské dějiny čítají několik tisíc vážných ozbrojených konfliktů a nepočetné množství těch, které podle obecně přijatých kritérií – že je válkou ozbrojený konflikt, v němž dochází k nejméně 1000 obětím za 1 rok – do tohoto počtu zahrnuty nejsou. 27. srpna 1928 v Paříži byl podepsán několika národními státy Briand - Kelloggův pakt, jenž se zapsal do dějin jako první mezinárodní smlouva, v níž zúčastněné státy odsoudily válku jako prostředek řešení mezinárodních sporů a jako nástroj státní politiky.

Charakter válek se časem pochopitelně měnil: od spíše lokálních, v době zrodu lidské civilizace, ke globálním, kde válka samotná mezi dvěma skupinami či národními státy by byla bez zásahu věcného či ideologického, přímého či nepřímého jen stěží možná. 20. století bylo omráčeno hned dvěma konflikty, jejichž podoby a ničivé síly lidstvo dosud nezažilo. Člověk, coby racionální bytost, by se logicky mohl z válek poučit, že nejsou řešením jakéhokoliv sporu a nikdy žádná válka nevedla k všeobecnému blahobytu. Jsouce nadchnuti myšlenkami idealismu, věříce v definitivní ukončení válečné éry, lídři 50 států v roce 1945 podepsali Chartu OSN. Nově vzniklá mezinárodní organizace si kladla za cíl podporovat mírové soužití v celém světě, rozvíjet přátelské vztahy mezi národy, podporovat lidská práva a svobody, být centrem harmonizace činnosti států, namířené na dosažení výše zmíněných cílů.

Navzdory veškerým úsilím mezinárodního společenství války, i když spíše lokální, pokračují, a většina z nich je těžko řešitelná v krátkodobém horizontu. Konflikt, jemuž je věnovaná daná práce, se týká Islámské republiky Afghánistán a Spojených států amerických. Zcela nepochybně lze konstatovat, že téměř každý člověk, sledující denní zpravodajství již mnohokrát slyšel o nepokojích, kterými je Afghánistán a celkově region Střední Asie zasažen. Název práce se může zdát klamný, protože by bylo scestné se domnívat, že zúčastněnými v konfliktu státy jsou pouze Afghánistán a USA. Ani v období okupace Afghánistánu bývalým Sovětským svazem ani dnes za pokračující afghánsko - americké války není možné myslet, že konflikt je pouze dvoustranný. Dnešní situace ve Střední Asii a přilehlých teritoriích se mnoha odborníky považuje za kritickou, a to z několika důvodů. Samotný Afghánistán, jenž je zhruba stejně velký jako ostatní středoasijské bývalé sovětské republiky a několikrát menší, než sousední Irán nebo Pákistán, je objektem zájmů takových mocností jako Spojené státy, Rusko, Čína, Indie atd. kvůli jeho geopolitickému strategickému umístění. Nejen ekonomická a politická dominance v tomto regionu, ale též přítomnost a ovlivňování se právem považuje za dalekosahající výhodu.

Jak již název práce – Výzvy a příležitosti pro Obamovou administrativu v Afghánistánu – napovídá, věnoval jsem se možnosti změny politiky USA vůči Afghánistánu (později se ukáže, že i vůči celému regionu) s nástupem prezidenta Baracka Obamy, který zastává svou funkci od 20. ledna 2009.[1] Válka v Afghánistánu již 10 let a zvláště v posledních letech vyvolává ostré diskuze v různých státech po celém světě, nově se definují cíle a prostředky jejich dosažení,

[1] *The White House* [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. President Barack Obama. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/administration/president-obama>.

přehodnocují se strategie a taktiky, mění se klíčoví představitelé. Nicméně jsem se rozhodl zvolit právě dané období posledních dvou – tří let, které pokládám nejen za radikální změnu v přístupu k válce v Afghánistánu, ale i za období, kdy došlo k dvěma významným z hlediska mezinárodních vztahů událostem: za prvé, funkce prezidenta se ujal člověk s novými ideami, který heslem svého volebního programu zvolil „Change You Can Believe In" a „Yes, we can". Za druhé, v roce 2010 byly ukončeny boje v jedné z nejkontroverznějších a nejdražších válek Ameriky – válce v Iráku.[2] Ukončení sedmiletého procesu přineslo hned několik důležitých změn: Amerika již nemusí značnou část své armády držet na území Iráku, negativní postoj amerického národu a mnoha lidí světa vůči válkám a použití síly vyvrcholil v potřebu řešit konflikty odlišnými od vojenských akcí prostředky, ať je kdekoliv a jakkoliv vážný, klást důraz na preventivní a jiné druhy diplomacie. Za třetí, globální terorismus, extremistické skupiny a stoupající drogové toky čím dále více nabývají na významu a zasahují do dění všech členů mezinárodního společenství, v čemž neposlední roli hraje právě mnou zvolený Afghánistán a sousedící země (Pákistán, Írán a další).

Není možné si nevšimnout skutečnosti, že přehodnocování války v Afghánistánu probíhá nejen v rámci americko - afghánských vztahů, nýbrž také mezi členy NATO a sousedními státy Afghánistánu. Jde především o pokles vojenské činnosti a odpor vůči pokračování války uvnitř NATO (například ze strany Francie, Nizozemska, Kanady), novou strategii Evropské unie v Afghánistánu, obsaženou ve vydané Evropskou komisí „Country Strategy Paper: Islamic Republic of Afghanistan 2007-2013",[3] rozhodnutí Ruska zapojit se do Afghánistánu (zatím pouze dílčí pomocí NATO ve formě poskytnutí vzdušného a pozemního prostoru k zásobování amerických jednotek v Afghánistánu a spolupráci v oblasti drogového problému[4]), nový strategický objekt zájmů Ameriky v Asii – Pákistán (Obamova strategie pro Afghánistán a Pákistán z roku 2009,[5] National Security Strategy 2010[6] atd.).

Velká otázka, které bych se chtěl věnovat na konci práce, se týká budoucnosti Afghánistánu a celkově regionu. Po přečtení řady publikací, odborných knih a vyhodnocení faktorů, které nedovolují daný konflikt definitivně ukončit, jsem dospěl k závěru, že právě tato oblast Země, ohraničena, laicky řečeno, Ruskem, Čínou, Indií a státy Perského zálivu bude centrem dění a nepokojů, které se zřejmě vyskytnou v dalších 20 – 30 letech. Právě zde Spojené státy mohou naplnit svoje cíle a touhy nebo se stydlivě vzdát nadějí na zlepšení.

Z výše zmíněných skutečností musí být zřejmé, že konflikt mezi Afghánistánem a Spojenými státy nemůže být vyřešen rychle, jednoznačně a bez spoluúčasti ostatních zemí. Celá třetí kapitola je věnována rozboru spolupráce jednotlivých zájmových států v afghánském konfliktu, hlavně Pákistánu, Íránu a Ruska.

---

[2] KORNBLUT, Anne. *The Washington Post* [online]. 31.8.2010 [cit. 2011-03-19]. Obama declares that combat In Iraq is over. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/08/31/AR2010083104496.html>.

[3] *ReliefWeb* [online]. 08.05.2008 [cit. 2011-03-17]. Zdroj: European Commission (EC).. Country Strategy Paper: Islamic Republic of Afghanistan - 2007-2013. Dostupné z WWW: <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900sid/PANA-7EFC4S>.

[4] SENGUPTA, Kim. *The Independent* [online]. 27.10.2010, [cit. 2011-03-17]. Afghanistan : Russia steps in to help Nato. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/politics/exclusive-afghanistan-russia-steps-in-to-help-nato-2117468.html>.

[5] *Council on Foreign Relations* [online]. 27.03.2009 [cit. 2011-03-17]. Obama's Strategy for Afghanistan and Pakistan, March 2009. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/obamas-strategy-afghanistan-pakistan-march-2009/p18952>.

[6] *Council on Foreign Relations* [online]. 27.05.2010 [cit. 2011-03-17]. National Security Strategy 2010. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/defensehomeland-security/national-security-strategy-2010/p22232>. Shrnutí dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/advancing-our-interests-actions-support-presidents-national-security-strategy>, plná verze dokumentu dostupná z: <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf>.

Cílem práce je: zhodnotit výzvy a příležitosti pro Ameriku pod vedením prezidenta B. Obamy v Afghánistánu.

V práci jsem rozložil problém zahraniční politiky B. Obamy v Afghánistánu na několik jednotlivých částí, jejichž hlubší poznání mi může umožnit lepší pochopení jevu jako celku. Rozložení odpovídá členění práce a položeným úkolům. Mezi dané úkoly patří:

1. Srovnat zahraniční politiku Spojených států vůči Afghánistánu a regionu Střední Asie za prezidentství G. Bushe a B. Obamy: hlavní cíle, priority, používané prostředky, početnost vojenského kontingentu, spolupráce s jinými státy v rámci mezinárodních organizací a dohod, hlavní nepřátelé a spojenci, mediální reflexe konfliktu atd. Stanovit oblasti, v nichž s nástupem nového prezidenta došlo ke změně, zhodnotit tyto změny z hlediska nutnosti a účelnosti dosažení hlavního cíle.
2. Stanovit příčiny politické, ekonomické nestability v Afghánistánu a sousedních zemích zkoumáním války Sovětského svazu a následně Ameriky v Afghánistánu, též občanské války v Afghánistánu.
3. Vyhodnotit možné kladné a záporné přínosy z účasti v konfliktu zemí Šanghajské organizace pro spolupráci, Pákistánu a islámského mezinárodního společenství a dalších mezinárodních aktérů a podíl těchto subjektů na dosažení stability v regionu.
4. Stanovit možné cesty rozvoje dnešního Afghánistánu, zejména jeho politického (demokratického), ekonomického a kulturního života.

Kromě poslední čtvrté kapitoly, jež má analytický charakter, ani jedna ze tří kapitol nemůže být vynechána nebo zanedbána, protože úspěšné pochopení dnešního Afghánistánu je možné jenom systémově.

Moje hypotéza zní takto: Spojené státy americké dokážou vyhrát válku v Afghánistánu vojensky, avšak, stejně jako Britové a potom Rusové prohrají válku o národ. Danou prací bych chtěl prokázat, že nestabilní situace v Afghánistánu a celém regionu Střední Asie se bude nadále zhoršovat, dokud se válka asymetricky nevrátí do podoby ozbrojeného konfliktu. Chtěl bych dokázat, že současná strategie Ameriky nemá jasno KDE a proti KOMU bojovat, více se zabývá Afghánistánem, avšak centrum nebezpečí je již dávno v Pákistánu, což vyžaduje nejen přezkoumání priorit, ale odsuzuje tím Afghánistán a Ameriku k nekonečnému ohrožení či válčení. Dosažená relativní stabilita je dnes krátkodobá, a i přes dílčí úspěchy některých rozvojových projektů celkový stav zůstává bezútěšný.

Ve své práci se nebudu podrobněji věnovat dvěma podstatným, avšak zároveň rozsáhlým tématům: rozvojové pomoci a terorismu. Nepochybně oba faktory jsou přítomny v afghánském konfliktu, ale jejich hlubší analýza by měla být obsahem jiné vědecké práce.

Hlavní přínos dané práce pro vědu vidím v tom, že nabízí pluralistický pohled na válku (jsou využity zdroje v několika jazycích a autorů různých států), zabývá se konfliktem, který zdaleka není na konci, a tudíž neexistuje dostatek tištěných zdrojů ani podobné práce v češtině či angličtině. Dále pak zkoumá geografickou oblast, jež je dnes jednou z nejnebezpečnějších a nejkomplikovanějších pro politology a diplomaty a nese potenciální hrozbu náboženského střetu a reálnou hrozbu terorismu.

V dané práci je zobrazeno časové období přibližně mezi začátkem 90. let minulého století a začátkem roku 2011 s respektováním skutečnosti, že dějiny mají tendenci opakovat se, a proto je vhodné zmínit se též o vzdálenějších událostech.

Pro lepší pochopení zejména geografických souvislostí se v práci vyskytují grafické materiály v podobě tabulek a grafů, dále pak je na konci představen seznam zkratek, jež se hojně objevují v textu.

Při vytvoření dané práce byly využity zdroje v několika jazycích (převážně v angličtině, ruštině, češtině), oficiální stránky vládních či nevládních organizací a neoficiální nejrůznějších středisek pro výzkum dané problematiky. Zdroje ve větší míře pocházejí ze sítě Internet (zejména pro vládní dokumenty, zahraniční tisk), což je dáno nedostatkem potřebné literatury nebo odborných vědeckých prací v dostupných knihovnách nebo jejich zastaralosti a nevhodnosti pro účely dané práce. Dále jsou informace čerpány z odborných knih a časopisů, a nakonec z vlastních zkušeností, získaných během cest do Střední Asie v letech 2005 a 2007 (konkrétně Uzbekistán, Tádžikistán a Kazachstán).

Mezi nejpřínosnější odborné knihy, jejichž autoři se zabývali problematikou Afghánistánu, řadím především knihu „Recovering the Frontier State: War, Ethnicity, and State in Afghanistan“ od Rasula Bakhshe, kterou bych doporučil jako základní literaturu pro zkoumání Afghánistánu. Podle mého názoru nejlepší encyklopedií o Afghánistánu je práce Franka Clementse „Conflict in Afghanistan: a historical encyclopedia“, a vcelku podobný sborník vědeckých statí o afghánském konfliktu „The future of Afghanistan“ v edici Alexandra Thiera. Pro zkoumání problematiky strategie Ameriky ve Střední Asii jsem jako základní zdroj použil dvě monografie amerického vědce Stephena Blanka – „The Strategic Importance of Central Asia: An American View“ a „Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia“. Stanovisko autora je sice značně proamerické a nekompromisní v mnoha ohledech, avšak ve svých pracích zkoumá otázky, které mnozí novináři a jiní vědečtí pracovníci často přehlížejí. Kromě toho jsem nejaktuálnější informace čerpal z novin „The Washington Post“ a webových stránek „Council on foreign relations“.

Na konec práce jsem se rozhodl umístit model – scénář možného vývoje situace v Afghánistánu. Model byl vypracován vysokou školou v Postupimi (Fachhochschule Potsdam). Od vedoucího projektu „The Afghan Conflict - A Map of Possible Scenarios“ p. Marca Tiedemanna jsem dostal povolení použít scénář ve své práci a přeložit ho do českého jazyka. Scénář v grafické podobě se nachází na konci v přílohách, též bude připraven pro účely obhajoby v patřičné velikosti.

1. Zahraniční politika George Bushe a Baracka Obamy v souvislosti s Afghánistánem

Tato kapitola je věnována srovnání zahraniční politiky Spojených států v Afghánistánu a regionu Střední a Jižní Asie za prezidentství George W. Bushe a Baracka H. Obamy. V následujícím výkladu jsou představeny hlavní cíle jejich zahraničních politik, priority, používané prostředky, početnost vojenského kontingentu, spolupráce s jinými státy v rámci mezinárodních organizací a dohod, hlavní nepřátelé a spojenci, mediální reflexe konfliktu atd. Úkolem kapitoly je představit základní prvky nové strategie Ameriky v Afghánistánu, popsat zásadní změny oproti minulému přístupu k problematice, heslovitě srovnat zahraniční politiky obou prezidentů a naznačit základní problémy, které budu rozebírat v dalších kapitolách. Obsah kapitoly tvoří dvě části: srovnávací tabulka a ji doplňující text. Materiály, na jejichž základě je následující tabulka vytvořena, jsou převzaty z encyklopedie Britannica (dostupné elektronicky z www.britannica.com). V jiných případech je zdroj ukázán zvlášť v poznámkách pod čárou.

1.1. Srovnání zahraniční politiky G. Bushe a B. Obamy v souvislosti s Afghánistánem

Kritéria srovnání	
George Walker Bush	Barack Hussein Obama II
Doba prezidentství	
2001 – 2009	2009 – dnes (příští americké volby proběhnou v roce 2012)
Politická strana	
republikánská	demokratická
Heslo (a) volebního programu[7]	
2000: „Compassionate conservatism“, „Real plans for real people“, „Reformer with results“ 2003: „Stay the course“[8] 2004: „Yes, America Can!“	2008: „Change We Can Believe In“, „Change We Need“, „Hope“, „Yes We Can!“
Zmínka o Afghánistánu ve volebním programu	
2000: ne 2004: ano. Například: „Budeme pomáhat rozvíjejícím se demokraciím v Iráku a Afghánistánu v stabilním růstu a ochraně svobody…“[9]	Ano. Například: „Jako prezident, já budu prosazovat tvrdou, inteligentní a principiální strategii národní bezpečnosti, která uznává, že máme zájmy nejenom v Bagdádu, ale též v Kandaháru a Karáčí, Tokiu a Londýně, Pekingu a Berlíně…“, „Zaměřím se v této strategii na 5 cílů, které přispějí americké bezpečnosti: zodpovědné ukončení války v Iráku, dokončení boje proti Al-Káidě a Tálibánu, ochrana všech jaderných zbraní a materiálů před teroristy a darebáckými státy, dosažení skutečné energetické bezpečnosti a rekonstrukce našich spojenectví

[7] *Presidentsusa.net* [online]. c2011 [cit. 2011-03-17]. Presidential Campaign Slogans. Dostupné z WWW: <http://www.presidentsusa.net/campaignslogans.html>. Hesla ponechány v angličtině kvůli možnosti nepřesného překladu.

[8] VINALL, Casie. *U.S. Department of defense* [online]. 10.07.2003 [cit. 2011-03-17]. U.S. „Will Stay the Course“ in Iraq, Bush Says. Dostupné z WWW: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=28740>.

[9] *American Rhetoric* [online]. 3.10.2004 [cit. 2011-03-17]. George W. Bush 2004 Presidential Election Victory Speech. Dostupné z WWW: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/convention2004/georgewbush2004victoryspeech.htm>. Přeloženo z angličtiny.

	pro úspěšné čelení hrozbám 21. století“,[10] „Válka, kterou musíme vyhrát“.[11]
Hlavní směry v zahraniční politice[12]	
• Terorismus Do teroristických útoků roku 2001 administrativa Bushe neměla nijak významnou zahraniční politiku. Události 11. září ji silně ovlivnily, důraz na terorismus a jeho prevenci byl kladen větší, než kdykoliv předtím[13]. Rozpoutaná globální válka proti terorismu (GWOT) neměla ani přesně definovaného nepřítele ani úplně promyšlenou strategii. Nově definovaný nepřítel je do určité míry podobný tomu ze studené války, kdy hrozbou, představenou veřejnosti, byli Sověti, aniž by byly jednoznačně stanoveny příčiny konfrontace a plán činnosti. Terorismus přišel namísto jaderného Ruska, všudypřítomní teroristé (většinou myšleno, že to byli muslimové) namísto komunistů.[14] Afghánistán a Irák se staly hlavní frontou boje proti terorismu.[15] • „Axis of evil“ Hlavním nepřítelem kromě teroristů byly země tzv. „Osy zla“ („Axis of Evil“): Irák, Írán, Severní Korea a také Libye, Sýrie[16]. G. Bush v roce 2002 přímo prohlásil, že Amerika nedovolí, aby nejnebezpečnější režimy na světě ohrožovaly Ameriku nejničivějšími zbraněmi. Nová doktrína neokonzervativců v americké administrativě, která usiluje o změnu nepohodlných režimů pomocí síly, jejíž použití může být ospravedlněno hrozbou zájmům Ameriky, dostala název „regime change“.[17] • Prevence Doktrína spočívala v důrazu na prevenci a unilaterální činnost, bez větší potřeby souhlasu mezinárodního společenství (souvisí s tím, že válka proti teroru silně přesahovala hranice Afghánistánu). Prevence se uskutečňovala také v Americe, kde byly	• Boj s terorismem, Al-Káidou v Afghánistánu a Pákistánu Hlavní cíl je narušit, oslabit a porazit Al-Káidu v Afghánistánu a Pákistánu a zabránit jí v ohrožování Ameriky a jejích spojenců v budoucnosti.[27] Nová strategie je založena na Bushově strategii, avšak přehodnocuje ji a doplňuje o nové nástroje (vojenské a civilní), nové fronty a nové hráče (zlepšení vztahů s muslimy). Globální boj proti terorismu ve smyslu boje proti jedné teroristické skupině, jež má sídla po celém světě. • Odpovědné ukončení války v Iráku[28] Ukončení vojenských akcií k září 2010, předání odpovědnosti irácký bezpečnostním silám. Hlavní cíle americké mise v Iráku od září 2010 bude spočívat ve výcviku, vyzbrojení a poradenské pomoci irácké armádě, provádění společných antiteroristických operací, zajištění bezpečnosti vojenskému a civilnímu personálu. Plánuje se dodržet stanovený termín plného odchodu vojsk z Iráku (konec 2011). • Ochrana jaderných zbraní před teroristy[29] V Praze v roce 2009 byly představeny plány zmenšení a následného zničení jaderného arsenálu, proběhla jednání s Ruskem o vzájemném snížení počtu jaderných zbraní. Byla také ratifikována smlouva „Comprehensive Test Ban Treaty“. Spolu s partnery Amerika bude usilovat o denuklearizaci Severní Koreje, podporovat mírový jaderný program v Iránu. • Podpora míru a bezpečnosti v Izraeli a na Blízkém východě.

[10] RHEE, Foon. *Boston.com : 2008 Presidential Campaign Blog - Political Intelligence* [online]. 15.7.2008 [cit. 2011-03-17]. Obama: Afghanistan, not Iraq, should be focus. Dostupné z WWW: <http://www.boston.com/news/politics/politicalintelligence/2008/07/obama_afghanist.html>.

[11] *BarackObama.com* [online]. Washington DC : 01.08.2007 [cit. 2011-03-17]. Remarks of Senator Obama: The War We Need to Win. Dostupné z WWW: <http://www.barackobama.com/2007/08/01/the_war_we_need_to_win.php>.

[12] *The White House* [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Foreign Policy. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/issues/foreign-policy>.

[13] MOENS, Alexander. *The foreign policy of George W. Bush: values, strategy and loyalty* [online]. UK : Ashgate Publishing, 2004 [cit. 2011-03-16]. The war president, s. 123-163. Reprinted 2005. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=_6te5O1kINAC>. ISBN 978-0-7546-4274-7.

[14] BRZEZINSKI, Zbigniew. *Nezavisimaja gazeta* [online]. 17.02.2006 [cit. 2011-03-17]. Poslednij suveren na rasput'e. Dostupné z WWW: <http://www.ng.ru/ideas/2006-02-17/1_suveren.html>.

[15] *The National Security Strategy 2006* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2006 [cit. 2011-03-17]. Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against Us and Our Friends. Dostupné z WWW: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006/index.html>.

[16] SEGELL, Glen. *Axis of evil and rogue states : the Bush administration, 2000-2004* [online]. United Kingdom : Glen Segell, 2005 [cit. 2011-03-16]. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=W2XWKKNkC5gC>. ISBN 1901414272.

[17] FOLLATH, Erich; STARK, Holger. The Birth of a Bomb : A History of Iran. *Der Spiegel* [online]. 17.06.2010 [cit. 2011-03-17]. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,701109-4,00.html>.

silně posíleny pravomoci policejních orgánů.[18] V roce 2001 byl podepsán a schválen USA PARTIOT ACT (zkratka pro Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001) – zákon, který rozšiřuje pravomoci amerických vládních agentur a silových či „zákon-vynucujících“ složek za účelem boje s terorismem v USA i mimo ně.[19] Snaha utnout hlavu Al-Káidě a nedopustit druhé 11. září. • Diplomacie Diplomacie do značné míry je podřízena vojenskému pohledu na svět, spočívala v posílení a podporování růstu demokratických institucí a jejich činnosti v každém státě, přičemž hlavním cílem bylo poražení tyranie v celém světě. Dosažení takového cíle vyžaduje, aby Amerika používala diplomacii nejen pro styky s ostatními státy, ale která bude pomáhat měnit svět k lepšímu. Proto taková diplomacie bývá označována za „transformational diplomacy“.[20] • Válka v Iráku (2003 – 2010) Zapojení USA do bojových operací bylo oficiálně ukončeno v září 2010, budoucnost ukáže, zda se osvědčily „regime change“ a „nation building“.[21] Přes odpor mezinárodního společenství, obrovské finanční náklady a lidské oběti, konflikt Ameriky a muslimského světa, napjaté vztahy se Sýrií a Íránem, situace v Iráku zůstává nebezpečná, správně fungující demokracie nastolena nebyla a zbývá ještě mnoho nevyřešených problémů.[22] • Indie a Pákistán Prevence jaderné války mezi Indií a Pákistánem (obě země nejsou členy smlouvy o nešíření jaderných zbraní).[23] • Afrika Trojnásobné zvětšení rozvojové pomoci Ameriky Africe, což činilo přibližně 9 miliard dolarů.[24]	• Navázání starých vztahů Oživení amerických vztahů s Evropou (EU), členy G - 20, muslimským světem (založených nejen na společně hrozbě terorismu), s Asií (Pákistán, Čína). • Asie Politika navazování dobrých vztahů v Asii Konkrétně ve Střední a Jižní Asii. Využívá cílů, založených předchozím prezidentem, avšak používá jiné nástroje pro jejich splnění: podpora nezávislých, demokratických a stabilních států, plně integrovaných do světové a regionální ekonomiky, se vztahy jak mezi sebou, tak s Amerikou a jejími partnery. Afghánistán a Pákistán jsou pro novou strategii nedělitelnou frontou, kde není možná výhra pouze na jedné části.[30] • Americké hodnoty, Guantánamo Národní bezpečnost závisí na americké schopnosti využít svých jedinečných národních atributů, stejně jako globální bezpečnost závisí na silném a odpovědném americkém vedení.[31] Politika aktivního zapojování do věcí, přesahujících státní hranice, nikoliv isolacionismus.[32] • Súdán Ukončení súdánského konfliktu (Dárfúr) a zajištění dlouhodobé bezpečnosti Súdánu. • Latinská Amerika Posílení vlivu USA v Latinské Americe, spolupráce v oblasti ekonomiky, energetiky, klimatu, v občanské agendě.[33]

[27] *Projev presidenta k národu o budoucím postupu v Afghánistánu a Pákistánu* [online]. West Point, NY : Bílý Dům Kancelář tiskového mluvčího , 2009 [cit. 2011-03-17]. str. 4. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/091201-obama-afghanistan-speech-czech.pdf>. Česká verze. Zkrátka: Projev ve West Pointu

[28] The White House [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Foreign Policy. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/issues/foreign-policy>.

[29] National Security Strategy 2010. Str. 12

[18] *Lenta.ru* [online]. c2011, 09. 11. 2010 [cit. 2011-03-17]. Bush, Dzhordzh, mladshij. Dostupné z WWW: <http://www.lenta.ru/lib/14159751/full.htm>.

[19] *Justice.gov* [online]. 2001 [cit. 2011-03-17]. The USA PATRIOT Act: Preserving Life and Liberty. Dostupné z WWW: <http://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm>.

[20] HYMAN, Gerald. *A Cabinet-Level Development Agency : Right Problem, Wrong Solution* [online]. Washington DC : Center for Strategic & International Studies , 2008 [cit. 2011-03-17]. Argument for the new agency, s. 5-7. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=4QjQUtH0CW4C>. ISBN 978-0892065608.

[21] LITWAK, Robert. *Regime change: U.S. strategy through the prism of 9/11* [online]. Washington DC : Woodrow Wilson Center Press, 2007 [cit. 2011-03-16]. Iraq: from containment to regime change, Dilemmas of Force after 9/11, s. 125-168 a 49-86. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=EPuOUCj5jDsC>. ISBN 9780801886423.

[22] MAKSIMOV, Boris. *BBC Russian* [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Pressa Britanii: itogi vojny v Irake. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/russian/uk/2010/09/100901_brit_press.shtml>.

[23] *Federation of American Scientists* [online]. 1998 [cit. 2011-03-17]. SIGNATORIES AND PARTIES TO THE TREATY ON THE NON-PROLIFERATION OF NUCLEAR WEAPONS. Dostupné z WWW: <http://www.fas.org/nuke/control/npt/text/npt3.htm>.

• Arabsko - izraelský konflikt Snaha o vyřešení konfliktu mezi Araby a Izraelem. Bush pochválil rozhodnutí izraelského premiéra A. Šarona vyvést vojska z palestinského území v pásmu Gazy.[25] • Libanon V druhé libanonské válce (konflikt mezi Izraelem a vojenským křídlem libanonské politické strany Hizballáh, 2006) Bush podporoval Izrael a jeho právo na sebeobranu, což vyvolalo následné zhoršení vztahů s některými evropskými státy, jejichž vlády volaly po brzkém ukončení bojů. Z rozpoutání konfliktu Bush obviňoval jak šíitské hnutí Hizballáh, tak i jej podporující režimy v Sýrii a Iránu.[26]	
Hlavní cíle a způsoby jejich dosažení (v Afghánistánu)	
Cíl: narušit a zničit teroristické organizace v globálním dosahu, napadnout jejich vedení, velení, řízení a komunikace, materiální pomoc a finance.[34] Nástroje realizace: přímá a dlouhodobá činnost, s použitím všech dostupných státních a mezinárodních sil. Hlavním nepřítelem jsou ty teroristické skupiny, které chtějí získat přístup k zbraním hromadného ničení; zajištění bezpečnosti Ameriky, amerického národa a amerických zájmů doma a v zahraničí identifikací a ničením hrozeb, než se objeví na státních hranicích. Ačkoliv Amerika usiluje o větší zapojení do GWOT mezinárodních sil, nebude problém jednat samostatně, pokud to vyžaduje situace, a vykonávat právo na sebeobranu preemptivními akcemi;[35]	Cíl: odebrat Al-Káidě bezpečné útulky, zvrátit nástup Tálibánu a nedovolit mu svrhnout vládu, posílit kapacitu afghánských bezpečnostních sil a vlády, aby mohly převzít odpovědnost za budoucnost Afghánistánu. Nástroje realizace:[37] prosazovat vojenskou strategii, která během 18 měsíců zlomí nástup Tálibánu a zvýší obrannou kapacitu Afghánistánu; spolupracovat s americkými partnery v NATO, OSN a s afghánským lidem na účinnější civilní strategii, aby vláda mohla využít zlepšené bezpečnosti; jednat s plným vědomím toho, že americký úspěch v Afghánistánu je nerozlučně spojen s partnerstvím s Pákistánem.

[24] FLETCHER, Michael. *The Washington Post* [online]. 31. 12. 2006 [cit. 2011-03-17]. Bush Has Quietly Tripled Aid to Africa. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/30/AR2006123000941.html>.

[30] WEITZ, Richard. *Eurasia.net* [online]. 10. 09. 2009 [cit. 2011-03-17]. Afghanistan and Pakistan: Examining the Obama Administration's Eurasian Strategy. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav091109a.shtml>.

[31] National Security Strategy 2010. Str. 15

[32] National Security Strategy 2010. Str. 19

[33] LOWENTHAL, Abraham; PICCONE, Theodore; WHITEHEAD, Laurence. *The Obama Administration and the Americas: Agenda for Change* [online]. 1st ed. Washington DC : Brookings Institution Press, 2009 [cit. 2011-03-16]. Building a constructive inter-American partnership. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=vYfLzkRXAUkC>. ISBN 978-0815703099.

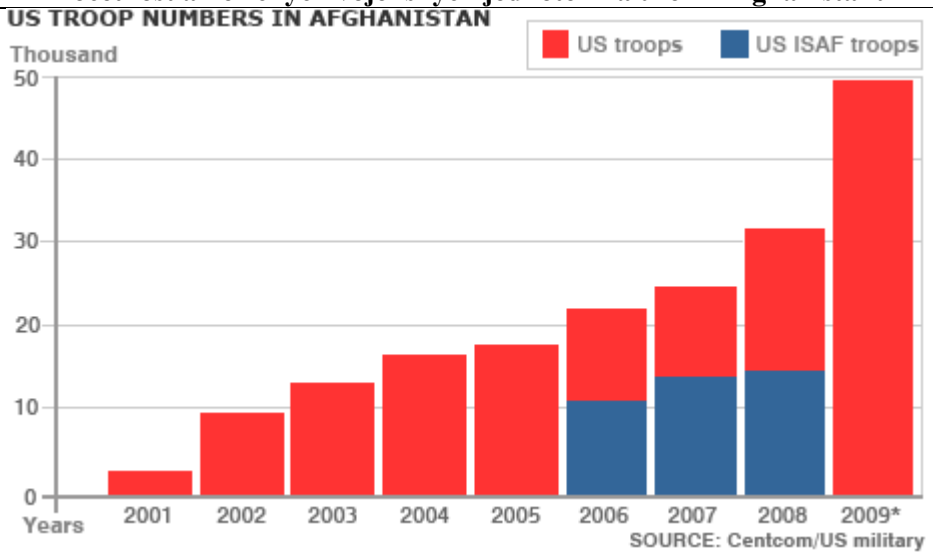
[25] MCGREAL, Chris; MACASKILL, Ewen. *The Guardian* [online]. 15. 03. 2003 [cit. 2011-03-17]. Bush to publish road map to peace. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/world/2003/mar/15/israel>.

[26] *Lenta.ru* [online]. c2011, 09.11.2010 [cit. 2011-03-17]. Bush, Dzhordzh, mladshij. Dostupné z WWW: <http://www.lenta.ru/lib/14159751/full.htm>.

[34] *The National Security Strategy 2006* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2006 [cit. 2011-03-17]. Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against Us and Our Friends. Dostupné z WWW: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006/index.html>.

[35] Pojmy „preempce" a "prevence" bývají dosti často chybně zaměňovány. Preempce znamená činnost (speciálně útok), založenou na nevyvratitelných důkazech toho, že útok nepřítele je bezprostředně hrozící. Prevence znamená činnost (útok), zahájenou v přesvědčení, že vojenský konflikt, ačkoliv není bezprostřední, je nevyhnutelný, a tudíž by zpoždění znamenalo větší riziko (větší náklady války). Válku v Iráku lze považovat za případ prevence, útok proti Al-Káidě – za preempci. Otázka však je, do jaké míry lze preempci interpretovat jako sebeobranu (například proti Al-Káidě), která na rozdíl od preventivní války (v Iráku) mezinárodním právem zakázaná není. Podrobněji viz: Policy Implications of the Bush Doctrine on Preemption (http://www.cfr.org/international-law/policy-implications-bush-doctrine-preemption/p5251) a H. Shue; D. Rodin. Preemption: military action and moral justification (http://books.google.com/books?id=UQajT7Bqf-MC)

[37] Projev ve West Pointu. Str. 4-5

přerušení sponzorování, podpory a poskytování útulků teroristům ze strany některých států; podpora umírněných vlád zejména v muslimském světě, aby podmínky a ideologie, které podporují terorismus, nenašly živnou půdu v žádném státě; posílení role veřejné diplomacie a propagování svobodných toků informací a myšlenek ve společnostech, jež jsou ovládnuty teroristickými sponzory. V prvním volebním období základním elementům nation - building a místního rozvoje nebyla věnována dostatečná pozornosti, což se změnilo tehdy, když právě ony prvky měly údajně úspěch v Iráku.[36]	Centrálním bodem nové strategie je rozšíření afghánských bezpečnostních sil (ANSF). Obamovi poradci doporučují prezidentovi zvýšení bezpečnostních sil do 134000 (což je více, než za sovětsko - afghánské války).[38] Strategie nepočítá s nation - building, naopak si stanovuje realistické cíle v kritických oblastech. Tyto cíle jsou v souladu s americkými bezpečnostními zájmy a byly vyvinuty ve spolupráci s afghánskou a pákistánskou vládou, s americkými zahraničními partnery v rámci NATO.[39] Také odpovídají americkým národním hodnotám, včetně dlouhodobého závazku podporovat všeobecná lidská práva žen a jiných marginalizovaných skupin. Nově jsou stanoveny termíny ukončení bojové činnosti amerických vojsk na území Afghánistánu a předání odpovědnosti afghánské vládě, avšak po odchodu vojsk bude zachována politická, diplomatická a ekonomická přítomnost Ameriky v Afghánistánu a Pákistánu, která má dlouhodobě zabezpečovat ochranu amerických zájmů v regionu.[40]
Početnost amerických vojenských jednotek na území Afghánistánu	
 Zdroj: BBC news. 2009 [cit. 2011-03-17]. US to boost troops in Afghanistan. http://news.bbc.co.uk/2/hi/7895951.stm.	

[36] PRADOS, John. *Foreign policy in focus* [online]. John Feffer. Washington, DC : 2009 [cit. 2011-03-17]. The AfPak Paradox. Dostupné z WWW: <http://www.fpif.org/articles/the_afpak_paradox>.

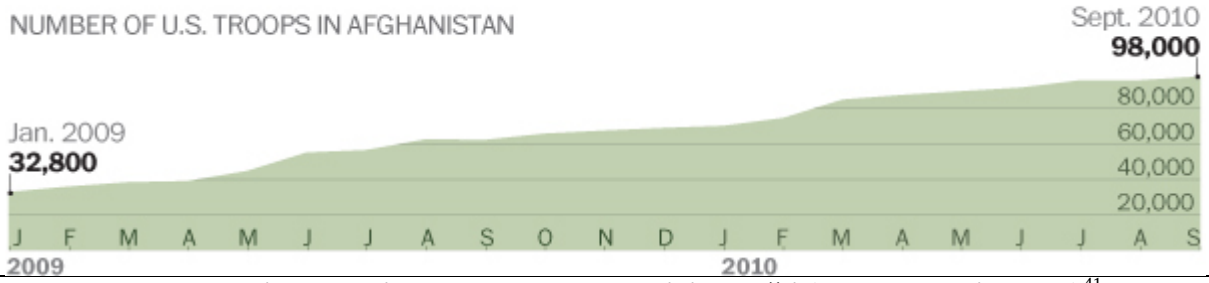
[38] tamtéž

[39] Department of State. *Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy* [online]. Washington DC : Office of the Special Representative for Afghanistan and Pakistan, 2010 [cit. 2011-03-17]. str. 2. Dostupné z WWW: <www.state.gov/documents/organization/135728.pdf>.

[40] Afghanistan and Pakistan. Regional Stabilization Strategy. Str. 5

Zdroj: The Washington Post. c1996 [cit. 2011-03-17]. Afghanistan: Measuring strategy's effects. http://www.washingtonpost.com/wp-srv/special/nation/state-of-afghanistan-2010/index.html.

Ztráty amerického vojenského personálu a civilní oběti (za doby prezidenství)[41]	
947 (vojenské oběti) z celkového počtu 1476. Přesný počet civilních obětí není možné stanovit, protože systematická data se sbírají pouze od roku 2006.[42] Lze odhadovat na 7000 od r. 2006.[43]	529 (vojenské oběti) z celkového počtu 1476. Civilních obětí je 3683, avšak čísla nejsou přesná z žádné strany.
Hlavní úspěchy a neúspěchy	
Pozitiva: svržení režimu Tálibánu, osvobození území Afghánistánu od extremistů a jejich vyhnání do příhraničních oblastí, vytvoření ISAF pro zajištění bezpečnosti a podporu dosažených výsledků, činnost PRT a větší objemy humanitární pomoci (zajišťují některé elementy nation - building – školy, projekty zavlažování, zdravotnictví, školení úředníků na lokální úrovni). Negativa: v letech 2008 – 2009 oslabení tlaku na teroristické skupiny, teroristické útoky v Indii (2008, mají kořeny v Pákistánu a Afghánistánu[44]), omezená kontrola hraničních oblastí a jihu	Pozitiva: prezidentské volby 2009, parlamentní volby 2005, vymezení jasnějších cílů operace v Afghánistánu (termíny ukončení, rozšíření používaných nástrojů, posílení vztahů s Pákistánem a dalšími státy regionu, sblížení s Ruskem. Negativa: korupce,[45] drogy (nejméně 30 % státního HDP;[46] nerozvinutá infrastruktura hlavně v zemědělství), teroristické útoky v Indii a Pákistánu, návrat Tálibánu do jižní části Afghánistánu a jeho reálná kontrola v FATA a Balúčistánu, slabá moc prezidenta H. Karzáího

[41] *ICasualties* [online]. c2009 [cit. 2011-03-17]. Operation Enduring Freedom. Dostupné z WWW: <http://www.icasualties.org/oef>.

[42] GARLASCO, Marc. *Troops in contact : airstrikes and civilian deaths in Afghanistan* [online]. New York : Human Rights Watch, 2008 [cit. 2011-03-17]. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=YiLueYkS380C>. ISBN 978-1564323625.

[43] ROGERS, Simon; SEDGHI , Ami. *The Guardian* [online]. 10.03.2011 [cit. 2011-03-17]. Afghanistan civilian casualties: year by year, month by month. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2010/aug/10/afghanistan-civilian-casualties-statistics>.

[44] RIEDEL, Bruce. *Brookings Institution* [online]. 2008 [cit. 2011-03-17]. Terrorism in India and the Global Jihad. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/articles/2008/1130_india_terrorism_riedel.aspx>.

[45] SHANE, Scott; MAZZETTI, Mark; FILKINS, Dexter. *The New York Times* [online]. 28.07.2004 [cit. 2011-03-17]. Cables Depict Afghan Graft, Starting at Top. Dostupné z WWW: <http://www.nytimes.com/2010/12/03/world/asia/03wikileaks-corruption.html>.

[46] BRUNO, Greg. *Council on Foreign Relations* [online]. 26.05.2009 [cit. 2011-03-17]. Nourishing Afghanistan's Agricultural Sector. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/afghanistan/nourishing-afghanistans-agricultural-sector/p19478 >.

Afghánistánu, nestálost a nepromyšlenost strategie, malý akcent na Afghánistán ve srovnání s Irákem, tření uvnitř ISAF (hlavně v EU), nedostatečná spolupráce s Pákistánem a zeměmi ŠOS.	na území Afghánistánu (hovoří se dokonce o ztrátě kredibility),[47] nezaměstnanost (pětinásobný nárůst oproti roku 2000),[48] rostoucí závislost na importu potravin, rostoucí civilní oběti v Afghánistánu a Pákistánu v důsledku vzdušných náletů ISAF.
Hlavní spojenci USA a „problémové“ státy (které nějakým způsobem ovlivňují strategii a činnost USA v Afghánistánu a regionu)	
Spojenci: Pákistán[49] (statut „major non-Nato ally of the United States“[50] z roku 2004). Problémové vztahy: Irák, Sýrie, Irán, Saúdská Arábie, Egypt[51], Rusko. Hovořilo se i o tzv. „rogue states“ (Irák, Írán, Severní Korea), které jsou autoritativní, nectí mezinárodní právo, ohrožují své sousedy, vyvolávají konflikty, jsou odhodlány použít zbraně hromadného ničení a rozvinutou vojenskou techniku v jiných než sebeobranných případech, podporují na úrovni státu teroristické skupiny, odmítají základní lidské hodnoty, nenávidí Spojené státy.[52]	Spojenci: členské země NATO, Rusko[53] (kooperace v Afghánistánu, Evropě a Asii, při podpoře suverenity a územní integrity sousedních s Ruskem států)[54], Pákistán, Francie, Německo,[55] Čína a Indie,[56] Austrálie, Filipíny, Thajsko.[57] Problémové státy: Afghánistán a Pákistán (epicentrum násilného extremismu vykonávaného Al-Káidou), Irán[58] (podporuje teroristy, ruší mír mezi Izraelem a Palestinou, porušuje základní lidská práva) a Severní Korea[59] (Amerika usiluje o denuklearizaci v Koreji, chce zabránit Íránu v nezákonném vývoji jaderné zbraně).
Hrozba terorismu	
Spojené státy válčí proti terorismu v globálním rozsahu. Nepřítel není určitý politický režim ani určitá osobnost či náboženská ideologie. Globální nepřítel je terorismus – promyšlené, politicky motivované násilí vykonávané proti nevinným lidem.[60]	Amerika vždy bude usilovat o delegitimaci použití terorismu a o izolaci těch, kdo ho provádí. To není globální válka proti taktickému terorismu nebo určitému náboženství – islámu. Amerika válčí proti určité síti, Al-Káidě a jejím teroristickým pobočkám, které ohrožují

[47] PRADOS, John. *Foreign policy in focus* [online]. John Feffer. Washington, DC : 2009 [cit. 2011-03-17]. The AfPak Paradox. Dostupné z WWW: <http://www.fpif.org/articles/the_afpak_paradox>.

[48] Index Mundi. *Afghanistan - Unemployment rate - Historical Data Graphs per Year* [online]. 2008 [cit. 2011-03-17]. Dostupné z WWW: <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=af&v=74>.

[49] *BBC news* [online]. 17.06.2004 [cit. 2011-03-17]. Bush names Pakistan 'major ally'. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/3814013.stm>.

[50] Major non-nato allies (hlavní nenatovští spojenci) mají prioritní právo na dodávky obranných materiálů, mohou hromadit americkou vojenskou techniku, účastnit se obranného výzkumu a vývojových programů, mají přístup k zvýhodněným americkým půjčkám. Mezi členy MNNA patří mj. Jordánsko, Argentina, Thajsko, Kuvajt, Bahrajn. Podrobněji viz United States Code: Title 22,2321k. Designation of major non-NATO allies (http://www.law.cornell.edu/uscode/html/uscode22/usc_sec_22_00002321---k000-notes.html).

[51] FISK, Robert. *The Independent* [online]. 10.09.2002 [cit. 2011-03-17]. Bush is intent on painting allies and enemies in the Middle East as evil. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/bush-is-intent-on-painting-allies-and-enemies-in-the-middle-east-as-evil-607200.html>.

[52] *The National Security Strategy 2002* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2002 [cit. 2011-03-17]. Kapitola 3. Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against Us and Our Friends. Dostupné z WWW: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/nss3.html>.

[53] V posledních letech se Rusko a Amerika snažily najít společné cíle a postupy, které by mohly přispívat efektivní spolupráci v oblastech společného zájmu. V roce 2009 se H. Clintonová dohodla se svým ruským protějškem S. Lavrovym na obnovení (angl. reset) vztahů, které byly „zmrazeny“ érou Jelcin - Clinton v 90. letech (kvůli Jugoslávii a uznání Kosova), revolucemi v Gruzii a Ukrajině (2003 a 2004 resp.), po východním rozšíření NATO (sáty Střední Evropy a Pobaltí, 1999 a 2004), ozbrojeným konfliktem Ruska a Gruzií (otázka autonomie Jižní Osetie a Abcházie) a dalších. Podrobněji viz: Resetting the US-Russia Relationship (http://usforeignpolicy.about.com/od/alliesenemies/a/us-russia-reset.htm)

[54] National Security Strategy 2010. Str. 53

[55] National Security Strategy 2010. Str. 19

[56] National Security Strategy 2010. Str. 19

[57] National Security Strategy 2010. Str. 50

[58] National Security Strategy 2010. Str. 34

[59] National Security Strategy 2010. Str. 31

[60] National Security Strategy 2002. Kapitola 3.

	bezpečnost naší a našich partnerů[61]. Pojem „GWOT“ byl zaměněn na „Overseas Contingency Operation“.[62] Centrum terorismu se nachází v Pákistánu.[63]
Hodnocení úspěšnosti kampaně v hromadných sdělovacích prostředcích, komentáře	
„Sedm let polovičatých úsilí Bushovy administrativy zanechaly zemi ve velmi nebezpečném stavu“.[64] „Bush 2002 byl odezvou na 9 / 11; Obama 2010 je odezvou na neúspěch svého předchůdce“.[65] „Bude Bush souzen jako válečný zločinec?“[66]	„Jsme nesmírně daleko od stavu, který by někdo označil za úspěch v Jižní Asii“.[67] „Ve srovnání s relativně panglosiánskou vizí G. Bushe, který chtěl předělat svět pod hlavičkou americké morální autority, Obama přináší mnohem konzervativnější, cynický pohled na otázku, kdy státy mají jednat z idealistických pobídek“.[68] „Byla to jedna z nejlepších strategií“.[69] „Hlavním problémem strategie Obamy je absence odpovídajících závazků ze strany Afghánců“.[70] „Důraz je kladen na Al-Káidu a americkou bezpečnost. Tady nejde o Afghánistán. Kde je v tom všem afghánský hlas? Tady o nás vůbec nejde“.[71] „Průzkum 2010 ukázal, že okolo 6 z 10 Pákistánců vidí v Americe nepřítele“.[72] „V Afghánistánu se topíme v tomtéž bezperspektivním konfliktu, ze kterého Sověti chytře vystoupili mnoho let předtím. Jediný rozdíl je v tom, že se komunistický režim necítil zavázaným vysvětlovat okupaci a následný odchod zbytku světa“.[73]

1.2. Nová strategie v Afghánistánu. The Way Forward in Afghanistan

Krátce po nástupu do prezidentského úřadu, 27. března 2009 Barack Obama představil Americe a světu svou vizi strategie v Afghánistánu. Šestistránkový dokument „White Paper of the Interagency Policy Group's Report on U. S. Policy toward Afghanistan and Pakistan“

[61] National Security Strategy 2010. Str. 28

[62] KAMEN, Al. *The Washington Post* [online]. 23.03.2009, 24.03.2009 [cit. 2011-03-17]. The End of the Global War on Terror. Dostupné z WWW: <http://voices.washingtonpost.com/44/2009/03/23/the_end_of_the_global_war_on_t.html>.

[63] National Security Strategy 2010, str. 20

[64] RIEDEL, Bruce. *Brookings Institution* [online]. 26.01.2009 [cit. 2011-03-17]. How Not to Lose Afghanistan: Breaking the Taliban's Momentum. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/opinions/2009/0126_afghanistan_riedel.aspx >.

[65] TRAUB, James. *Foreign Policy* [online]. 01.06.2010 [cit. 2011-03-17]. The World According to Barack Obama. Dostupné z WWW: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/01/where_have_all_the_george_kennans_gone>.

[66] *PressTV* [online]. 10.11.2010 [cit. 2011-03-17]. Will Bush be tried as war criminal? Dostupné z WWW: <http://www.presstv.ir/detail/150383.html>.

[67] RIEDEL, Bruce. *Brookings Institution* [online]. 26.01.2009 [cit. 2011-03-17]. How Not to Lose Afghanistan: Breaking the Taliban's Momentum. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/opinions/2009/0126_afghanistan_riedel.aspx>.

[68] SCHERER, Michael. *Time : In partnership with CNN* [online]. 13.07.2009 [cit. 2011-03-17]. The Five Pillars of Obama's Foreign Policy. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/nation/article/0,8599,1910057,00.html>.

[69] MOJUMDAR, Aunohita. *Eurasia.net* [online]. 01.04.2009 [cit. 2011-03-17]. Afghanistan: Obama Af-Pak Strategy and Afghanistan's Response. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav040209b.shtml>.

[70] tamtéž

[71] tamtéž.

[72] *CNN* [online]. 25.08.2010 [cit. 2011-03-17]. Pakistan's flood victims give USAID chief an earful. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/08/25/pakistan.camps>.

[73] BROKENSHIRE, Nick. *Las Vegas Sun* [online]. 20.02.2011 [cit. 2011-03-17]. Strategy in Afghanistan not working. Dostupné z WWW: <http://www.lasvegassun.com/news/2011/feb/20/strategy-afghanistan-not-working>.

obsahuje hlavní směry rozvoje americké politiky vůči zmíněnému Afghánistánu a Pákistánu.[74] Podrobnější informace se nacházejí v dokumentu „Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy" (21. ledna 2010). Afghánistán je též zmíněn v National Security Strategy 2010 (27. května 2010), poslední „State of the Union Address" (25. ledna 2011).[75] Všechny uvedené dokumenty jsou ve své podstatě obsahově stejné.

Než se pustíme do rozboru jednotlivých prvků nové strategie prezidenta Baracka Obamy, podíváme se na její stručný výklad, představený pod názvem „The Way Forward in Afghanistan" – projev amerického prezidenta ve vojenské akademii ve městě West Point o budoucím postupu v Afghánistánu a Pákistánu.

Prezident začíná svůj projev objasněním, proč vůbec Amerika a její spojenci byli donuceni vést válku v Afghánistánu. Připomíná události 11. září 2001, kdy byla teroristy unesena 4 letadla a spáchán útok na vojenská (Pentagon) a ekonomická (Světové obchodní centrum v New Yorku) centra. Teroristé údajně patřili k Al-Káidě, skupině extremistů, kteří přikrývali svůj zločin nutností svaté války (džihád), vyplývající z islámu. Základna Al-Káidy byla v Afghánistánu, kde extremisté dostali přístřeší od Tálibánu, „*nemilosrdného, potlačovatelského a radikálního hnutí, které se zmocnilo kontroly nad touto zemí poté, co byla poničena mnoha lety sovětské okupace a občanské války*".[76] Reakcí na útok bylo rozhodnutí použít sílu proti Al-Káidě a jejím ochráncům, přičemž byl poprvé v historii Severoatlantické aliance vyvolán článek 5, závazek, podle něhož je útok na jednu členskou zemi útokem proti všem. Rada bezpečnosti OSN schválila použití všech kroků, potřebných pro reakci („…*to take all necessary measures to fulfil its mandate*").[77] Amerika, její spojenci a celý svět se sdružili proti teroristické síti Al-Káidy a pro ochranu společné bezpečnosti.[78] Pod vlajkou mezinárodní legitimity, vyplývající z rezoluce RB OSN, Amerika poslala vojska do Afghánistánu, a „*během několika měsíců byla Al-Káida rozptýlena a mnoho jejích činitelů bylo zabito*". Bonnská konference, svolaná OSN v roce 2001, schválila ustavení prozatímní vlády H. Karzáího, čímž zahájila cestu demokratizace Afghánistánu. Bezpečnost afghánské přechodné vlády v Kábulu a okolí měly zajišťovat mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly (ISAF), vytvořené rezolucí Rady bezpečnosti OSN S/RES/1386 (2001).[79]

Irácká válka, která začala v roce 2003, přitahovala více pozornosti a prostředků, samozřejmě na úkor afghánského pokroku. Během následujících 6 let si irácká válka vyžádala dominantní podíl amerických vojsk, zdrojů, diplomacie a celonárodní pozornosti, rozhodnutí jít do Iráku vyvolalo vážné trhliny mezi Amerikou a větší částí světa.[80] Dnes je irácká válka u „*zodpovědného konce*", a bojové brigády byly stahovány od konce léta 2010, všichni vojáci opustí Irák na konci roku 2011 (v lednu 2011 bylo 48000 vojáků, oproti 2009 – trojnásobný

[74] *Council on Foreign Relations* [online]. 2009 [cit. 2011-03-17]. Plná verze dostupná z: <http://www.whitehouse.gov/assets/documents/Afghanistan-Pakistan_White_Paper.pdf>. Dokument dostupný ke stažení z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/white-paper-interagency-policy-groups-report-us-policy-toward-afghanistan-pakistan/p18959>.

[75] The White House. Office of the Press Secretary. *The White House* [online]. Washington DC : 25.01.2011 [cit. 2011-03-17]. Remarks of President Barack Obama in State of the Union Address. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-barack-obama-state-union-address-prepared-delivery>.

[76] Zrod a rozvoj Tálibánu, stejně jako jeho současné působení, je představeno ve druhé kapitole.

[77] United Nations Security Council. *Security Council authorizes international security force for Afghanistan* [online]. 20.12.2001 [cit. 2011-03-17]. Dostupné z WWW: <http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sc7248.doc.htm>.

[78] Projev ve West Pointu. Str. 1

[79] United Nations Security Council. *Security Council authorizes international security force for Afghanistan*.

[80] Projev ve West Pointu. Str. 2

pokles).[81] Zodpovědný konec znamená, že Amerika dala Iráčanům *„možnost vytvářet svou budoucnost, a s úspěchem zanechává Irák jeho lidu“*.[82]

Zatímco irácká válka byla podle B. Obamy dovedena do zodpovědného konce, afghánská situace se zhoršila. Poté, co se vedení Al-Káidy přesunulo na území sousedního Pákistánu krátce po svržení režimu Tálibánu, zvolená (legitimní) vláda trpí korupcí, obchodem s drogami, není schopná rozvíjet ekonomiku a zajišťovat svou vnější a vnitřní bezpečnost. Navíc Tálibán neustále usiluje o svržení afghánské vlády, postupně přebírá kontrolu nad některými částmi afghánského území a provádí čím dál ničivější teroristické útoky proti obyvatelstvu Pákistánu.

Prezident vysvětlil, že za války v Iráku byla úroveň amerických vojsk v Afghánistánu jen zlomkem toho, jaká byla v Iráku (2009: 32 000 Američanů v Afghánistánu, maximálně 160 000 v Iráku)[83]. Velitelé v Afghánistánu opakovaně žádali o větší podporu, aby se mohli vyrovnat s novým nástupem Tálibánu, ale tyto podstatné posily přišly teprve v roce 2009 (navýšení kontingentu o zhruba 30000 vojáků, s očekávaným počátkem návratu domů v červenci 2011)[84]. Nově vyhlášená strategie uznávala zásadní souvislost mezi americkým válečným úsilím v Afghánistánu s pákistánskými úkryty extremistů.

1.2.1. Hlavní cíl a způsoby dosažení

Byl stanoven jednoznačný cíl: *„narušit, oslabit a porazit Al-Káidu v Afghánistánu a Pákistánu a zabránit jí v ohrožování Ameriky a jejích spojenců v budoucnosti“*,[85] čemuž musí odpovídat lepší koordinace vojenského a civilního úsilí. Obama také dodal, že byl proti válce v Iráku právě proto, že Amerika *„musí používat vojenskou sílu v omezené míře a vždy zvažovat dlouhodobé důsledky činů“*.

Pro účely obhájení nové strategie se prezident zmínil o úspěších, které se podařilo dosáhnout od roku 2009: byli zabiti vysoce postavení vůdcové Al-Káidy a Tálibánu. V Pákistánu nastoupila národní armáda do největší ofenzívy za mnoho let. V Afghánistánu Amerika a spojenci zabránili Tálibánu v narušení prezidentských voleb, a přestože tyto volby byly poznamenány podvody, vedly k nastolení vlády, která je v souladu se zákony a ústavou Afghánistánu.[86] Doplním, že počet členů Al-Káidy v Afghánistánu se dnes odhaduje maximálně na pár stovek.[87] Problémy, kterým Amerika a Afghánistán spolu čelí – hrozba Al-Káidy v hraničních oblastech, omezenost sil Ameriky ve výcviku afghánských bezpečnostních sil a jejich zapojení do zlepšení bezpečnostní situace – jsou příčiny proč *„tento status quo je neudržitelný“*.[88]

---

[81] *CNN* [online]. 15.01.2011 [cit. 2011-03-17]. 3 U.S. troops killed in Iraq. Dostupné z WWW: <http://articles.cnn.com/2011-01-15/world/iraq.violence_1_iraqi-soldier-iraq-interior-ministry-taji>.

[82] Projev ve West Pointu. Str. 2

[83] tamtéž

[84] tamtéž

[85] Projev ve West Pointu. Str. 4

[86] Projev ve West Pointu. Str. 2

[87] Pro vysvětlení obdivuhodné situace, proč Amerika dnes válčí s Tálibánem a proč přes 100000 vojáků válčí proti 100 členům Al-Káidy, viz kapitolu druhou a čtvrtou. FISHMAN, Brian. *Foreign Policy* [online]. 01.07.2010 [cit. 2011-03-17]. Counting al-Qaeda. Dostupné z WWW: <http://afpak.foreignpolicy.com/posts/2010/07/01/how_many_members_does_al_qaeda_have>.

[88] Projev ve West Pointu. Str. 3

Navýšení vojenského kontingentu prezident odůvodnil svým přesvědčením, že v Afghánistánu a v Pákistánu je v sázce americká bezpečnost, které ale já považuji spíše za populismus než za pravdivé informace. Afghánistán a Pákistán Obama nazval „epicentrem násilného extremismu praktikovaného Al-Káidou“, odkud byla Amerika napadena v roce 2001, a odkud se chystají nové útoky.

Co se týče Pákistánu, Amerika nahlíží na daný konflikt jako na spojení problému Afghánistánu a Pákistánu (pověstný AfPak).[89] Pákistán je tedy v afghánské válce druhou frontou proti terorismu, na níž také vojenské jednotky bojují proti islamistickým extremistům, vytváří se politika Ameriky vůči Afghánistánu, kde státní síly také selhávají v boji s Tálibánem.[90] Srovnání dvou zemí bývá kritizováno z toho důvodu, že Afghánistán je zcela destabilizovaná země, a není tam přítomen konflikt s Indií (Kašmír), nebýt' kterého by Lashkar-e-Taiba[91] a jí podobné extremistické elementy nevznikly. Navíc mnohé indické extremistické skupiny mají zázemí v Pákistánu.[92] Další informace o vztazích mezi Pákistánem a Amerikou, stejně jako jeho možnosti podílet se na řešení konfliktu v Afghánistánu, jsou představeny v předposlední kapitole.

Americký prezident varoval, že toto není „*žádné pominutelné nebezpečí, žádná hypotetická hrozba*“. Pákistán s atomovými zbraněmi je v ještě větším nebezpečí, protože Al-Káida a jiné teroristické skupiny zjevně chtějí získat nukleární zbraně a mohou je bez váhání použít.[93] Tento výrok lze pochopit takto: Afghánistán byl prvním krokem v GWOT, Irák – druhým, Pákistán se může stát třetím. Nebezpečí extremismu a terorismu bude jenom narůstat, pokud se oslabí tlak, vykonávaný na Al-Káidu nebo nebude silné regionální spolupráce.[94]

Dosažení hlavního cíle bylo podmíněno splněním následujících úkolů: odebrat Al-Káidě bezpečné útulky, zvrátit nástup Tálibánu a nedovolit mu svrhnout vládu, posílit kapacitu afghánských bezpečnostních sil a vlády, aby mohly převzít odpovědnost za budoucnost Afghánistánu.[95]

Plánovaná realizace těchto cílů je trojího typu:[96] za prvé, prosazovat vojenskou strategii, která během 18 měsíců zlomí nástup Tálibánu a zvýší kapacitu Afghánistánu. Za druhé, spolupracovat s partnery, OSN a s afghánským lidem na účinnější civilní strategii, aby vláda mohla využít zlepšené bezpečnosti. Za třetí, jednat s plným vědomím toho, že úspěch v Afghánistánu je nerozlučně spojen s partnerstvím s Pákistánem. Obama také zdůraznil, že splnění cílů nemůže být břemenem jenom pro USA, „*neboť to, co je v sázce, není jen pouze*

[89] D. MAY, Clifford. *National Review* [online]. 16.07.2009 [cit. 2011-03-17]. The AfPak Front . Dostupné z WWW: <http://www.nationalreview.com/articles/227888/afpak-front/clifford-d-may>.

[90] *Spiegel online* [online]. 06.07.2009 [cit. 2011-03-17]. SPIEGEL Interview with Pervez Musharraf. Dostupné z WWW: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,628960,00.html>.

[91] Indie často obviňovala právě tuto islamistickou skupiny z teroristických útoků, vč. notoricky známého incidentu v Bombaji z r. 2008, při němž zahynulo 200 lidí a dalších několik set bylo těžce zraněno. V Pákistánu je tato skupina zakázaná, avšak se spekuluje o její podpoře ze strany ISI a s tím spojené účasti v bojových činnostech v Kašmíru. Analytici si domnívají, že skupina aktivně působí v Pákistánu dodnes a proměnila se do podoby teroristické organizace. Podrobněji viz: Lashkar-e-Taiba (Army of the Pure) http://www.cfr.org/pakistan/lashkar-e-taiba-army-pure-aka-lashkar-e-tayyiba-lashkar-e-toiba-lashkar--taiba/p17882.

[92] *Spiegel online* [online]. 06.07.2009 [cit. 2011-03-17]. SPIEGEL Interview with Pervez Musharraf. Dostupné z WWW: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,628960,00.html>.

[93] Projev ve West Pointu. Str. 5

[94] Projev ve West Pointu. Str. 3

[95] Projev ve West Pointu. Str. 4

[96] Projev ve West Pointu. Str. 4-5

zkouška důvěryhodnosti NATO - to, co je v sázce, je bezpečnost našich spojenců a společná bezpečnost celého světa".[97] V dané práci chci prokázat to, že ani hlavní cíl ani dílčí úkoly nebyly úspěšně naplněny.

1.2.2. Stanovené termíny

Velice očekávanou informací bylo datum, kdy se americká vojska začnou stahovat z území Afghánistánu. Prezident uvedl, že společné úsilí amerických a mezinárodních sil umožní zrychlení procesu předání odpovědnosti za bezpečnost afghánským sílám, což následně dovolí Americe začít stahování sil z Afghánistánu v červenci roku 2011. Předání odpovědnosti bude obdobné irácképu případu, prováděno postupně a zodpovědně: Amerika bude i nadále radit a pomáhat afghánským bezpečnostním silám, což by mělo zajistit jejich dlouhodobý úspěch. Ovšem Obama dal najevo, že afghánské vládě a co je ještě důležitější, afghánskému lidu musí být jasno, že za jejich vlastní zemi musí nakonec nést zodpovědnost Afghánci. Mnohem větší pozornost se ale věnuje jinému termínu, a sice roku 2014, kdy mají americká vojska předat moc afghánským silám. Nicméně stanovený termín není přijímán za důvěryhodný či možný ani mezi americkými veliteli ani mezi odborníky v Afghánistánu.[98] Navíc tento termín, podle mého názoru, vychází více z politické situace v Americe než z bezpečnostní situace v Afghánistánu. Volby v roce 2012 chce Obama vyhrát, rovněž přízeň lidu je podstatně snadnější získat stahováním vojsk (ať už je řeč o desítkách či stovkách vojáků), než pokračováním nákladné „Enduring war". Bylo by naivní si myslet, že za takových okolností Tálibán (či jakákoliv další militantní skupina v Af-Paku) se vzdá bojů a začne vyjednávat mírovou smlouvu.

Ohledně civilní strategie prezident objasnil, že Amerika bude podporovat afghánské ministry, guvernéry a místní lídry, kteří bojují proti korupci, avšak očekává od nich, že případy korupce budou náležitě trestány. Bohužel nezaznělo, kdo a jak bude vykonávat tresty. Zvláště se prezident zmínil o rozhodnutí Ameriky soustředit se na takové oblasti, jako je například zemědělství, které mohou mít okamžitý dopad na život afghánského lidu. Obama prohlásil, že „*Amerika usiluje o skončení ... éry války a utrpení*", že nemá žádný zájem na okupaci země (jak tomu bylo při okupací Sovětským svazem a bojovníky Al-Káidy).[99]

Odpůrcům nasazování nových vojáků bylo vysvětleno, že taková taktika by pouze zachovávala status quo, ve kterém by Amerika jen přešlapovala, což by potom umožnilo pomalé zhoršení stávající situace. Tato taktika by byla mnohem nákladnější a prodlužovala by přítomnost Ameriky v Afghánistánu, protože by nebylo možné vytvořit podmínky pro vycvičení afghánských bezpečnostních sil a vytvořit prostor pro to, aby mohly po odchodu převzít odpovědnost. Nicméně v únoru 2011 ministr obrany R. Gates ve svém projevu v tomtéž West Pointu řekl: „*... in my opinion, any future defense secretary who advises the president to again send a big American land army into Asia or into the Middle East or Africa should "have his head examined"*.[100] Ptám se, zda idea poslat dalších několik tisíc vojáků v budoucnu (nebo je

[97] Projev ve West Pointu. Str. 4

[98] PREBLE, Christopher. *The National Interest* [online]. 09.03.2011 [cit. 2011-03-17]. Pulling a Fast One in Afghanistan. Dostupné z WWW: <http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/pulling-fast-one-afghanistan-5001>.

[99] Projev ve West Pointu. Str. 5. Ovšem je možné si všimnout skutečnosti, že americká „okupace" byla již v roce 2011 delší než sovětská.

[100] U.S. Department of Defense. *Defense.gov* [online]. West Point : 25.02.2011 [cit. 2011-03-17]. Speech. Dostupné z WWW: <http://www.defense.gov/speeches/speech.aspx?speechid=1539>.

ponechat beze změny) je naivnější, než to, že jich mají přes 100000 dnes? Pokud by odchod všech vojsk býval proběhl, rozhodl by dnes Obama poslat 100000 vojáků do Afghánistánu? V managementu existuje pojem „past utopených nákladů“, který odráží situaci, kdy nová rozhodnutí přijímáme proto, abychom oprávnili ta minulá. Racionálně víme, že utopené náklady jsou pro současnou situaci irelevantní, ale přesto je naše mysl ovlivněna minulostí natolik, že nechtěně jednáme nevhodně. Myslím si, že daný pojem se dobře vztahuje k poslednímu rozhodnutí navýšení kontingentu[101]. Zastávám názor, že přítomnost sil koalice – zejména vojenská – je součástí problému, nikoliv jeho řešením. Zahraniční síly jenom zajišťují přežití režimu, který by se bez nich zhroutil. Svým působením jenom zpomalují a komplikují případné překonání krize.

Na druhou stranu stálá, časově neomezená přítomnost Ameriky v Afghánistánu „*staví cíle, které jsou vzdálenější tomu, čeho lze dosáhnout za přiměřenou cenu, a co potřebujeme dosáhnout, abychom zabezpečili svoje zájmy*“.[102] Prezident Obama jasně řekl, že Amerika odstoupí od projektu budování státu (nation - building) až na desetiletí a nemá žádný zájem vést nekonečné války v Afghánistánu. Mezi jiné i z ekonomických důvodů: začátkem r. 2009 se náklady na války v Iráku a v Afghánistánu blížily k triliónu dolarů, nový přístup v Afghánistánu bude pravděpodobně v roce 2010 stát zhruba 30 miliard dolarů navíc.

Nakonec Obama upozornil, že boj proti násilnému extremismu nebude ukončen rychle a sahá daleko za hranice Afghánistánu a Pákistánu. Tam, kde se Al-Káida a její spojenci snaží zachytit, ať je to v Somálsku nebo v Jemenu nebo kdekoliv jinde,[103] musí být vystaveni rostoucímu tlaku a silnému partnerství. Na rozdíl od konfliktů a jasných dělicích hranic mezi velmocemi, které definovaly XX. století, se snahy Ameriky budou týkat neuspořádaných regionů, selhavších států („failing states“, „rogue states“) a rozptýlených nepřátel. Proto Amerika musí prokazovat svou sílu způsobem, který končí války a brání konfliktům, a nejen způsobem, jak války vést. Namísto výhradního spoléhání na vojenskou sílu musí přijít investice do bezpečnosti americké vlasti, protože nelze zadržet nebo zabít každého násilného extremistu v zahraničí.

1.3. Strategie regionální stabilizace Afghánistánu a Pákistánu

K již zmíněným dokumentům bych chtěl přidat upřesňující informace, které lze čerpat hlavně z „Strategie regionální stabilizace Afghánistánu a Pákistánu“ (Afghanistan and Pakistan regional stabilisation strategy, zkr. APRSS). Jedná se o oficiální dokument, vydaný úřadem zvláštního vyslance pro Pákistán a Afghánistán (Office of the Special Representative for Afghanistan and Pakistan) R. Holbrooka v únoru 2010.

1.3.1. Afghánistán

[101] Lze jej také spojit s Vietnamskou válkou prezidenta L. Johnsona nebo například s projektem Concorde Francie a Anglie.
[102] Projev ve West Pointu. Str. 6
[103] Míst, odkud Amerika očekává teroristické útoky, je zatím mnoho. Jejich základní seznam je zveřejněn na oficiálním státním portálu www.state.gov (http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103714.htm)

V Afghánistánu je strategie zaměřena na budování kapacit afghánských orgánů a posílení jejich schopnosti vydržet a snížit hrozbu extremismu, stejně tak poskytování vysoce efektivní hospodářské pomoci, zejména v zemědělství (tzv. „civilian-military agriculture redevelopment strategy“): vytváření pracovních míst, přerušení finančních toků Tálibánu z pěstování máku, bezpečnost polí, obchodní přeshraniční vztahy, které nejen posílí bezpečnost hranic, ale také zajistí větší příjmy do státní pokladny. Podpora bude poskytována na státní úrovni afghánským ministerstvům, které mohou nejlépe zajistit plnění základních služeb, hlavně na jihu a východě, kde je hrozba nebezpečí největší. Civilní zapojení bude z větší části na úrovni provincií, s důrazem na zemědělství, vzdělání a zdravotnictví.[104]

Prezident Karzái ve své inaugurační řeči prohlásil, že hlavními prvky jeho politiky budou reintegrace, ekonomický rozvoj, zlepšení vztahů s racionálními partnery, neustále zlepšování bezpečnosti posílením afghánských bezpečnostních sil (armáda a policie, jichž dohromady musí být k r. 2011přibližně 300000).[105] Posílením se rozumí nejenom početné navýšení sil, ale také jejich vzdělání (ze všech rekrutů v roce 2010 pouze 14 % byli gramotní), snížení případů dezerce a umrtnosti.[106]

Amerika plně podporuje snahy afghánského prezidenta s vědomím, že úspěch civilních programů je ovlivněn bezpečnostní situací v Afghánistánu. V rámci spolupráce s afghánským ministerstvem zemědělství byly dohodnuty následující cíle: zvětšit zemědělskou produktivitu zlepšením přístupu afghánských farmářů k materiálům a prostředkům, reintegrovat zemědělský trh posílením vazeb mezi farmáři, trhy, půjčkami a obchodními cestami, zlepšit irigační systémy, omezit odlesňování, budovat infrastrukturu.[107]

Odpovídajíc na požadavky afghánské vlády poskytnout civilní pomoc Amerika rozmísťuje více než 50 dalších civilních poradců v hlavních ministerstvech Afghánistánu, vně Kábulu několik set specialistů v různých projektech, zásobovány jsou 26 PRT (provinční rekonstrukční tým), civilními pracovníky jsou vedeny 28 DST (okresní pomocný tým).[108] Spolu s navýšením počtu civilních pracovníků (2009: trojnásobné) se zvyšuje počet civilních expertů (2010: přibližně 1000), kteří budou pověřeni americkými ministerstvy vést zvláštní mise na východě a jihu Afghánistánu (kam bylo vysláno 30000 vojáků).

V oblasti státní správy stále existuje několik problémů, které nová strategie musí vyřešit: nízké pláty státních zaměstnanců, nedostatek transparentnosti, lobbující sítě, korupce, nekvalifikovaní úředníci.[109] Lze ale zpochybnit úspěch budování západního typu demokracie tam, kde nikdy nebyla silná centrální vláda, a kde řešení všech záležitostí primárně probíhá na lokální úrovni. Do boje s korupcí musí přispívat nově vyslaní civilní zahraniční pracovníci, kteří musí vykonávat dohled nad projekty v Afghánistánu, samotná afghánská vláda není ochotna si „podříznout křídla“ a ukončit ilegální činnost. Nové vládní mechanismy jsou

[104] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy, str. 5 - 7

[105] BRUNO, Greg. *Council on Foreign Relations* [online]. 2010 [cit. 2011-03-17]. Afghanistan's National Security Forces. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/afghanistan/afghanistans-national-security-forces/p19122>. Na 100 obyvatel musí připadat zhruba 1 ochránce.

[106] *Military.com : Today in the military* [online]. 23.02.2011 [cit. 2011-03-17]. NATO: Afghan Attrition Remains Stubbornly High. Dostupné z WWW: <http://www.military.com/news/article/nato-afghan-attrition-remains-stubbornly-high.html>.

[107] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 18

[108] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 16

[109] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 20

založené na výkonnosti, podstatně zmenší objem u víceletých smluv s americkými subjekty.[110] Plánuje se zmenšení závislosti Afghánistánu na velkých zahraničních dodavatelích.[111] Civilní činnost musí probíhat i po skončení bojů, což musí zabránit návratu Tálibánu a jiných extremistických hnutí. Nový civilně - vojenský přístup usiluje o větší zapojení místních pracovníků a nákupy služeb místních firem na úkor drahému dovozu.[112]

Klíčovým bodem politické části strategie je podpora afghánských snah reintegrovat příslušníky Tálibánu, kteří opustí Al-Káidu, přestanou válčit a přijmou demokratický ústavní systém.[113] Reintegrací afghánských extremistů se rozumí zapojení do normální společnosti, mnozí z nich nemají přímý kontakt s teroristickými skupinami a jsou členy Tálibánu pouze z ekonomického důvodu, někdejší výhody nebo byli k členství donuceni.

Zlepšení postavení žen je další součástí nové strategie a zde se očekává posílení jejich bezpečnosti, zapojení do řízení projektů ve veřejném a soukromém sektoru: přístup k soudním institucím a vzdělání, zdravotnickým službám, více se zapojovat do zemědělství.

Plánovaná regionální diplomacie předpokládá posunutí akcentu afghánských sousedních zemí od soutěžení v něm směrem ke kooperaci a ekonomické integraci. Afghánsko - pákistánsko - americký třístranný dialog bude pokračovat a bude poskytovat potřebný prostor pro posílení spolupráce v otázkách tranzitního obchodu, zemědělství, vnitřních záležitostí aj.

Drogový byznys představuje vážnou hrozbu pro dnešní Afghánistán, přispívá korupci v státních orgánech, je finanční podporou pro Tálibán. Léta Amerika bojovala proti drogám metodou ničení makových polí, což se ale neosvědčilo jako vhodná metoda, protože to škodilo více obyčejným farmářům než obchodníkům drog. Amerika pochopila logiku: dnes zničíš pole, zítra jeho majitel bojuje proti tobě. Nový mezivládní přístup k danému problému spočívá ve větším důrazu na zabraňování v činnosti drogovým dealerům než na ničení, omezení toků drog z Afghánistánu, omezení finančních toků, potřebných pro produkci opia na území Afghánistánu, boj s mezinárodními drogovými kartely. Jsou podporovány iniciativy afghánské vlády v trestání jednotlivců, zapojených do nelegálních obchodních činností. Doplňovat tyto snahy musí veřejné informační kampaně, zaměřené na snížení spotřeby drog, nová civilně - vojenská zemědělská strategie, která vytváří nová pracovní místa a nabízí alternativní zdroj příjmů. Afghánský drogový problém je důležitý zejména pro sousední země, kam drogy míří nejvíce. Významnou iniciativou je americká spolupráce s Ruskem v rámci bilaterální prezidentské komise.

1.3.2. Pákistán

Pákistán je významným činitelem v regionu, který je schopen silně ovlivňovat průběh konfliktu v Afghánistánu a měnit zahraniční priority Ameriky. Ačkoliv existuje vzájemná nedůvěra mezi Amerikou a Pákistánem, jsou vidět určité prvky spolupráce, zvláště pak po demokratických reformách v Pákistánu, spolupráce v GWOT (globální válka proti terorismu) a politické

[110] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 14
[111] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 14
[112] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 14
[113] Dané požadavky (tzv. red lines) slouží nezbytnou podmínkou pro začátek vyjednávání s Tálibánem. Poprvé byly vyjádřeny ministryní zahraničních věcí H. Clintonovou v roce 2010.
(http://hillary.foreignpolicy.com/posts/2010/10/14/clinton_supports_making_peace_with_taliban_who_meet_clear_conditions)

podpoře Ameriky Pákistánem v boji proti extremistům v hraničních oblastech. Amerika má zájem, aby celé mezinárodní společenství pomáhalo Pákistánu překonat vnitřní politické, ekonomické a bezpečnostní problémy, které ohrožují stabilitu jeho a celého regionu.

V rámci New Assistance Program je předpokládána dlouhodobá ekonomická pomoc Pákistánu, odpovídající tzv. legislativě Kerry - Lugar - Berman,[114] která počítá s orientačním přidělením 7, 5 miliard USD v průběhu 5 let na následující projekty:

- Překonání naléhavých problémů (energie, voda), pomoc s ekonomickou krizí, prohloubení vztahů s Pákistánci, snížení náchylnosti k extremismu;
- Podpora rozsáhlých demokratických a ekonomických reforem, nutných pro dlouhodobou bezpečnost a stabilitu Pákistánu;
- Podpora afghánské armády (výcvik, zbraně, kooperace na úrovni důstojníků) v boji proti militantním extremistům, kteří ohrožují nejen Pákistán, ale také Afghánistán, celý region, Spojené státy a lidi celého světa.[115]

Stejně jako v Afghánistánu, bezpečnostní prostředí, konkrétně v severozápadních pohraničních provinciích a federálně spravovaných kmenových územích (FATA)[116] ovlivní úspěšnost mnoha projektů. Spolupráce s Pákistánem musí probíhat nejen na úrovni vojenské nebo mezivládní, nýbrž na úrovni obyčejných obyvatel Pákistánu přes častější přímé kontakty, pomocí veřejné diplomacie.

[114] ACKERMAN, Spencer. *The Washington Independent* [online]. 14.10.2009 [cit. 2011-03-17]. Kerry, Lugar, Berman „Clarify" Pakistan Aid Bill's Intent. Dostupné z WWW: <http://washingtonindependent.com/63805/kerry-lugar-berman-clarify-pakistan-aid-bills-intent>.

[115] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Str. 42

[116] Pákistánské Federally Administered Tribal Areas (FATA) jsou tvořeny zhruba 3000 venkovskými oblastmi, kde žije okolo 3 milionů lidí. Hornatá oblast se nachází na severozápadě země, hraničí s Afghánistánem a je považována za nejchudší část Pákistánu, v níž 60 % lidí žije pod státní hranicí chudoby. Na FATA připadá zhruba 600 km hranice s Afghánistánem, známé též pod názvem Durandova linie. Zde se nacházejí Chajbarský průsmyk, Pěšavar, Severní a Jižní Vazíristán a další provincie. Podrobněji viz: FATA (http://www.globalsecurity.org/military/world/pakistan/fata.htm).

2. Analýza dějin Afghánistánu a hledání příčin dnešních problémů.

Kapitola druhá se zabývá dalším úkolem, jehož dokončením se lze přiblížit o několik kroků blíže ke splnění cíle práce. Jsem zastáncem názoru, že příčiny politické a ekonomické nestability v Afghánistánu a celém regionu je nutné hledat v dějinách.

Země, která má více hor než lidí, země, které se říká „místo kde umírají impéria“.[117] Země, kde se jedna velmoc potopila v pískách a druhá nevidí perspektivy. Země občanské války, pokračující více než 30 let. To je Afghánistán, místo, kde se chyby opakují.

2.1. Zeměpisné údaje

Afghánistán (Islámský stát Afghánistán) se nachází ve středu Asie, na středním Východě a nemá přístup k moři. Na severu hraničí s Uzbekistánem a Tádžikistánem, na severovýchodě s Čínou, na východě s Pákistánem, na západě s Íránem a na severozápadě s Turkmenistánem. Je jednou z nejchudších zemí světa. Je umístěn na křižovatce mezi Východem a Západem, je starobylým centrem obchodu a migrace. Co se týče geopolitické polohy, je mezi Jižní a Střední Asií na straně jedné a na Blízkém východě na straně druhé, což mu umožňuje hrát důležitou úlohu v ekonomických, politických a kulturních vztazích mezi zeměmi regionu. Afghánistán nikdy nepřitahoval pozornost velmocí sám o sobě, ale vzhledem ke své strategické poloze.

Název země je odvozen od slova Afghán (afghání), což je druhý název nejpočetnějšího kmena-Paštúnů (znamená uprchlík). Na území je mnoho vysokých hor, což dělá Afghánistán těžko dostupným místem, kde se kdysi skrývaly kmeny od dobyvatelů Centrální Asie. Po získání nezávislosti na Velké Británii v roce 1919[118] země a její název – Afghánistán – byly uznány mezinárodním společenstvím, a oficiálně byl název poprvé použit v ústavě státu roku 1923.[119]

Afghánistán je hornatá země (33 % území leží mezi 1800 – 3000 m n. m.) s rovinami na severu a severozápadě, větší část území je suchá, s omezenými zdroji pitné vody. Od severovýchodu k

[117] G. JONES, Seth. *In the Graveyard of Empires : America's War in Afghanistan*. Reprint ed. New York : W. W. Norton & Company, 2010. 464 s. ISBN 978-0393338515.

[118] KHALID, Maaroof Mohammad. *Afghanistan in world politics : a study of Afghan-U.S. relations* [online]. Delhi : Gian Publishing House, 1987 [cit. 2011-03-17]. Basis of Afghan Foreign Policy, s. 7. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=v2pFvh9crtEC>. ISBN 8121200970.

[119] HASHIM KAMALI, Mohammad. *Law in Afghanistan : a study of the constitutions, matrimonial law and the judiciary* [online]. Leiden : Brill Academic Publishers, 1985 [cit. 2011-03-18]. Attempts to retain islam, s. 37. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=ksC-BL2WivUC>. ISBN 9004071288.

jihozápadu se táhne horská soustava Hindúkuše, tvořící ohromnou přírodní bariéru, díky které je Afghánistán izolován nejen „diplomaticky“, ale zčásti i geograficky (naprostá nedostupnost některých oblastí). Nejúrodnější místo země je tak jednoznačně na severu podél řeky Amudarji, která zde tvoří hranici s Uzbekistánem a Tádžikistánem.

2.2. Etnické složení

Afghánistán je mnohonárodnostní muslimský stát, kde se živá etnická problematika odráží i v politické sféře. Obývá jej na 20 etnik, která se ve městech a místy i na severu a západě prolínají. 4 nejpočetnější národy – Paštúnové, Tádžikové, Hazárové a Uzbekové – představují až 95 % populace.[120] Všichni se hlásí k islámu sunnitské větve, jenž má postavení státního náboženství, a respektují právní normy šaría.[121] Identita Paštúnů je zakotvena v nepsaném kodexu paštúnwálí, což je spíše zvykové právo, kde se zdůrazňují prvky pomsty, pohostinství, odpuštění, samostatnosti, rovnostářství a rytířství.[122] Víra a vnější projevy zbožnosti ovšem nijak nebrání projevům vzájemné etnické či kmenové rivality a odvěkým ozbrojeným střetům. Úctu vůči rozvinutější společnosti, kterou reprezentovali jak Britové, tak později pákistánská vláda, Paštúnové nikdy neměli, což je zároveň chrání před „ideologickou diverzí“ Západu, ale odsuzuje je k tomu, zůstat sui generis skanzenem.[123] Paštúnské kmeny jsou ve své podstatě bojovné, už za britské nadvlády jejich bojovníci válčili proti Indům až v Kašmíru.[124] Tálibán, jedno z afghánských hnutí, se zrodil právě v hraničních oblastech Pákistánu a Afghánistánu, a jeho zásadní ideje nebyly v rozporu s tradicemi paštúnské společnosti.

2.3. „Velká hra“ (The Great Game)

Pozoruhodným momentem v dějinách Afghánistánu je tzv. „Velká hra“ – soupeření Ruska a Britského impéria v Centrální Asii v 19. století.[125] Pokusím se provést pomyslnou paralelu mezi událostmi tohoto období a dnešní situaci. Afghánistán ležel na strategické pozici mezi oběma zeměmi, a obě země se snažily získat a udržet moc v Centrální Asii (dnes už je těch zájemců ovšem více: Amerika, Pákistán, Čína, Rusko a další). Ruské impérium objasňovalo východní rozšíření touhou civilizovat zaostalé národy Střední Asie (dnes se hovoří o demokratizaci), otevřít svůj trh pro zboží ze střední Asie včetně bavlny (regionální integrace), zastavit zničující útoky místních kmenů na Afghánistán (podobá se dnešnímu chování Ameriky, avšak dnes útočící kmeny pocházejí i z Afghánistánu). Británie – největší kolonizátor – se obávala případné ztráty Indie (vlivu v regionu) a posílení ruského impéria (muslimského militantního světa) ve světě v souvislosti s pravděpodobností dobytí Ruskem přístupu k

[120] tamtéž.
[121] YASSARI, Nadjma. *The Sharia in the Constitutions of Afghanistan, Iran, and Egypt* [online]. Tuebingen : Max-Planck-Institut fuer Auslaendisches und internationales Privatrecht, 2005 [cit. 2011-03-18]. Introduction, s. 3. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=CMGfLzYWeW4C>. ISBN 978-3-16-148787-7.
[122] RAHMAN, Tariq. Pashto Language & Identity Formation in Pakistan. *Contemporary South Asia* [online]. 1995, Vol 4, Issue 2, [cit. 2011-03-18]. s. 151-20. Dostupný z WWW: <http://www.khyber.org/publications/001-005/pashtolangformation.shtml>.
[123] OLŠA, Jaroslav. Náboženssko-zvykové pozadí terorismu v Pákistánu. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 27-31. ISSN 0543-7962.
[124] tamtéž.
[125] TANNER, Stephen. *Afghanistan : a military history from Alexander the Great to the war against the Taliban* [online]. [s.l.] : Da Capo Press, 2009 [cit. 2011-03-16]. The Great Game, s. 129-154. Revised Edition. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=J3pUS_-uD-oC>. ISBN 978-0306818264.

Indickému oceánu přes Persii a Afghánistán přes zabavení nových území (dnes je v sázce navíc ropa a státní bezpečnost).

Britové (Američani) původně spoléhali na místní elity z kmene Durrání (dnes Karzái, dříve Severní Aliance). Záhy ovšem zjistili, že ti nejsou schopni kontrolovat situaci v zemi (skutečně samostatně nejsou), a když si spočítali náklady, které by vyžadovala trvalá vojenská okupace země, došli k závěru, že by to daleko převyšovalo přinesenou hodnotu (prezident Obama též má starosti se schodkem rozpočtu). Rozhodli se proto, že jim stačí kontrolovat vnější politiku země (rozuměj: zanechat vliv bez, anebo s malou fyzickou přítomností), respektive zajistit neutralitu Afghánistánu (volání po společných strategiích a mírové regulaci). Takové rozhodnutí bylo v souladu s názory místních vlád, které od Britů dostávaly peníze, díky kterým mohli zachovávat nepříliš demokratické režimy, a ochranu svých mezinárodních vztahů, což umožňovalo plně se věnovat vnitřním záležitostem (absolutní obdoba dnešních režimů bývalých sovětských republik). Nicméně tato politika s sebou nevyhnutelně nesla neustálou hrozbu občanské války, vyvolané neustálým přerozdělováním moci a peněz.[126] Minulost se promítá do současnosti: vláda, jež je plně závislá na externím financování, lidi prostě nepotřebuje. Přirozeně se za daných okolností dříve nebo později vzniknou rivality a nátlak těch, kteří zrovna u moci nejsou.

2.4. Poučení ze sovětsko - afghánské války

Od roku 1900 bylo sesazeno 11 vládců nedemokratickým způsobem. Poslední období stability v Afghánistánu bylo mezi lety 1933 a 1973, kdy v zemi vládl král Záhir Šáh.[127] Nástup komunistické strany Afghánistánu[128] p. Tarakího nebyl vyvolán Sovětským svazem, avšak představitelé KGB tehdy dali najevo, že v případě úspěchu Moskva bude garantovat uznání a pomoc.[129] Prosovětský režim byl pro mnohé příliš radikální, neboť islám přestal být státním náboženstvím, v rámci reformy vzdělání ženy získaly právo učit se a nenosit čádor, byl vyhlášen začátek kolektivizace.

V srpnu 1979 americká vláda zahájila financování protivládních mudžahedínů s cílem donutit sovětskou vládu k intervenci. 24. prosince 1979 SSSR intervenoval, o 2 dny později byl zavražděn prezident H. Amín a místo něj dosazen B. Karmal. Tak začala válka v Afghánistánu, trvající místo plánovaných 3 téměř 10 let.

Proti komu válčil Sovětský svaz? Nikoliv proti Afghánistánu (jak by se mohlo zdát z názvu války), ale proti politické opozici prosovětské afghánské vládě a potom i celému národu. Ona vláda a sovětská okupace přirozeně narážela na odpor většiny obyvatel, odmítali je nejen stoupenci monarchie, vlivní velkostatkáři a náčelníci kmenů, ale hlavně muslimští duchovní, kteří byli nuceni odejít do Pákistánu.[130] Ozbrojeným skupinám poskytovala štědrou podporu

[126] VESELÁ, Věra. Afghánistán je z velké části rukojmím širších mezinárodních vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 39-42. ISSN 0543-7962.

[127] CHESTERMAN, Simon; IGNATIEFF, Michael; CHANDRA THAKUR, Ramesh. *Making states work : state failure and the crisis of governance* [online]. Tokyo : United Nations University Press, 2005 [cit. 2011-03-16]. Afghanistan's week state and strong society, s. 198. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=V7EibJ74C-UC>. ISBN 978-9280811070.

[128] Oficiálně Lidová demokratická strana Afghánistánu

[129] SOKOLOV, Boris. *100 velikih vojn*. Moskva : Veche, 2009. Afganskaja vojna (1979–1989 gody), s. 48. ISBN 978-5-9533-3600-0.

[130] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států*. Praha : Libri, 2003. s. 66. Stručná historie států. ISBN 80-7277-128-0.

vojenská vláda Pákistánu: na svém území podél afghánské hranice zřídila přes 100 uprchlických táborů, ze kterých se mnohé postupně přeměnily na výcviková střediska mudžáhidů. Také Spojené státy, Velká Británie, Francie, Izrael, Saúdská Arábie, Egypt i Čínská lidová republika jim poskytovaly zbraně, finanční prostředky a výstroj.[131]

V roce 1977 CIA vyjádřila své obavy ohledně ruských energetických projektů v regionu. Tvrdila, že Sovětský svaz téměř vyčerpal své zásoby ropy a zanedlouho se z něj stane největší importér. Tehdejší americký prezident J. Carter rozhodl, že sovětská vojska přišla na území Afghánistánu s jasným cílem: podřídit přírodní zdroje Blízkého Východu, a proto „…*pokus jakékoliv vnější síly získat kontrolu v Perském zálivu bude považován za útok proti životním zájmům Spojených států amerických, bez vyloučení vojenského zásahu*“.[132] V dubnu 1980 Americký Kongres schválil plán pomoci afghánské opozici, známý pod názvem „Operation Cyclone“.[133] Na odpor Sovětům byly vynaloženy ohromné částky, které později byly využity teroristy proti svým „dárcům“. Mezi příjemci peněz byl i Usáma bin Ládin.[134]

K roku 1986 válka, ve které Sovětský svaz bojoval proti silám mudžahedínů[135] a penězům Ameriky, měla stále méně podpory jak mezi obyčejnými lidmi, tak v politické sféře. V červenci 1986 M. Gorbačov demonstrativně oznámil brzké vyvedení 6 pluků 40. armády (asi 7000 lidí). Velitelé přiznávali, že Kábul sice kontrolují, ale patřičnou vládu na území nastolit nemohou. Ruský maršál Ahromeev dodává: „*Prohráli jsme válku o afghánský národ*“.[136] 14. dubna 1988 ministři zahraničních věcí Afghánistánu a Pákistánu podepsali Ženevskou dohodu o politickém urovnání sporů kolem situace v Afghánistánu, ručiteli byly Spojené státy a SSSR.[137] Po odchodu SSSR 6 dalších let prezidentem Afghánistánu byl M. Nadžíbulláh, načež byl svržen koalicí mudžahedínů a popraven.[138]

Za léta války v Afghánistánu vznikla teroristická organizace Al-Káida, zesílily skupiny islámských radikálů, kteří se potom aktivně podíleli na konfliktech v Egyptu, Alžíru[139] a

---

[131] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států*. Praha : Libri, 2003. s. 68. Stručná historie států. ISBN 80-7277-128-0.

[132] J. PAULY, Robert. *US foreign policy and the Persian Gulf : safeguarding American interests*. Hants, England : Ashgate Publishing, 2005. The United States and the Persian Gulf: a historical overview, s. 28. ISBN 978-0-7546-3533-3.

[133] DALE SCOTT, Peter. *The Road to 9/11 : Wealth, Empire, and the Future of America* [online]. 1st ed. [s.l.] : University of California Press, 2008 [cit. 2011-03-18]. Afghanistan and the origins of Al Qaeda, s. 123. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=op39ymd2um0C>. ISBN 9780520258716.

[134] BARLETT, Donald; STEELE, James. *Time* [online]. 13.05.2003 [cit. 2011-03-18]. The Oily Americans. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,450997-92,00.html>.

[135] Stojí za zmínku skutečnost, že Tálibán, mudžáhidi a Al-Káida není totéž, ačkoliv určitá vazba mezi nimi je. Rozdíl vysvětlíme různými cíli: zatímco převážně paštúnský Tálibán neměl „imperialistické“ tendence a jeho ideou bylo zavedení surového islámského práva v obou zemích, Al-Káida je vedena především nenávistí k Západu, a jmenovitě vůči Spojeným státům, které v jejích očích reprezentují zkaženost celého světa kafírů (nevěřících) (Zdroj: časopis Mezinárodní politika č. 11-12 za 2009, str. 29-30, str. 36). Mudžáhid je obecně muslimský účastník džihádu, který bojuje ve svaté válce (neznamená nutné krveprolití) a nemusí mít prioritou určité politické cíle. Někteří z nich se po 80. letech stali členy Severní Aliance a získali místa v politice, některé rekrutoval Tálibán, někteří se stali běženci do Pákistánu či Íránu. (Zdroj: http://www.globalsecurity.org/military/world/para/mujahideen.htm).

[136] NORT, Andrew. *BBC Russian* [online]. 2009, 18.11.2009 [cit. 2011-03-18]. Sovetskie uroki Afganistana dlja NATO. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/russian/international/2009/11/091118_soviet_lessons_afganistan.shtml>.

[137] CLEMENTS, Frank. *Conflict in Afghanistan : a historical encyclopedia* [online]. Santa Barbara, California : ABC-CLIO, 2003 [cit. 2011-03-16]. Geneva Accords, s. 90. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=bv4hzxpo424C>. ISBN 978-1851094028.

[138] *Afghanland.com* [online]. c2000 [cit. 2011-03-18]. Dr. Najibullah Ahmadzai. Dostupné z WWW: <http://www.afghanland.com/history/najib.html>.

[139] DIXON, Norm. *Green Left Weekly* [online]. 19.09.2001 [cit. 2011-03-18]. How the CIA created Osama bin Laden. Dostupné z WWW: <http://www.greenleft.org.au/node/24198>.

Čečensku.[140] Válka také vedla k masovým migracím v letech 1978 – 1979 („Dubnová revoluce“ komunistů) a 1992 (svržení Nadžíbully), kdy hodně lidí opustilo zemi a emigrovalo zejména do Íránu, Pákistánu a potom se vrátilo zpět.[141] K dalším výsledkům války patří například občanská válka v Tádžikistánu, v níž významnou roli hráli afghánští islamisté,[142] stejně jako ve válce v Čečensku nebo v nárůstu pašování drog.[143]

Myslím si, že hlavním úkolem Ruska v této válce byla ochrana svých jižních hranic a také protiakce vůči druhé velmoci (Americe) a její snaze upevnit se v regionu. Podle mého názoru Sovětům nešlo o dobytí území Afghánistánu ani o komunistickou revoluci. Nedocházelo k plošnému zabíjení lidí, kontrola byla jen v těch místech, kde to bylo nutné. Můžeme zde spatřit jakousi obdobnost se situací v Íránu, kde v roce 1979 byla svržena proamerická monarchie a nastolena islámská republika. Domnívám se, že Sovětský svaz se obával, že něco obdobného se může stát i v Afghánistánu. Nelze zapomenut, že jak v Afghánistánu, tak v přilehlých zemích panuje islám, proto revoluce islámské opozice byla víceméně věrohodná.[144] Také za islámskou opozicí lze najít zájmy Ameriky, která po ztrátě vlivu v Íránu usilovala o lepší pozici v regionu (ovšem v 90. letech se objevila hrozba nacionalismu a náboženského extremismu, kterému bylo třeba čelit oslabením mudžahedínů). Sověti logicky nechtěli vznik u svých hranic islámské republiky, natož pod americkým dohledem. Rusko v 1979 mělo za sebou špatné zkušenosti s hraničními konflikty, kdy tzv. Karibská krize málem neznamenala přechod od „cold war“ k „hot war“, a ještě bude mít válečný spor o hranice v Čečensku, v níž při západní aktivní morální a arabské aktivní finanční pomoci zahynuly tisíce nevinných lidí. Současná strategie Ameriky v Afghánistánu jistě bere v potaz, že výbuch islámských fundamentálních hnutí v Afghánistánu a regionu je možný, a pamatujíc o neschopnosti Afghánistánu a neochotě Pákistánu náležitě čelit této hrozbě, Amerika sází na prevenci a preempci.

Je možné, že se někdo bude divit skutečnosti, že Amerika dopustila, aby SSSR začal válku. Války afghánská a vietnamská často bývají srovnávány (i v projevu ve West Pointu z první kapitoly), protože obě měly stejné rysy. Co z toho můžeme vytěžit? Thomas H. Johnson, profesor z Department of National Security Affairs (California) píše: „*Vietnam a Afghánistán překvapivě porazily evropská vojska partyzánskou válkou, která trvala 10 let… Povstalci v obou zemích využili výhody dlouhé, nepojízdné a neuzavíratelné hranice a mnoha útočišť, kde zachovali absolutní politickou kontrolu. Obě války byly v Asii, s logistickými linkami delšími než 9000 mil a extrémně složitým terénem … který ničil … výhody pozemní mobility a dělostřelectva… Téměř 80 % populace v obou zemích žilo na venkově, s gramotností pohybující se pod 10 %*“.[145] Dovolím si říci, že takový popis situace se k dnešnímu

[140] *Find Articles at BNET : The CBS interactive business network* [online]. 2003 [cit. 2011-03-18]. U.S. support for anti-Soviet and anti-Russian guerrilla movements and the undermining of democracy. Dostupné z WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3996/is_200304/ai_n9199132>.

[141] JOHN STEDMAN, Stephen; TANNER, Fred. *Refugee manipulation : war, politics, and the abuse of human suffering* [online]. Washington, DC : Brookings Institution Press, 2003 [cit. 2011-04-07]. Afghan refugees in Pakistan, s. 59-61. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=IpGuy6odnDcC>. ISBN 978-0-8157-8090-7.

[142] *CA&CC Press* [online]. Sweden : c1998 [cit. 2011-03-18]. Grazhdanskaja vojna v respublike: obshchij hod sobytij. Dostupné z WWW: <http://www.ca-c.org/datarus/st_08_bush_9.shtml>.

[143] ARGUNSKIJ, Gleb. Afganistan : Zabroshennyj uchebnik. *Piterskaja Pravda* [online]. Prosinec 2009, 13, [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.cprfspb.ru/3850.html>.

[144] OLESEN, Asta. *Islam and politics in Afghanistan* [online]. 2nd ed. Wiltshire, GB : Curzon Press, 1996 [cit. 2011-03-16]. Islam ideology and politics, s. 7. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=j8huKCB2AiEC>. ISBN 978-0700702992.

[145] JOHNSON, Thomas; MASON, Chris. *Foreign Policy* [online]. 20.08.2009 [cit. 2011-03-18]. Afghanistan is today's Vietnam, No question mark needed. Dostupné z WWW: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/08/20/saigon_2009>.

Afghánistánu hodí stoprocentně. Ke srovnání válek se vrátím v poslední kapitole, prozatím stačí, že si uvědomíme, že strategie Ameriky se oproti Vietnamu o moc nezměnila, výsledek války je též známý.

Ačkoliv média mají tendenci přirovnávat sovětskou válku v Afghánistánu k válce dnešní, podle mého mínění to není úplně správné. Stejných rysů je několik: počet vyslaných vojáků byl přibližně stejný jako ISAF dnes, venkov na rozdíl od velkých měst není pod kontrolou armády Afghánistánu ani zahraničních vojsk, nýbrž pod samosprávou kmenů, doba trvaní operace je zatím též stejná, největší nebezpečí pochází z hranice s Pákistánem. Rozdíly jsou následující: především je nutné si uvědomit, že v 80. letech se příčinou války stala podpora ideologie komunismu, v roce 2001 válka začala jako reakce na teroristický případ, která měla svrhnout státní moc a nastolit nový režim. Také si myslím, že americký „nation - building" je více zaměřen na budování pseudostátu, který lze lehce kontrolovat i po odchodu větší části vojsk. Naproti tomu Sovětský svaz, zejména v posledních letech existence, neměl v úmyslu rozsáhlé budování Afghánistánu dle své podoby.

2.5. Zrod Tálibánu

Světové společenství prorokovalo, že po odchodu sovětských vojsk z Afghánistánu moc režimu Nadžíbully brzy zmizí. Ne všichni chápali, že jediným faktorem konsolidujícím opozici byla přítomnost sovětské armády. Stejně jako Američani dnes, Rusové se snažili o „zodpovědné" předání moci Afghánistánu, prováděli reformy (zapojení žen do různých oblastí života, boj s negramotností, agrární reforma, posílení pozic vlády na centrální a místních úrovni),[146] vyjednávali s místním duchovenstvem,[147] ale marně. „Porcování zatím živého medvěda" začalo hned po odchodu sovětských vojsk, což umožnilo stávajícímu režimu obstát pouze 3 roky. K 1994 relativní vítězství v občanské válce slavila radikální islámská skupina pod názvem Tálibán. Lídři hnutí byli dva: Muhammad Umar (též Mullah Omar), člověk ideologický, a Usáma bin Ládin, vynikající voják a stratég, agent americké CIA.[148] V roce 1996 tato skupina získala Kábul, nastolila v zemi nové zákony a přeměnila ji v Islámský Emirát.[149] Umar a Ládin se znali ještě z doby sovětské okupace a měli partnerské vztahy: v 80. letech Ládin s pomocí USA a dalších západních zemí dodával afghánským mudžáhidům zbraně, financoval některé Umarovy projekty a zřizoval výcvikové tábory.

Vrátíme se zpět o několik let do vedlejší země, Iráku. Islámský stát Irák napadl malou zemi Kuvajt, který disponoval velkými zdroji ropy. Světová společnost s Amerikou v čele obvinila S. Husajna a zaútočila na Irák. Tálibánu se nelíbilo vměšování třetího hráče do záležitostí dvou muslimských zemí. Jeho režim byl silně odlišný od americké vize demokracie, a protože se v té době objevila myšlenka šíření západní demokracie, muselo se s tím něco dělat. Tálibán neměl

[146] GIUSTOZZI, Antonio. *War, politics and society in Afghanistan, 1978-1992* [online]. London : C. Hurst & Co. Publishers, 2000 [cit. 2011-03-16]. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=Hz5NzJtg48kC>. ISBN 978-1850653967.

[147] ARMSTRONG, Paul. *RGRK Golos Rossii* [online]. 03.12.2009 [cit. 2011-03-18]. Sovetskij general: SShA v Afganistane zhdet ta zhe uchast'. Dostupné z WWW: <http://rus.ruvr.ru/2009/12/03/2490081.html>.

[148] *BBC news* [online]. 2004, 20.07.2004 [cit. 2011-03-18]. Al-Qaeda's origins and links. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1670089.stm>.

[149] YASSARI, Nadjma. *The Sharia in the Constitutions of Afghanistan, Iran, and Egypt* [online]. Tuebingen : Max-Planck-Institut fuer Auslaendisches und internationales Privatrecht, 2005 [cit. 2011-03-18]. Sharia in Afghanistan, s. 17. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=CMGfLzYWeW4C>. ISBN 978-3-16-148787-7.

absolutní podporu v zemi, protože byla druhá skupina, tzv. Severní aliance pod vedením Ahmada Šáha Masúda,[150] kterou v 90. letech finančně podporovalo Rusko.[151] „Časem X" se stalo 11. září 2001, kdy odpovědnost za teroristické útoky bere organizace Al-Káida s Bin Ládinem. Od té doby Severní aliance dostávala vše, co původně měl Tálibán, včetně podpory americké a britské armády.[152]

Tálibán bylo vojensky organizované islámské fundamentalistické hnutí, do něhož dobrovolně vstupovali mladí muži jak z Afghánistánu, tak z Pákistánu.[153] Jeho členové chtěli docílit, aby všechny znepřátelené frakce v Afghánistánu složily zbraně, a sami se chystali v zemi zavést klid a pořádek. Věřili, že se jim to může podařit jedině tehdy, když budou postupovat podle nejpřísnějších zásad ortodoxního islámu.[154] Původní členové hnutí byli studenti islámských náboženských škol, avšak nebyli pouze Afghánci, ale všichni, kteří byli připraveni položit život v boji s nepřáteli islámu, stát se mučedníky (šahídy) a dosáhnout věčné blaženosti. Zbraně, munice a proviant jim prostřednictvím Pákistánu[155] dodávaly militantní muslimské organizace z celého světa.[156] Tálibové byli hlavně etničtí Paštúnové, a proto snadno nacházeli podporu u svých soukmenovců. Významné místo paštunského nacionalismu v ideologii Tálibánu dovoluje nám tvrdit, že Tálibán není hnutí radikálního islamismu, ale spíše paštúnské nacionalistické hnutí pod vlajkou radikálního islámu. Podotknu, že jedinými státy, které v roce 1996 uznaly režim Tálibánu, byly Pákistán, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty.[157] Afghánci pozitivně hodnotili to, že za vlády Tálibů skončilo dlouhotrvající bezvládí (boje o moc mezi Tálibánem a Severní Aliancí z etnických, nikoliv náboženských důvodů), že ustaly loupežívé přepady vesnic, a že krádeže a únosy začaly být krutě trestány. Tálibové se zpočátku žádného násilí na obyvatelstvu nedopouštěli, naopak bojovali proti korupci, obnovovali obchod a usilovali o pevný řád v zemi, tedy dělali právě to, co nedokáže současná administrativa H. Karzáího. Zakázali dokonce pěstovat opiový mák, který byl v podstatě jedinou vývozní komoditou a zdrojem obživy pro většinu obyvatel.

Do čela vlády se postavil samozvaný náboženský vůdce Tálibánu Umar. Ve snaze vymýtit zločin nařídil výkon nejpřísnějších islámských trestů včetně bičování, kamenování, utínání rukou a veřejných poprav za nepatrná provinění, což byl fakticky teror vůči civilnímu obyvatelstvu, lidská práva tehdy nehrála žádnou roli. Hodnoty a výdobytky Západní civilizace byly považovány za zhoubné, a proto zakázané. Na základě takovéto interpretace kultur, v něčem obdobné s vizí S. Huntingtona, se Tálibán rozhodl klást odpor Západu a podporovat

[150] MILLER, Steven; TRENIN, Dmitri. *The Russian military: power and policy* . Cambridge (Massachusets) : The MIT Press, 2004. Russia, Regional Conflict, and the Use of Military Power, s. 149-151. ISBN 0262633051.

[151] NOJUMI, Neamatollah. *The rise of the Taliban in Afghanistan : mass mobilization, civil war, and the future of the region* [online]. New York : Palgrave Macmillan, 2002 [cit. 2011-03-16]. Missing the only chance, s. 115. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=wR-4qmiOAvUC>. ISBN 978-0312295844.

[152] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. 1st ed. Plymouth, UK : Lexington Books, 2008. The United States and the War on Terrorism, s. 97-98. ISBN 978-0739109564, 0739109561.

[153] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států.* Str. 76

[154] CLEMENTS, Frank. *Conflict in Afghanistan : a historical encyclopedia*. Str. 242

[155] Pákistánská podpora Tálibánu byla vždy velmi masivní. Pákistánští vojenští velitelé cvičili Tálibán v jeho taktických a logistických schopnostech. V r. 1997 po obsazení Kábulu Tálibánem, daroval Pákistán $ 30 milionů včetně zbraní, jídla, pohonných hmot a jiných potřeb. Pákistánští diplomaté dokonce obhajovali hnutí při OSN a na dalších mezinárodních fórech, snažili se bojovat proti nařízení sankcí i jiným formám trestu. Podpora Tálibánu vycházela i z hlavních politických stran, náboženských organizací, a dokonce i od běžných občanů. Pákistánci tvořili čtvrtinu všech tálibánských bojovníků, tedy až 8000 lidí. (Zdroj: časopis Mezinárodní politika č.11-12 za rok 2009, str. 34-35)

[156] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států.* Str. 77

[157] MARSDEN, Peter. *The Taliban : war, religion and the new order in Afghanistan* [online]. London : Zed books, 1998 [cit. 2011-03-18]. The Warriors of God, s. 53. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=xghveVap2rYC>. ISBN 1856495221.

svržení prozápadních režimů v některých muslimských zemích.[158] Přísnost a krutost změn postupně vyvolávaly nejen odpor většiny Afghánců, ale také ostré protesty mezinárodního společenství, avšak je dlužné říct, že Umar nikdy nechtěl „export" své islámské revoluce z Afghánistánu do jiných zemí. Dokud Spojené státy nezačaly Afghánistán letecky bombardovat, nikdy nevyhlašoval svatou válku západnímu světu, ale naopak usiloval o uznání svého režimu na mezinárodním poli. U většiny islámských států však žádné pochopení pro své zvrácené reformy nenašel.[159]

2.6. Operace „Trvalá svoboda" (Enduring Freedom)

Válka v Afghánistánu začala 7. října 2001 vzdušným úderem amerických a britských jednotek na vojenské objekty Tálibánu, zejména na města Kábul, Kandahár, Džalálábád. Prezident Bush oficiálně prohlásil, že válka je vedena proti lídrům Tálibánu a teroristům, které Tálibán ukrývá, nikoliv proti afghánskému národu.[160] Casus belli byl teroristický útok, v němž přišlo o život 2819 lidí.[161] Ale ani vysoký počet obětí, ani ekonomické ztráty nebyly hlavním důvodem rozpoutání války. Bylo jím to, že nějaká malá islámská skupina nevzdělaných „barbarů" dokázala zasáhnout přímo do srdce Ameriky a potom oficiálně přiznat, že to udělala Al-Káida a bin Ládin.

Převaha sil v operaci „Enduring Freedom" byla ohromující: původně 5000[162] (2002) vojáků (2011: 132203),[163] z toho nejvíce z USA, Velké Británie a Německa proti mnohonásobně menšímu počtu vojáků Al-Káidy (přesná čísla nejsou k dispozici). Válka byla perfektně promyšlena a připravena: během několika dní vojska Ameriky[164] dobyla Mazár-e Šaríf, největší město na severu, a Kábul. První dva měsíce byly jednoznačnou výhrou, hlavní cíl – svrhnout režim Tálibánu a odstranit ho od moci – byl dosažen, ačkoliv hlavní teroristé byli stále naživu. Neposlední roli sehrálo zde to, že jak Umar tak bin Ládin byli částečně odříznutí od finančních a materiálních zdrojů. Pákistán, jeden z jejich největších pomocníků, se postavil zásadně proti teroristům, tedy na stranu USA.[165] Od prosince 2001 Hamíd Karzáí – proamerický, dosazený politik – se stal předsedou prozatímní vlády a o rok později dočasným prezidentem. Americké sympatie a pochybný příchod k moci však vedly k tomu, že první vláda Karzáího byla považována za loutku Washingtonu, což vyvrcholilo před volbami 2004, kdy velitelé Severní Aliance tvořili většinu posttálibské vlády.[166]

---

[158] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan.* Str. 77

[159] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států.* Str. 79

[160] WINTOUR, Patrick; AHMED, Kamal; WULLIAMY, Ed. *The Guardian* [online]. 07.10.2001 [cit. 2011-03-18]. It's time for war, Bush and Blair tell Taliban. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/world/2001/oct/07/politics.september11>.

[161] *New York Mag* [online]. c2011 [cit. 2011-03-18]. September 11 by numbers. Dostupné z WWW: <http://nymag.com/news/articles/wtc/1year/numbers.htm>.

[162] HUANG, Reyko. *Center for Defense Information* [online]. Washington, DC : 14.02.2002 [cit. 2011-03-18]. Fact Sheet: International Security Assistance Force (ISAF)in Afghanistan . Dostupné z WWW: <http://www.cdi.org/terrorism/isaf.cfm>.

[163] NATO. *Troop numbers and contributions* [online]. [s.l.] : [s.n.], 04.03.2011 [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.isaf.nato.int/images/stories/File/Placemats/PLACEMAT.MARCH%2004..pdf>.

[164] NATO převzala odpovědnost za misi ISAF, zavedenou rezolucí RB OSN č.1386, s srpnu 2003. Zdroj: BOWMAN, Steve. *War in Afghanistan: Strategy, Military Operations, and Issues for Congress*. Str. 13 – 14. Dostupné z <http://books.google.com/books?id=1XrcXueb0wAC>

[165] HAQQANI, Husain; JAWAD, Said. *The Wall Street Journal* [online]. 26.09.2008 [cit. 2011-03-18]. Pakistan and Afghanistan Unite Against Terrorism. Dostupné z WWW: <http://online.wsj.com/article/SB122238726795877141.html>.

[166] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 81

Původní cíl byl naplněn rychle, a další promyšlená strategie zatím nebyla. Sekundární cíl války – demokratizace a ekonomický rozvoj – byl podmíněn podstatně větším zapojením sil, většími výdaji, bezpečností alespoň v klíčových oblastech. To, že se demokracie dodnes nijak nerozvinula, není divné. Lze se ale divit tomu, jakým všelékem proti mnoha afghánským problémům se měla demokracie stát.[167] Kromě toho objem investic do rozvojových programů byl původně odvozován od vojenských potřeb, které měly jakýmsi způsobem budovat nové státní instituce, a byl menší, než například v bývalé Jugoslávii nebo Východním Timoru.[168]

2.7. Pákistánská účast v posílení Tálibánu

Přechod od války k mírovému rozvoji začal teprve v roce 2003. Tálibán ve skutečnosti nikdy neztratil podporu v regionu, což je nejvýznamnější faktor jeho existence. Později vyšlo najevo, že ISI, notoricky známá pákistánská zpravodajská služba nepřestala s Tálibánem udržovat těsné vazby (přestože Pákistán podporoval americké tažení proti teroristům). Myslím si, že Pákistán měl k tomu několik důvodů, a sice: za prvé, silný Tálibán (ač není u moci) znamená podporu pro Pákistán v konfliktu s Indií o Kašmír, za druhé, vláda proamerického Karzáího neměla mnoho důvěry v Pákistánu, a proto bylo třeba posilovat opozici v Afghánistánu, čímž by se snížilo napětí v severozápadních provinciích Pákistánu. Neposlední roli v posílení Tálibánu sehrála válka v Iráku, kde americká přítomnost byla podstatně větší, což umožnilo různým skupinám včetně Tálibánu získat potřebný prostor a čas na výcvik a vytvoření logistického zázemí pro akce proti afghánské vládě, obnovit kontakty s jinými místními islamistickými uskupeními na transnacionální síť Al-Káidy a tudíž získat i zdroje financování.[169] Celkově můžeme tvrdit, že během dvou let Američani udělali chybu dvakrát: po svržení Tálibánu nepřerušili jeho vnější finanční toky a místo rozsáhlé poválečné sociálně-ekonomické rekonstrukce Afghánistánu rozpoutali válku v Iráku.[170]

Tálibán a Al-Káida se postupně, počínaje rokem 2001 přesouvaly na území Pákistánu z afghánské strany a usazovaly se zejména na území FATA, kde místní kmeny většinou sdílejí sympatie jak s Tálibánem, tak dalšími džihádistickými ideologickými skupinami.[171] Kdyby Amerika bývala začala válku proti terorismu v Pákistánu, byli bychom dnes svědky větší stability v obou zemích. Nicméně jsem realista a plně chápu, že Amerika se nikdy neodváží na vojenskou přítomnost v 170milionovém islámském státě.

V současné době stopy „nového“ Tálibánu můžeme najít v mnoha dalších provinciích: Badghis, Farah, Ghazni, Ghor, Helmánd, Herát, Kunár, Lógar, Uruzgán, Wardak,[172] přičemž stínoví guvernéři Tálibánu jsou ve 33 z 34 provincií.[173]

---

[167] KIPPEN, Grant. *The future of Afghanistan*. Alexander Thier. Washington DC : United States Institute of Peace, 2009. The long democratic transition, s. 45. Dostupné z WWW: <http://www.usip.org/files/resources/foa.pdf>.

[168] JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat* [online]. Geoffrey Hayes. Waterloo, Canada : Wilfrid Laurier Univ. Press, 2008 [cit. 2011-03-18]. Afghanistan: The challenge of state building, s. 25. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=w8i7syVuvKUC>. ISBN 978-1-55458-011-8.

[169] VESELÁ, Věra. Afghánistán je z velké části rukojmím širších mezinárodních vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 39-42. ISSN 0543-7962.

[170] JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat.* Str. 31-32

[171] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan.* Str. 50

[172] MAKARIUSOVÁ, Radana. Starý a nový Tálibán : Ideologicko-strategické motivy. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 34-36. ISSN 0543-7962.

Část afghánsko-pákistánské hranice – konkrétně východ a jih Afghánistánu, tedy hlavně Vazíristán a Balúčistán – nebyla pod kontrolou žádné země, a právě zde, stejně jako v 80. letech Tálibán připravoval další útoky, prováděl výcviky bojovníků. V těchto chudých oblastech má mobilizační potenciál zvláště mezi mladými lidmi z muslimských rodin, kteří se cítí nepotřební či vyloučeni ve své společnosti. Jelikož bojové ztráty nebyly až tak velké, hnutí mohlo rozšiřovat svoji působnost na další části země, potvrzením čemu bylo několik ozbrojených konfliktů na začátku ledna 2003 a několik teroristických útoků.

Rok 2009, kdy americký prezident představil svou novou strategii v Afghánistánu, byl jeden z nejtěžších: rozpory v ISAF a NATO, růst nespokojenosti v Afghánistánu a Pákistánu se zahraničními vojsky na jejich území,[174] růst počtu civilních obětí (v r. 2010 podle údajů UNAMA zemřelo 2777 civilistů, což je 15% nárůst oproti r. 2009),[175] neúspěchy antidrogové kampaně, pochybná legitimita voleb, které místní elity vnímají jako moment přerozdělování moci nejen na centrální, ale i regionální úrovni, kde se každý snaží získat svůj díl, korupce, vzpoury Tálibánu.

Proti čemu tedy bojují síly ISAF a NATO? Podle odhadů je dnes na území Afghánistánu kolem 100 členů Al-Káidy, celkem je jich méně tisíce, většina přitom je v Pákistánu. Současný „nový" Tálibán (Tehrik-i-Taliban Pakistan)[176] je již fenoménem nejenom afghánským, ale zejména pákistánským. Nemůžu si dovolit být na omylu v tom smyslu, že válka je dnes stále o demokratické principy a rozvoj Afghánistánu. Také si neumím představit, že by Amerika skutečně nemohla ukončit boj s Tálibánem. Ve svém názoru shoduji s profesorem Vojenské Akademie USA S. Blankem, který se v článku „The Strategic Importance of Central Asia: An American View" dělí o svou vizi příčin: „*Beze sporů strategický význam Centrální Asie v mezinárodních vztazích roste. Rivality mezi Ruskem, Čínou, USA, Íránem, Indií a Pákistánem ještě více svědčí o významnosti regionu… Lze ho považovat za dějiště, kde Amerika naráží na posílené Rusko nebo Čínu, kde lze zdržovat jakékoliv rozšíření íránského vlivu… Americké zájmy jsou odvozeny především z blízkosti Ruska a Číny k Centrální Asii. Americká účast v regionu je převážně strategického charakteru, i.e. není prvořadně spojena s energetikou nebo snahou*

[173] RASHID, Ahmed. *The New York Review of Books* [online]. 25.02.2010 [cit. 2011-03-18]. Recenze na knihu "My Life with the Taliban", autor A. Salam Zaeef, editor A. Strick van Linschoten, F. Kuehn. Columbia University Press, 331 s. A Deal with the Taliban? Dostupné z WWW: <http://www.nybooks.com/articles/archives/2010/feb/25/a-deal-with-the-taliban>.

[174] Která nedávno vyústila ve vyslovení prezidentem požadavku na NATO ukončit boje v Afghánistánu a vést je tam, kde to má smysl. LONDONO, Ernesto. *The Washington Post* [online]. 12.03.2011 [cit. 2011-03-18]. Karzai again condemns NATO operations. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2011/03/12/AR2011031204182.html>.

[175] QUINN, Patrick; FAIEZ, Rahim. *The Huffington Post* [online]. 09.03.2011 [cit. 2011-03-18]. Afghan Civilian Deaths Spike In 2010: U.N. Dostupné z WWW: <http://www.huffingtonpost.com/2011/03/09/afghan-civilian-deaths-sp_n_833400.html>.

[176] BAJORIA, Jayshree. *Council on Foreign Relations* [online]. 07.10.2010 [cit. 2011-03-18]. Pakistan's New Generation of Terrorists. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/pakistans-new-generation-terrorists/p15422>.

demokratizovat region, jak se často myslí“.[177] Skutečně, na pomyslné Velké šachovnici, jak nazval jednu ze svých knih Z. Brzezinski, je příliš mnoho hráčů s určitými zájmy a ambicemi. V této souvislosti je sotva možné nevěřit smutným vyhlídkám afghánské politické, ekonomické či jiné samostatnosti.

2.8. Shrnutí dějin

K čemu jsem dospěl takovým podrobným výkladem afghánských dějin? Závěrů je několik: za prvé, Afghánistán byl, je a bude zemí, kde nestabilita a konflikt, vyvolané geografickou a etnickou povahou, přetrvávají navzdory nebo kvůli snahám o regulaci různých velmocí. Za druhé, prezident Obama a nejspíše jeho nástupci se budou muset poučit z dějin válek Britů a Rusů a snažit se nedopustit stejných chyb. Za třetí, obě předchozí afghánské války byly prohrány kvůli zvláštním zeměpisným, kulturním a sociálním podmínkám Afghánistánu, nikoliv kvůli nedostatku ozbrojených sil, peněz či rozvojové pomoci. Za čtvrté, definování Tálibánu jako hlavního nepřítele je dnes bezdůvodné a připravuje NATO o schopnost rychlé reakce a spolupráci s Pákistánem. Za páté, Amerika dnes nemá jednotnou strategii v Afghánistánu a každý další den vojenské přítomnosti podkopává její minulé úspěchy a důvěru lidu. Za šesté, taktika nevměšování velmocí se již osvědčila a může k ní být přihlíženo také dnes.

[177] BLANK, Stephen. *The Strategic Importance of Central Asia : An American View* [online]. Carlisle, PA : U.S. Army War College, 2008 [cit. 2011-03-18]. s. 73. Dostupné z WWW: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA485885>

3. Spolupráce států Asie v Afghánistánu

Úkol, který by měl být splněn v této kapitole je následující: vyhodnotit možné kladné a záporné přínosy z účasti v konfliktu zemí Šanghajské organizace pro spolupráci (zejména Ruska a Číny), Indie, Pákistánu a Íránu a podílu těchto subjektů na dosažení stability v regionu. Dokončením této části práce bych se rád dostal blíže k splnění hlavního cíle práce – podívat se na válku Afghánistánu a Ameriky z jiného ideologického, ekonomického, politického úhlu, široce pojmout příčiny konfliktu a naznačit možné cesty rozvoje v Afghánistánu a regionu.

3.1. Střední Asie, Rusko a Šanghajská organizace pro spolupráci

Americká politika v regionu nikdy nebyla konzistentní ani nebyla vedena holistickou strategií. Naproti tomu tvůrci politiky ve Washingtonu vždy reagovali na události uvnitř nebo vedle Afghánistánu, po zhodnocení závažnosti situace a jejího dopadu na americké regionální či globální zájmy byla přijímána patřičná opatření.[178]

Strategie regionální stabilizace Afghánistánu a Pákistánu uznává, že všechny sousední země Afghánistánu mají legitimní právo a důležitou roli v stabilizaci země, přičemž jejich činnost musí počítat se zachováním a posílením suverenity a územní integrity Afghánistánu[179]. Jelikož posílení bezpečnosti a zlepšení spolupráce jsou vzájemně se doplňující cíle, asijské státy by měly posilovat regionální kooperaci a odstraňovat vzájemné obchodní bariéry. Dosažení úspěchu v Afghánistánu (ačkoliv samotný pojem „úspěch“ může být chápán různě) je podmíněno přechodem od převahy vojenských akcí k převaze akcí civilních (ovšem bez zřejmého oslabení kontroly hraničních oblastí nebo striktního dodržování dosaženého pořádku na státní a provinciální úrovni), spoluprací s americkými partnery (jde především o spojence uvnitř NATO, poté Pákistán, Rusko a další) a mezinárodními organizacemi vládními a nevládními (jde především o lepší koordinaci a regulaci činnosti mezi Amerikou a dalšími členy NATO, mezi Amerikou a Evropskou unií, mezi Amerikou a státy Střední Asie, o vytváření jednotné strategie).

Geograficky nejednoznačně oddělená oblast Střední Asie zahrnuje Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán, Turkmenistán a Tádžikistán. Poslední tři hraničí s Afghánistánem, a spojují je s ním ekonomické vztahy a kulturní tradice. Pro státy Střední Asie je Afghánistán bariérou a zároveň můstkem, který je spojuje s jižní částí Asie. Klidný, přátelský a bezpečný Afghánistán je pro ně podstatně lepším spojením s jihovýchodní Asií, než Afghánistán s občanskou válkou, která může silně narušit jejich energetické tranzitní cesty.[180] Úspěšná strategie v Afghánistánu nemůže končit jeho státními hranicemi ani hranicemi sousedního Pákistánu (kde se údajně nacházejí bojové jednotky a výcvikové tábory Al-Káidy a několika jiných teroristických organizací), ale zahrnovat celou Střední Asii. V posledních letech se v regionu vytvořila

[178] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. 1st ed. Plymouth, UK : Lexington Books, 2008. The United States and the War on Terrorism, s. 88. ISBN 978-0739109564, 0739109561.
[179] Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy 2010. Str.9
[180] BAKHSH RAIS, Rasul. Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan. Str. 199

mocenské sféra, jejíž pravidla se budou řídit klasickým koncertem velmocí, konkrétně USA, Ruskem, Čínou, Pákistánem, Indií. Úlohou Spojených států by bylo iniciovat takový dialog mezi „nástroji" koncertu, který by je přivedl k finální dohodě.[181]

3.1.1. Rusko

Rusko se může „chlubit" zkušenostmi v Afghánistánu, a zatím nepřipadá v úvahu, že by se zúčastnilo konfliktu jinak, než zapojením civilními experty do poválečné rekonstrukce Afghánistánu. Nicméně je scestné si myslet, že zájmy Ruska v této válce spočívají pouze v poskytování rozvojové pomoci. Každý stát má zájem, aby na jeho hranicích nevypukly konflikty. Pokud je to pro Rusko důležité, musí se rozhodnout, kolik je za to připraveno platit.[182] Tím samozřejmě nemám na mysli hranice územní, ale hranice ekonomických a politických zájmů, o které Rusko po rozpadu Sovětského svazu nepřišlo.

Motivy jednání ruské zahraniční politiky vůči státům blízkého zahraničí mají následující dimenze: vztah k ruským menšinám žijícím v zahraničí (hlavně Kazachstán), tvorba bezpečnostního kordonu proti hrozbě terorismu, organizovaného zločinu a pašování drog, podíl na využití nerostného bohatství.[183] Hlavně ale jde o ekonomické vztahy a obranný sektor. Navíc, pokud bychom se dopustili přirovnání sovětských vztahů ke vztahům mezi koloniemi a metropolií, můžeme tvrdit, že dnes jsou obě strany na sobě závislé: závislost ruských výrobců na subdodavatelích z bývalých svazových republik, tranzit energetických surovin (jejich producenti jsou zatím silně závislí na tranzitu ropy a plynu přes Rusko západním směrem), obchod Ukrajiny, Běloruska a Moldávie, vázaný na ruské importéry, deficit intelektuálního potenciálu některých republik, který je zmírňován ruskými specialisty.[184] Ochota Ruska investovat vlastní finance je nejen hlavní podmínkou k vytvoření různých celních unií, ale je rovněž předpokladem úspěchu vojenských aliancí. Po dlouhou dobu byla hlavním důvodem spolupráce v rámci Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (později ODKB) pro řadu států možnost levně nakupovat ruskou vojenskou techniku. Pro středoasijské země ohrožené islámským extremismem se ale postupně stala hlavní pohnutkou jejich snahy o zvýšení akceschopnosti ODKB a Šanghajské organizace pro spolupráci, jejímž členem je i Čína, snaha čelit právě tomuto nebezpečí.[185]

„Boj" o vliv ve Střední Asii začal již před 11. září 2001, když americký prezident B. Clinton zahájil „diplomacii ropy a ropovodů", avšak jeho snahy omezit vliv Ruska v regionu nebyly příliš úspěšné.[186] Po r. 2001 se klíčovým faktorem vlivu stala vojenská přítomnost. Zůstaly zde četné vojenské základny, jejichž síť se Moskva dále snaží optimalizovat. V Kazachstánu se nachází kosmodrom Bajkonur, radarová stanice, tvořící protiraketové silo, v Kyrgyzstánu je letecká základna Kant, základna pro testování protilodních zbraní, v Tádžikistánu je vojenská

[181] ČERNÝ, Filip. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2005, XXXIX, 3, s. 13-15. ISSN 0543-7962.
[182] MÁŠA, Pavel; ŠULC, František. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2006, XXX, 1, s. 4-6. ISSN 0543-7962.
[183] ČERNÝ, Filip. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2005, XXXIX, 3, s. 13-15. ISSN 0543-7962.
[184] MÁŠA, Pavel; ŠULC, František. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2006, XXX, 1, s. 4-6. ISSN 0543-7962
[185] Tamtéž
[186] Tamtéž

základna a komplex kontroly kosmického prostoru, v Uzbekistánu se nachází vojenská základna Karši - Hanabad.[187]

Rusko nejeví zájem o přítomnost Ameriky ve Střední Asii a snaží se podřídit celý region svému vlivu.[188] Jeho motivace je odůvodněna snahou vytvořit exkluzivní uzavřený obchodní a ekonomický blok, konsolidovat euroasijské hospodářské společenství (obchodní, celní a měnovou unii), posílit kooperaci s Kazachstánem v oblasti energetiky (s cílem zabránit kooperaci posledního s Čínou nebo Západem), obnovit spolupráci zpravodajských agentur, zesílit vojensko – technickou spolupráci (včetně podřízení výrobních kapacit ve Střední Asii ruskému obrannému průmyslu) a snahou vytvořit nové nástroje společných akcí. Spory kolem americké základny Manas v Kyrgyzstánu jasně ukazují, že Rusko neváhá dávat najevo své privilegované zájmy ve vztazích se zeměmi SNS a přednostní právo se zbavovat soupeřů.[189] Přes veškerá prohlášení Ruska o ochotě spolupracovat s Washingtonem v boji proti terorismu ve skutečnosti jde Rusku více o zachování neo - imperiálního dědictví než o válku s terorismem. Proto Washington nemůže jednoduše spoléhat na řeči Ruska ohledně kooperace ve Střední Asii či Afghánistánu. Rusko usiluje o kooperaci v Afghánistánu, ale jenom při zajištění svých imperiálních nároků v regionu, které teoreticky mohou vyvolat jen větší nestabilitu.

Moskva se ve skutečnosti obává, že NATO a Spojené státy prohrávají a snaží se nějakým způsobem zajistit před možnými následky. Proto když prezident H. Karzái cítil oslabení podpory z Washingtonu a obrátil se na Moskvu s prosbou spolupráce (konkrétně prodej zbraní Afghánistánu), Rusko odvětilo souhlasem, ale podmínilo spolupráci politickou dohodou mezi Ruskem a Amerikou, jejichž diplomatické vztahy byly narušeny v důsledku války v Gruzii.[190] Podle mého názoru takový výměnný obchod je příznakem absence holistické strategie Ruska v regionu.

Existuje názor, že jediná možnost stabilizace situace v Afghánistánu z hlediska ruského zapojení je nabídka spolupráce Rusku v rámci ISAF. Rusko by mohlo nést odpovědnost za PRT v severních provinciích, hraničících s Tádžikistánem, civilní týmy by měly být podpořeny bezpečnostním personálem. Já jsem ale přesvědčen, z vlastních zkušeností a na základě odborné literatury, že větší než současná účast Ruska je malo pravděpodobná. Klíčový problém spočívá v zapojení Ruska do politického rozhodování ohledně Afghánistánu: Rusko není členem NATO. Možným řešením je rozšíření pravomocí NATO - Russia Council nebo vytvoření speciálního orgánu s rozhodovacími pravomocemi. Kromě toho, sovětské zkušenosti v Afghánistánu jsou příčinou velké skepse a malého nadšení z angažovanosti v Afghánistánu. Zatímco Rusko tvrdí, že se dosud nezbavilo „afghánského syndromu“ a nepošle vojska do Afghánistánu, ideje začlenění Ruska do konfliktu a do procesu rozhodování v NATO, natož

[187] LUKIN, Mihail. Vse Rossijskie bazy. *Kommersant Vlast* [online]. 21.05.2007, 19 (723), [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.kommersant.ru/Doc/766827>.

[188] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia* [online]. [s.l.] : Strategic Studies Institute United States Army War College, 2009 [cit. 2011-03-18]. Challenge and Opportunity for the United States and NATO, s. 13. Dostupné z WWW: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/download.cfm?q=921>. ISBN 1584873914.

[189] BLANK, Stephen. Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia. Str. 14

[190] DYOMKIN, Denis. *Reuters* [online]. 18.08.2010 [cit. 2011-03-18]. Karzai says Afghanistan needs Russia's support. Dostupné z WWW: <http://www.reuters.com/article/2010/08/18/us-russia-afghanistan-pakistan-idUSTRE67H1HI20100818>.

rozdělení Afghánistánu na několik sfér vlivu a ruská (vojenská) přítomnost v Afghánistánu vyvolávají spory na obou stranách.

Ruský negativní postoj lze shrnout takto: americké základny jsou nutné zlo, a lze je tolerovat jen do té doby, dokud jsou využívány v boji proti Tálibánu, tedy v rámci antiteroristické činnosti; v jiném případě (prosazování něčích extra - regionálních zájmů) musí pryč. Obě země tak spolupracují v rámci protiteroristické kampaně a jsou ochotny strpět vzájemnou vojenskou přítomnost. Já bych ale viděl v amerických základnách také pojistku proti čínskému postupu a garanci udržení relativní stability středoasijských republik přes humanitární pomoc. Ponechání Ruska volnému provádění své zahraniční politiky ve Střední Asii odsoudí tento region a Evropu k nekonečné závislosti na energetické politice Ruska. Rusko již několikrát použilo „energetickou zbraň“ (Ukrajina 2008,[191] Bělorusko 2010[192]) pro ovlivnění své zahraniční politiky a pokárání států, které jeho požadavkům nevyhověly.

3.1.2. Šanghajská organizace pro spolupráci

Dalším „trnem v oku“ Ameriky je relativně nová (vznik 2001) Šanghajská organizace pro spolupráci. Jde o mezivládní mezinárodní organizaci, která spojuje Rusko, Čínu, Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán a Tádžikistán v oblastech politiky, obchodu, ekonomiky, vědy, techniky apod.[193] V rámci ŠOS působí regionální antiteroristická struktura RATS. Hlavní misí organizace kromě ekonomické spolupráce je boj proti tzv. třem zlům: extremismu, separatismu a terorismu.[194] Určité obavy Ameriky jsou vyvolány tím, že v jejím zájmovém regionu vznikla organizace, jejíž členské státy obsadily 30 mil. km^2 plochy (3 / 5 Eurasie) a dohromady čítají 1. 5 miliardy lidí (1 / 4 světové populace), 2 z nich jsou velmocemi s jaderným arzenálem, mnohé s bohatými přírodními zásobami a dobrou ekonomickou dynamikou, většina má k Americe přinejlepším neutrální postoj. Daná organizace je zatím pouze poradním klubem, v jehož rámci probíhá koordinace bilaterální spolupráce členů, avšak jeho potenciální síla je značná. Lze ovšem spatřit nedostatek společných strategických zájmů a poněkud protichůdné směry zahraniční politiky dvou klíčových členů ŠOS – Ruska a Číny (Rusko nemá tak velký zájem o přístup k surovinám, jak o způsob jejich distribuce, Čína hledá největší a nejlehčí přístup k surovinovým zdrojům) – což je faktor, který brání organizaci stát se bezpečnostním orgánem, schopným operovat mimo svůj úzce regionální rámec, de facto mimo teritorium svých členů.[195] Nicméně čínsko - ruská spolupráce ve Střední Asii omezuje manévrovací prostor Západu v tomto regionu. Demokratické západní země jen stěží mohou otevřeně podporovat diktátorské režimy ve Střední Asii, takže zbývá jediná možnost – hospodářské pronikání do oblasti a nabídka ekonomicky lepších alternativ ke spolupráci s Ruskem a Čínou.

---

[191] *RIA novosti* [online]. 13.10.2009 [cit. 2011-03-18]. "Naftogaz" predlozhil "Gazpromu" izmenit' gazovye kontrakty. Dostupné z WWW: <http://www.rian.ru/economy/20091013/188721856.html>.

[192] *Rosbalt* [online]. 20.06.2010 [cit. 2011-03-18]. Miller: Prekrawenie postavok gaza Belorussii ne skazhetsja na Evrope. Dostupné z WWW: <http://www.rosbalt.ru/business/2010/06/20/746737.html>.

[193] *SCO* [online]. c2011 [cit. 2011-03-18]. Brief introduction to the Shanghai Cooperation Organisation. Dostupné z WWW: <http://www.sectsco.org/EN/brief.asp>.

[194] LO, Bobo. *Axis of convenience : Moscow, Beijing, and the new geopolitics* [online]. Baltimore, MD : Brookings Institution Press, 2008 [cit. 2011-03-15]. The Shanghai Cooperation Organisation, s. 105. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=l9T_IH6ZdiEC>. ISBN 978-0815753407.

[195] ŠTINDL, Václav. OPEC s jadernými zbraněmi nebo diskusní kroužek? : Šanghajská organizace pro spolupráci. *Mezinárodní politika*. 2007, XXXI, 7, s. 19-21. ISSN 0543-7962.

Role ŠOS jako silné regionální organizace je významná zejména v oblasti těžby a tranzitu energie, dopravních a telekomunikačních sítí a přeshraničního obchodu. S geografického hlediska může být přijat dalším členem Afghánistán, zejména když o členství usilují Pákistán a Indie.[196] Afghánistán se nachází mezi státy s bohatými přírodními zdroji, a státy, které o tyto zdroje mají zájem. Takový faktor mu dává dobrou šanci stát se „mostem" mezi státy regionu a zároveň může zabránit „afghánizaci"[197] postsovětských islámských republik. Navíc všichni dnešní stálí členové ŠOS jednoznačně mají zájem o stabilní a rozvíjející se Afghánistán.

Bohužel ŠOS má dnes velice omezené schopnosti efektivně zasáhnout do afghánské války. Důvodů je několik: organizace nemá prostředky na vytvoření jakéhosi protipólu NATO, OSN nebo EU, nemá zájem stát se podpůrnou silou NATO (velmocenské ambice), účast pouze v několika oblastech (například vojenská spolupráce nebo sociální) vyžaduje souhlas Afghánistánu, NATO, pro který zatím neexistuje dohoda, plán rozdělení Afghánistánu na sféry působení (například severní část bude pod civilní správou zemí ŠOS) je odmítán samotným Afghánistánem, drogový problém lze jen těžko řešit bez členství Afghánistánu, Pákistánu a Íránu atd. Reálnou možností zapojení ŠOS do konfliktu vidím v posílení hraničních vojsk Tádžikistánu vojáky Ruska nebo Číny, které zabrání šíření drog do Ruska a Evropy.

3.1.3. Ekonomická spolupráce

Nedávnou prioritou pro administrativu Obamy bylo vyjednávání se státy Střední Asie (Tádžikistán, Uzbekistán) a Ruskem o projektu nové alternativní zásobovací trasy do Afghánistánu.[198] Všechny středoasijské státy kromě Kyrgyzstánu povolily dopravu nevojenských nákladů přes své území,[199] Kazachstán a Rusko dovolily i využití svých leteckých koridorů pro potřeby NATO. V roce 2008 zhruba 80 % dodávek bylo přepravováno přes Pákistán (konkrétně přes Khyber pass), avšak tato nebezpečná cesta byla nejednou atakována Tálibánem a bojovníky z Pákistánu.[200] Projekty přepravy nákladů jsou důležité proto, že navýšení kontingentu ISAF v Afghánistánu nepochybně povede k růstu spotřeby paliv, potravin, stavebních materiálů, které z Evropy, natož Ameriky dovážet leteckou dopravou není finančně přijatelné. Navíc, primitivní infrastruktura Afghánistánu dělá náklady spojené s přítomností ISAF na jeho území větší, než to bylo v Iráku.[201] Přestože většina středoasijských států souhlasila se svou účastí v kampani (z ekonomických či bezpečnostních důvodů), ani jeden nechtěl mít na svém území vojenskou základnu a americká vojska.[202] Washington je musel ujistit, že jeho cílem není založení vojenských zakladen, a projekt předpokládá transit jenom nevojenských nákladů (tedy bez zbraní a munice) výlučně přes domácí komerční podniky.

---

[196] POJJA, Sameulla. *Afghanistan.ru* [online]. 16.06.2007 [cit. 2011-03-18]. Afganistan v sostave ShOS mozhet prinesti pol'zu. Dostupné z WWW: <http://www.afghanistan.ru/doc/9291.html>.

[197] Ve smyslu přenosu hlavních problému. Není totéž, co byla „vietnamizace".

[198] OPPEL JR., Richard; SHANKER, Thom. *The New York Times* [online]. 30.12.2008 [cit. 2011-03-18]. U.S. to Widen Supply Routes in Afghan War . Dostupné z WWW: <http://www.nytimes.com/2008/12/31/world/asia/31military.html>.

[199] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia*. Str. 21

[200] KLEVEMAN, Lutz. *The New Great Game : Blood and Oil in Central Asia* [online]. 1st ed. New York : Grove Press, 2004 [cit. 2011-03-18]. Pakistan, s. 234-235. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=3pCz4OmRW-0C>. ISBN 0802141722.

[201] ST. LAURENT, Janet. *Iraq and Afghanistan : Availability of Forces, Equipment, and Infrastructure* [online]. Washington DC : DIANE Publishing Company, 2009 [cit. 2011-03-16]. Several operational concerns need to be considered as DOD, s. 11. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=gbyX0RzQK58C>. ISBN 9781437913439, GAO-09-380T.

[202] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia.* Str. 23

Tato vyjednávání spolu s transitním projektem a ekonomická krize, které čelí Střední Asie, by měla poskytnout potřebné příležitosti pro Obamovou administrativu. Transitní projekt, jenž bývá srovnáván s vizí integrované sítě železničních tratí spojující tehdejší carské Rusko, Irán, Indii a Evropu,[203] nastoluje dvě možnosti: zlepšit regionální kooperaci a pomoci chudým vládám středoasijských států, což zároveň zmenší americké logistické problémy a přinese oběma stranám finanční výhody.[204] Již dlouho silná regionální integrace chyběla, ale právě Afghánistánem může začít její vývoj.

Regionální kooperace v Asii byla určitou dobu americkou prioritou. V roce 2004 byly v rámci TIFA (Trade & Investment Framework Agreements) podepsány mezi USA a státy Střední Asie včetně Afghánistánu a Pákistánu dohody, které měly přispívat odstranění obchodních překážek, ekonomickému rozvoji a přílivu zahraničních investic.[205] TIFA také předpokládá blízký vztah mezi ekonomikou a bezpečností v Eurasii: ekonomický rozvoj snižuje náchylnost k extremismu. Příležitostí pro Obamovou administrativu je posílení TIFA ve Střední Asii většími multidimenzionálními programy obchodu, humanitární pomoci, investic, což by mělo následně vést k zlepšení ekonomické situace (stabilitě) a ekonomické nezávislosti zúčastněných států ve smyslu jejich volné účasti v mezinárodním obchodě bez „filtrování" Ruska nebo Číny.[206]

Omezení finančních toků a humanitární pomoci, které podporují ekonomickou a politickou stabilitu středoasijských republik může ohrozit jak tyto státy (přímo), tak úspěchy v afghánské kampani (nepřímo). Růst úrovně nezaměstnanosti, snížení disponibilního důchodu a zavedení protekcionistických opatření mohou mít za následek snížení tempa rozvoje regionální integrace. Sloučení nové ekonomické krize, efektu „přelévání války" (spillover effects) a nejisté situace uvnitř států může snadno otevřít novou frontu v globální válce proti terorismu. Státy, které s největší pravděpodobností budou prvními obětmi nepokojů, jsou Tádžikistán, Kyrgyzstán a Uzbekistán.[207] Kritickými faktory v těchto státech jsou drogy, rozsáhlá korupce, špatné vládnutí a nezaměstnanost, zejména mladých mužů.

3.1.4. Uzbekistán, Tádžikistán

Z hlediska konkrétního zacílení nástrojů zahraniční politiky USA v regionu je za klíčovou zemi považován Uzbekistán, který disponuje strategicky výhodnou polohou: hraničí se všemi státy včetně Afghánistánu, ovládá Ferganské údolí – zemědělsky a kulturně nejdůležitější region Střední Asie, tvoří zhruba polovinu obyvatel regionu a má největší regionální armádu.[208] Přestože uzbecká vláda zdaleka není demokratická, a protivníci režimu Karimova jsou považováni za „islámské teroristy", Amerika rozumí, že mezi šířením demokracie a geostrategickými výhodami přednost mají poslední.[209] V čem by mohla spočívat výhoda z integrace nebo spolupráce v případě Uzbekistánu? Přes relativně neveliký objem přírodních

[203] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia.* Str. 44
[204] tamtéž. Str. 24
[205] *Office of the United States Trade Representative* [online]. [cit. 2011-03-18]. Trade & Investment Framework Agreements. Dostupné z WWW: <http://www.ustr.gov/trade-agreements/trade-investment-framework-agreements>.
[206] tamtéž. Str. 44
[207] tamtéž. Str. 13
[208] ČERNÝ, Filip. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2005, XXXIX, 3, s. 13-15. ISSN 0543-7962.
[209] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 101

těžitelných zdrojů (hlavně přírodní plyn) Uzbekistán kontroluje značné množství obchodních cest.[210] Diplomatické vztahy mezi Amerikou a Uzbekistánem byly silně narušeny po roce 2005, kdy došlo k ozbrojenému povstání a jeho následném potlačení v Andižanu, a po kritice od Ameriky byla zavřena její vojenská základna v Uzbekistánu.[211]

Hned po dosažení stability uvnitř státních hranic se Uzbekistán výrazně překlonil k Rusku a v menší míře k Číně, konkrétně byly podepsány dohody o partnerství s Ruskem, Uzbekistán vstoupil do OSKB a do ŠOS.[212] To všechno ale nepřekáželo rozhodnutí Uzbekistánu povolit transportaci dodávek NATO přes své území v roce 2008.[213] Taškent podporuje nutnost regionálního přístupu s účastí Ruska, avšak zároveň chce profitovat z přímých partnerských vztahů s Washingtonem a NATO v souvislosti s Afghánistánem.[214] Prezident Karimov také uvedl, že je nutné se vrátit k modelu „6 + 2“, strategii udržování stability v regionu (hlavně Afghánistánu), existující od roku 1997 a přerušené událostmi 11. září.[215]

V určitém slova smyslu podobnou situaci prožívá dnes sousední s Uzbekistánem Tádžikistán. Slabá infrastruktura, vzdálenost od eurasijských obchodních cest a hranice s Afghánistánem, dědictví občanské války (1992 – 1997),[216] nejhorší stav ekonomiky v celém regionu, nezaměstnanost a další faktory jsou výzvou pro Ameriku v souvislosti s afghánským konfliktem. Regionální kooperace by měla mít stejný, když ne větší pozitivní vliv na Tádžikistán: snížení nezaměstnanosti přes vytvoření pracovních míst (hlavně ve skupině mladých lidí 18 – 25 let), budování infrastruktury (plánovaná tranzitní cesta překračuje území Tádžikistánu), podpora politického režimu E. Rahmóna (současný stav lze považovat za obdobný tomu z roku 1992). Mimo jiné si můžeme uvědomit důležitost role Tádžiků v afghánském etnickém konfliktu. Tádžikové jsou druhým největším etnikem v Afghánistánu, který představuje reálnou alternativu vládě Paštúna H. Karzáího a režimu paštúnského Tálibánu.[217]

3.1.5. Kyrgyzstán

V Kyrgyzstánu se nachází americká vojenská základna Manas.[218] Její příběh je dalším důkazem multivektorové diplomacie, vykonávané středoasijskými republikami. Časté změny vztahů s Ruskem a Amerikou, vymáhání peněz na rozvojové projekty a podporu stability jsou známé z dějin britsko - afghánského konfliktu. Středoasijské republiky určitě uvítají větší

[210] *Eurasia.net* [online]. 22.01.2008 [cit. 2011-03-18]. US-Uzbekistan Relations: Another Step Toward Rapprochement?. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav012308b.shtml>.
[211] *BBC news* [online]. 2005, 30.07.2005 [cit. 2011-03-18]. US asked to leave Uzbek air base . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4731411.stm>.
[212] *Eurasia.net* [online]. 22.01.2008 [cit. 2011-03-18]. US-Uzbekistan Relations: Another Step Toward Rapprochement?. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav012308b.shtml>.
[213] *Eurasia.net* [online]. 06.04.2008 [cit. 2011-03-18]. Uzbekistan: Karimov Approves Overland Rail Re-Supply Route for Afghan Operations. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav040708a.shtml>.
[214] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia*. Str. 26
[215] AKBARZADEH, Shahram. *Uzbekistan and the United States : authoritarianism, Islamism and Washington* [online]. London : Zed books, 2005 [cit. 2011-03-16]. Tashkent's foreign policy decisions, s. 45. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=EcE7uvhKTaYC>. ISBN 9781842774236.
[216] SAVINA, Ekaterina. *Gazeta.ru* [online]. 20.09.2010 [cit. 2011-03-18]. V Tadzhikistane nachalis' boevye dejstvija s desjatkami zhertv. Dostupné z WWW: <http://www.gazeta.ru/politics/2010/09/20_a_3421263.shtml>.
[217] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 51
[218] THOMPSON, Mark. *Time* [online]. 09.04.2010 [cit. 2011-03-18]. Could the U.S. Lose Its Base in Kyrgyzstan?. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1979013,00.html>.

ekonomickou pomoc ze strany Ameriky kvůli ekonomické krizi a kvůli snaze osamostatnit se od vlivu Ruska a Číny. Přitom ministři zahraničních věcí daných států většinou považují západní aktivity ve Střední Asii, ať je to OBSE, EU, NATO nebo Amerika za snahu podřídit svým strategickým ambicím Irán, Afghánistán atd.[219] Rozhodnutí zavřít vojenskou základnu Manas v Kyrgyzstánu, přijaté zřejmě pod nátlakem Ruska je klíčovou příčinou, proč Spojené státy již nemohou nadále jednat v regionu unilaterálně, nýbrž zapojovat Rusko a další státy do vyjednávání. Multilaterální přístup usnadní rozvoj projektů a sníží úroveň nedůvěry Ruska vůči aktivitám Ameriky.

3.1.6. Multivektorová diplomacie

Provádění multivektorové diplomacie je z hlediska státní stability logické a přínosné. Všechny státy Střední Asie měly ve srovnání s evropskými národy relativně malo času pro demokratický rozvoj. Nezávislost získaná po rozpadu Sovětského svazu je dosud křehká, hlavním cílem je zajistit bezpečnost uvnitř státu a potom bezpečnost vnějších hranic.

Středoasijské státy jsou do značné míry závislé na zahraniční pomoci. Zájmem každého státu je zajištění své existence, což ale v případě daných států je komplikováno nedostatkem demokratické praxe, nevyřešenými etnickými a náboženskými problémy, omezeností zdrojů, nevyspělou infrastrukturou a pocitem neustálého ohrožování zvenčí. Proto není divu, že v zájmu státní stability se mohou přikloňovat k té či oné velmoci, která je v daný okamžik schopna nabídnout více. Na druhou stranu vnitřní stabilita (udržení režimu) pro dané státy je větší prioritou.[220] Dosud tolerované Evropou, Ruskem a Amerikou autoritativní režimy ve Střední Asii přispívají k stabilitě v regionu (pomineme-li nedávní události v Kyrgyzstánu a Uzbekistánu), nikoliv však k propagovanému Západním světem státu práv a svobod a jen málo k ekonomice. V této souvislosti bych nehledal cestu demokratického rozvoje Afghánistánu a nedoufal, že se penězi a zahraničními specialisty podaří dosáhnout minimální úrovně korupce a právního státu.

Díky multivektorové diplomacii Kazachstán, Uzbekistán a další státy mohou vytvářet přijatelné podmínky pro uzavírání smluv se všemi sousedními zeměmi a velmocemi, aniž by ty měly mezi nimi vybírat. Podobně dané státy využívají výhod svých oslabených pozic, které musí být napraveny, aby mohly získávat humanitární pomoc v co největší míře, což následně vede k posílení jejich autonomie. Takové chování je obdobné tomu, kterým se vyznačovaly státy třetího světa v období studené války, a v minulosti mělo velký úspěch.[221] Využitím souboje velmocí zabezpečují svou vnitřní stabilitu, proto v jejich zájmu nedovolit žádné velmoci dominanci v regionální bezpečnostní agendě. Výhodnými dohodami v oblasti energetiky, zbraní, strojírenství apod. mohou zmenšovat napětí uvnitř státu.

Vnitřní stabilita je dosažitelná finančními prostředky (například čínská půjčka 900 milionů dolarů místním vládám po summitu ŠOS 2005), pomocí NATO v rámci programu „Partnerství pro mír“, přítomností amerických vojsk v Afghánistánu a Kyrgyzstánu, ruských vojsk

[219] BLANK, Stephen. *Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia*. Str. 39
[220] tamtéž. Str. 34
[221] tamtéž. Str. 35

v Tádžikistánu, Kyrgyzstánu a Uzbekistánu. Taková všestranná pomoc nejenom přináší výhody pro obě strany, snaha udržet vliv na dění v regionu podněcuje velké státy dodržovat paritu stálým navyšováním investic.

Všechny středoasijské státy se snaží udržet status quo uvnitř státních hranic, proto odmítají nabídku demokratických reforem z Washingtonu. To znamená, že Rusko a Čína poskytují bezpečnostní a zároveň ideologické pozadí lokálním režimům, dovolují jim pokračovat vybraným směrem, s tím, že klíčové státy v regionu je budou v případě nutnosti podporovat. Přirozeně je tato podpora vysoce ceněna a jen stěží bude obětována, zejména v době možné války. Strategie Ameriky musí být přijata jinými aktéry v regionu a ctít jejich bezpečnostní a jiné zájmy, jenom tohle umožní dosáhnout největší efektivnosti spolupráce. Obama musí usilovat o to, aby americká moc nebyla vnímána jako prostředek, sloužící unilaterální koncepci národní bezpečnosti, nasměrované na světovou dominanci.

Případný vznik několika „failing states“, hlavně Kyrgyzstánu, Uzbekistánu a Tádžikistánu by zasáhl zájmy nejenom Ameriky, Ruska, Iránu a Číny, ale mohl by přesáhnout hranice Střední Asie. Asijská reakce na dění ve Střední Asii spočívá v zachování statusu quo oproti jakémukoliv řešení při ponechání chudých a roztříštěných států jejich osudu. Jinými slovy se jedná o hru s nulovým součtem: je preferována cesta nulového rozvoje oproti rozvoji pomocí Západu.[222] Takový přístup k problematice regionu zvětšuje zranitelnost vůči hrozbě Tálibánu, ekonomické krize nebo oběma dohromady. Krom lidských obětí, ke kterým pravděpodobně dojde v průběhu budoucích občanských válek (nebo jejich posílení, například v Tádžikistánu) vzniknou oběti potenciální – mladí nezaměstnaní muži do 30 let, kteří nemají víru v právo ani možnost vydělávat na živobytí zákonnou prací, mohou být snadnou kořistí islámských fundamentalistických hnutí a poté teroristických skupin.

3.2. Pákistán

Již v první kapitole jsem ukázal, že Amerika uznává, že strategie v Afghánistánu musí naplno zapojovat do řešení konfliktu Pákistán. Stejně tak jsem v kapitole druhé ukázal, že kořeny a základny dnešního Tálibánu se nacházejí právě v Pákistánu, jinými slovy Pákistánská ISI má potřebné nástroje pro regulaci činnosti Tálibánu, s ním spojené Al-Káidy a mnoha bojových kmenů v horských pohraničních oblastech. Mým úkolem v dané části kapitoly je provést analýzu spolupráce Ameriky s Pákistánem, objevit slabé a silné její stránky a zhodnotit možnou účast Pákistánu v regulování afghánského konfliktu.

Skupiny Afghánců, kteří původně byli proti Tálibánu, a zahraniční pozorovatelé, novináři měli tendenci z posílení Tálibánu a jeho příchodu k moci obviňovat Pákistán a četné náboženské skupiny na jeho území.[223] Historická nedůvěra mezi Pákistánem a Afghánistánem zůstává významným faktorem nestability v regionu. Tyto země rozděluje tzv. Durandova linie, která

[222] BRZEZINSKI, Zbigniew. *The geostrategic triad : living with China, Europe, and Russia* [online]. 6. printing. Washington DC : Center for Strategic & International Studies, 2000 [cit. 2011-03-16]. Living with Russia, s. 55-74. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=6TLtTF5DQyEC>. ISBN 978-0892063840.

[223] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 67

dosud Afghánistánem není uznána.[224] Jedná se především o tisíc kilometrů dlouhou západní hranici Pákistánu, kterou ani při nejlepší vůli a největších nákladech není možné uhlídat, a na jejíž větší části nekontrolovaně přecházejí Paštúni z jedné země do druhé, je jak z hlediska vojenského tak ideologického volným prostorem, v němž vedle táborů Afghánců a Pákistánců bez domova (což je cena, kterou zaplatil Pákistán za spolupráci s Amerikou) stále existují výcvikové tábory teroristů, vojenské základny a sklady, islámské soudy, aplikující šaríu. Tato oblast je slabě kontrolována Pákistánem a skoro vůbec není pod vlivem Ameriky. Centrum Tálibánu a Al-Káidy je zcela mimo Afghánistán! Snahy států zabránit volnému přechodu lidí přes hranice jsou podobny nezdařilým pokusům Američanů ve Vietnamu či Francouzů v Alžírsku. Navíc americké preemptivní vzdušné údery, jež občas nemají souhlas pákistánské vlády, vyžadují stále více civilních obětí, což silně podkopává již křehké diplomatické vztahy. Paradox AfPaku spočívá v tom, že i při jasně definovaných problémech neexistuje žádné řešení.[225] Na druhé straně existuje vzájemná podezíravost a rivalita mezi vládami v Kábulu a Islámábádu, rivalita mezi Indií a Pákistánem, přičemž každý případ je pevně zakotven v dějinách.

Dalším paradoxem podle mne je skutečnost, že terorismus, proti kterému bojují Spojené státy, nejen se od r. 2001 nezmenšil, spíše naopak zažívá jakési obrození. Al-Káida, nepočetná skupina fanatických bojovníků z 80. let se rozrostla do mezinárodní sítě, dokonce v Pákistánu dnes existuje celá řada teroristických skupin (Sunni Sipah-e-Sahaba a Shia Tehrik-e-Jafria v Pákistánu, Lashkar-e-Taiba – proti Indii v Kašmíru, afghánští Tálibové, pákistánští Tálibové, pákistánská Al-Káida).[226] Jasně, všude slyšíme, že terorismus je hrozbou 21. století, ale dějiny ukazují, že vojska cizích států jsou červenějším praporkem pro „islámského býka“ než jakákoliv chudoba. Ideologie, nebo v širším smyslu kultura (zde střet západní a islámské), je podle mne tím faktorem, který lehce potlačuje všechny ostatní.

V kapitole druhé jsem psal, že Pákistán formálně podpořil americký boj proti terorismu, což podle mne bylo způsobeno dvěma faktory: faktor ekonomický, tedy možné přerušení toků rozvojových peněz do Pákistánu, a faktor politický, tedy možná izolace a zhoršení vztahů s Amerikou (a všemi zeměmi, které aktivně podporovaly boj proti terorismu), což by jistě vedlo k oslabení pozice Pákistánu vůči největšímu nepříteli – Indii, a k oslabení státní moci. Ve skutečnosti Pákistán neměl žádnou alternativu ve smyslu „něco mezi“, protože by jiná cesta silně narušila jeho státní bezpečnost.[227] Občané Pákistánu válku nepodporovali a považovali ji za břemeno, které stát musí nést kvůli Americe[228]. Dvojí hra Pákistánu – boj proti terorismu v Afghánistánu a podpora quaziteroristických uskupení na svém území – má své odůvodnění: vládnoucí Tálibán v Afghánistánu by znamenal fyzickou a ideologickou podporu Pákistánu

[224] ALI SHAH, Mehtab. *The foreign policy of Pakistan : ethnic impacts on diplomacy, 1971-1994* [online]. London : I.B.Tauris, 1997 [cit. 2011-03-18]. Foreign policy perceptions and influence on policy, s. 109. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=7czT4fipTyoC>. ISBN 1860641695.

[225] PRADOS, John. *Foreign policy in focus* [online]. John Feffer. 01.04.2009 [cit. 2011-03-18]. The AfPak Paradox. Dostupné z WWW: <http://www.fpif.org/articles/the_afpak_paradox>.

[226] BAJORIA, Jayshree. *Council on Foreign Relations* [online]. 07.10.2010 [cit. 2011-03-18]. Pakistan's New Generation of Terrorists . Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/pakistans-new-generation-terrorists/p15422>.

[227] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 104

[228] CORDESMAN, Anthony; MAUSNER, Adam; KASTEN, David. *Winning in Afghanistan : creating effective Afghan security forces* [online]. Washington DC : Center for Strategic & International Studies, 2009 [cit. 2011-03-18]. The impact of Pakistan, s. 26. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=-oAUgJb9_HUC>. ISBN 978-0892065660.

v boji s Indií. Opačná situace – silná vláda v Afghánistánu bez podstatného vlivu Tálibánu – by znamenala obklíčení Pákistánu z obou stran.

Střet zájmů muslimského Pákistánu a sekulární Indie nemá pouze válečnou podobu, odehrává se také na diplomatické úrovni. Tuto úvahu potvrzuje diplomatická ofenziva Indie v posledních letech (otevření několika velvyslanectví, konzulátů v blízkosti pákistánských hranic),[229] jejímž cílem je získat nejpevnější vztah s Karzáího vládou. Od roku 2002 už v Afghánistánu Indie investovala v přepočtu přes miliardu dolarů. Indové postavili dálnici, přehradu, dokonce rekonstruují sídlo afghánského parlamentu. Indičtí experti pomáhají s výcvikem afghánské policie i armády.[230] Odplatou byly početné teroristické útoky,[231] v nichž bych hledal pákistánské kořeny. Jak Indové, tak Afghánci se domnívají, že Pákistán nechce Tálibán zcela zničit, protože mu v budoucnosti může být v souboji s regionálními rivaly užitečný.[232]

Napojením na mezinárodní sítě typu Al-Káidy získávají islamisté autonomii, a výtvor namířený na Afghánistán a Kašmír se může lehce obrátit proti tvůrci. Je jasné, že do jisté míry se destabilizace v kmenových územích může části pákistánské armády hodit, protože znamená další přísun amerického financování, nicméně je to velmi nebezpečná hra, kterou by USA a spojenci již měli přestat přehlížet.[233] Tlak přes omezení americké pomoci podle mne nevyvolá výraznou změnu strategie v Pákistánu, ale jistě povede k větší podpoře Tálibánu přes ISI a zájmové teroristické skupiny.

Pokusy přimět politiky obou zemí ke spolupráci proti hrozbě, která je společně ohrožuje, se zatím příliš nedaří. Dlouho se jejich prezidenti H. Karzái a P. Mušaraf i přes občasné návštěvy a schůzky obviňovali z odpovědnosti za násilí a řádění extremistů.[234] Podle Karzáího dělal Pákistán málo pro zastavení proudu ozbrojenců do Afghánistánu, a navíc prý část pákistánské armády a zpravodajské služby ISI s Tálibánem spíše sympatizuje. Pákistánci zase pořád opakovali, že za teror nemohou oni, ale nestabilní vláda v Afghánistánu a fakt, že Karzái a jeho ozbrojené síly nejsou ani s mezinárodní pomocí schopni dostat pod kontrolou velkou část země.

Radikálním řešením, vysloveným v r. 2006 pákistánským prezidentem, bylo budování umělé zaminované bariéry, jež by rozdělovala hranici a ztížila by všem pohyb z jedné země do druhé.[235] Samozřejmě cena a odmítání Kábulu (projekt by definitivně potvrdil Durandovou linii) projekt zničily v počáteční fázi, nicméně samotný názor již naznačuje, že mírové regulace se v nejbližších letech patrně nedočkáme. Absolutní plošné vyčistění horských oblastí by nejen bylo genocidou a dalšími tisíci civilních obětí, ale zanechalo by území, o které budou různými

[229] *BBC news* [online]. 2009, 08.10.2009 [cit. 2011-03-18]. India: Afghanistan's influential ally . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7492982.stm>.
[230] TRIVEDI, Ramesh. *India's relations with her neighbours* [online]. Delhi, India : ISHA books, 2008 [cit. 2011-03-16]. India-Afghanistan relations, s. 70-91. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=-VUgSG8bcP0C>. ISBN 8182054389.
[231] *U.S. Department of state* [online]. 30.04.2008 [cit. 2011-03-18]. Chapter 2 -- Country Reports: South and Central Asia Overview. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103709.htm>.
[232] NOVÁK, Martin. Afghánistán je bitevním polem Indie a Pákistánu. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 31-33. ISSN 0543-7962.
[233] VESELÁ, Věra. Afghánistán je z velké části rukojmím širších mezinárodních vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 39-42. ISSN 0543-7962
[234] *U.S. Department of state* [online]. 30.04.2008 [cit. 2011-03-18]. Chapter 2 - Country Reports: South and Central Asia Overview. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103709.htm>.
[235] *BBC news* [online]. 2006, 01.03.2006 [cit. 2011-03-18]. Musharraf interview: Full transcript. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4761338.stm>.

způsoby bojovat asijské státy několik dalších století.

Jsem toho názoru, že pokud mocenské elity Afghánistánu a Pákistánu nezačnou spolupracovat, problém terorismu a násilí spojeného s Tálibánem nepřestane sužovat obě země. Zlepšení jejich vzájemných vztahů si ale lze stěží představit bez uvolnění ve vztazích mezi Indií a Pákistánem. Jedno souvisí s druhým. Pákistánci chtějí, aby svět bral v Afghánistánu v potaz jejich zájmy a bezpečnostní obavy, chtějí využívat Afghánistán jako rukojmí v prosazování svých zájmů (včetně jaderných zbraní). Indové vidí v Afghánistánu přirozenou příležitost pro svůj velmocenský rozmach a rozšíření svého vlivu v Asii. I z indicko - pakistánského hlediska se Afghánistán stal místem, kde mocnosti soutěží o vliv a moc.

Každá válka jednou skončí mírovou dohodou. Tajná jednání sponzorovaná Saúdskou Arábií Afghánistánu s nevýznamnými členy Tálibánu, ačkoliv nepřinesla významný pokrok v řešení konfliktu, již naznačují snahu posadit se za vyjednávací stůl.[236] Britští, američtí a saúdskoarabští zástupci, kteří byli v nepřímém kontaktu s Tálibánem, vyjádřili své požadavky přerušení vztahů s Al-Káidou. Tálibán reagoval protisměrným požadavkem stažení všech zahraničních vojsk z území Afghánistánu.[237] Pákistán se určitě bude snažit ovlivnit vyjednávání (pokud to ovšem dovolí lídři Tálibánu, které dlouhá léta podřízenosti a závislosti na ISI mohly od ní odvrátit). Zaznamenáníhodná je skutečnost, že mezi Pákistánem a Tálibánem již existuje mírová dohoda z roku 2006, kdy tehdejší prezident Mušaraf si jasně uvědomil nemožnost vojenského řešení konfliktu a bezpodmínečný růst sociálního napětí při vojenské eskalací.[238] Dalším problémem v jednáních může být nerovnoměrné zastoupení afghánských kmenů (jih a východ – paštúnský, sever – protipaštúnský), v důsledku čeho skupiny proti Tálibánu (jeho vlády nebo účasti ve vládě) mohou rozpoutat další kolo občanské války.

Ve Střední Asii se dobře osvědčil koncept diskriminačního podporování jedné skupiny na úkor druhých. Již jsem vyjasnil, že stabilita současně vládnoucích režimů je odvozena od podpory Ameriky a Ruska (v rámci multivektorové diplomacie). Také víme, že afghánský Tálibán zdaleka není jediná skupina, představující nebezpečí v regionu. Pokud americká vláda není schopna nabídnout komplexní řešení lídrům Tálibánu, může usilovat o spolupráci s jednotlivými skupinami bojovníků na nižší úrovni v rámci reintegrace. Tálibán není a nikdy nebyl monolitním hnutím, dnes mají jednotlivé skupiny spíše lokální charakter. Pochybují však o dlouhodobé úspěšnosti taktiky a schopnosti Karzáího prosadit danou myšlenku, o účinnosti mírové smlouvy v Afghánistánu, když jsou lídři v Pákistánu.

Zde bych se měl zeptat, zda vláda, která není akceschopná, ani nevykazuje větší zájem o zlepšení situace, má důvod se vzdávat zahraniční humanitární pomoci a podepisovat mírovou smlouvu s Tálibánem. Myslím si, že určitá (menší) část bojovníků Tálibánu snadno podlehne penězům nebo nátlaku a vzdá se násilí, podrobí se integraci. Druhá (fanatická) část nikdy

[236] KATZMAN, Kenneth. *Afghanistan : Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy* [online]. Darby, PA : DIANE Publishing, 2010 [cit. 2011-03-18]. Other initiatives under way before the strategy announcement , s. 32-36. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=YDy3UGRWk2IC>. RL30588.

[237] *Reuters* [online]. 26.01.2010 [cit. 2011-03-18]. On Taliban/AQ ties and the Afghanistan exit strategy. Dostupné z WWW: <http://blogs.reuters.com/pakistan/2010/01/26/on-talibanaq-ties-and-the-afghanistan-exit-strategy>.

[238] JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat.* Str. xxi

nepodepíše mírovou smlouvu s oslabeným afghánským státem, který za pár let přijde o americká vojska, v němž navíc kontroluje téměř všechny provincie. Je naivní předpokládat, že ti lidé, kteří byli ochotni obětovat svůj režim a ukrývat Al-Káidu, dnes pokorně složí zbraně. Ani cíle vyjednávání nejsou známé. Tady vidím dvě reálné možnosti: garantovat Tálibánu jižní část Afghánistánu nebo ho pustit do politického procesu (například místa ve vládě, založení nové politické strany či začlenění do již existující). Obě možnosti však mrzačí všechno úsilí zavedení základních lidských práv v západním smyslu, připravují půdu pro další kolo občanské války, posilují rivalitu Indie a Pákistánu atd. V každém případě uvažovat o mírové smlouvě můžeme jen tehdy, pokud to neodmítá protějšek. Tálibán zatím odmítá.[239]

3.3. Irán

Role Íránu v afghánském konfliktu je menší než pákistánská, avšak nemůžu se nezmínit o hrozbách a příležitostech, které Obamovou administrativu čekají v tomto státě.

Jedním z klíčových prvků strategie Ameriky je činnost vůči Íránu. Amerika v něm vidí potenciální hrozbu pro sebe a své spojence, odsuzuje jeho nedodržování mezinárodních závazků, jeho vojenský jaderný program, státní podporu terorismu (Hamás a Hizballáh), rozžehování konfliktu mezi Izraelem a Palestinou, porušování základních lidských práv a principů demokracie.[240] Údajná podpora Tálibánu (někdy chybně zaměňováno „terorismu"), která dosahuje hranic Afghánistánu a Pákistánu (Írán hraničí s oběma) – zbraně, peníze, lidé – silně podkopávají úsilí Ameriky v Afghánistánu. Irán údajně ukrývá několik hlavních členů Al-Káidy, kteří se tam dostali po roce 2001, a odmítá je vydat mezinárodním protiteroristickým silám.[241]

Vztahy mezi Amerikou a Íránem nikdy nebyly příliš pozitivní. Afghánistán je jedním z několika států, kde dlouhodobé společné zájmy USA a Íránu byl zastíněny nepřátelstvím, pocházejícím z roku 1953, kdy činnost CIA vedla k převratu v Íránu a íránské revoluci 1979.[242] Tato konfrontace sloužila zájmům pákistánských ozbrojených sil, Tálibánu a Al-Káidy.[243] Nicméně v roce 2001 Amerika měla obavy, že Írán může aktivně odsoudit zahraniční intervenci do Afghánistánu, svržení Tálibánu a přítomnost amerických vojáků přes hranici, které se ale nenaplnily.[244] Po roce 2001 americko - íránská spolupráce v rámci boje proti terorismu probíhala v terénu (hraniční kontroly) a v kancelářích diplomatických misí (byla dosažena shoda v hlavních bodech). Spolupráce při budování afghánských bezpečnostních sil by znamenala významné přeorientování na úkor Pákistánu, jehož armáda počítala s monopolizací role amerického zprostředkovatele v Afghánistánu, což se využívalo k zajištění

[239] FINN, Peter; DEYOUNG, Karen. *The Washington Post* [online]. 28.06.2010 [cit. 2011-03-18]. Panetta says Afghan insurgents show no real interest in reconciliation talks. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/06/27/AR2010062701928.html>.

[240] National Security Strategy 2010. Str. 34

[241] *U.S. Department of state* [online]. 30.04.2008 [cit. 2011-03-18]. Chapter 3 -- State Sponsors of Terrorism Overview. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103711.htm>.

[242] JERVIS, Robert. *Why intelligence fails : lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War* [online]. New York : Cornell University Press, 2010 [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=_4qwreIHR_MC>. ISBN 978-0-8014-4785-3.

[243] RUBIN, Barnett; BATMANGLICH, Sara. *MIT Center for international studies* [online]. 2008 [cit. 2011-03-18]. The U.S. and Iran in Afghanistan: Policy Gone Awry. Dostupné z WWW: <http://web.mit.edu/CIS/editorspick_rubin08_audit.html>.

[244] BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. Str. 99-100

americko-pákistánských vojenských dodávek.[245] G. Bush vztahy narušil, obvinil Írán ze státní podpory terorismu, tedy de facto válku v Afghánistánu extrapoloval na americké vztahy v Perském zálivu. Zároveň se Pákistán, který v té době už měl jadernou zbraň, stal hlavním spojencem NATO. Vztahy mezi Pákistánem a Íránem se dnes dají považovat za dobré. Ostatně Írán vždy byl hlavní zemí šíitů (70 milionů šíitů[246]), Pákistán zase druhou největší šíitskou zemí (36 milionů[247]).[248]

H. Karzái nejednou říkal, že Írán je pro jeho zemi spojencem a pomocníkem,[249] ostatně nikdo nerad přichází o rozvojové peníze. Jaké výhody by mohl mít Írán z podpory svého muslimského kamaráda? Ekonomické stěží (pomineme-li spekulace o pašování afghánských drog přes Írán[250] a případ s dodávkami paliva přes Írán[251]), geopolitické - možná. Válka v Iráku a Afghánistánu zanechala velké množství amerických vojenských jednotek na obou územích, a Írán je v takové situaci obklíčen potenciálním nepřítelem. Pochopitelně se snaží získat větší vliv na své sousedy a zabránit prohloubení spolupráce Afghánistánu s Amerikou.[252]

Umím si představit, že přes Írán jsou do Afghánistánu opravdu dodávány nějaké zbraně, a že o tom přinejmenším íránská vláda ví. Ačkoliv logicky není v zájmu Íránu, aby v Afghánistánu opět vládl Tálibán (Paštúni, sunitská větev islámu), který má na svědomí masakry šíitských obyvatel (ideologický prvek), tak se na druhou stranu íránské vládě hodí mít v ruce nějaké karty, jež může použít v rámci vyjednávání se Spojenými státy (prvek politický).[253] Potvrzuje to i fakt, že Íránci investují nemalé částky do rozvojových projektů ve střední části Afghánistánu (hlavně v Herátu), poskytovali a poskytují azyl afghánským běžencům, čímž ve skutečnosti využívají soft power a podporují stávající vládu.[254]

Írán má zájem o to, aby jemu příbuzná etnika (Tádžikové, Chazarové a šíitští muslimové, kteří dohromady tvoří zhruba polovinu obyvatelstva Afghánistánu) měli vliv na politickou situaci v Afghánistánu, a jeho cíl se v poslední době dobře naplňuje.[255] Otázkou je, zda ve vztazích Íránu a Afghánistánu zvítězí ideologický či racionální prvek. V silách Ameriky je ovlivnit toto

---

[245] RUBIN, Barnett; BATMANGLICH, Sara. *MIT Center for international studies* [online]. 2008 [cit. 2011-03-18]. The U.S. and Iran in Afghanistan: Policy Gone Awry. Dostupné z WWW: <http://web.mit.edu/CIS/editorspick_rubin08_audit.html>.

[246] CIA The World Factbook. *CIA - The World Factbook* [online]. 2004, 22.02.2011 [cit. 2011-03-18]. Iran. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>. ISSN 1553-8133

[247] CIA The World Factbook. *CIA - The World Factbook* [online]. 2004, 08.03.2011 [cit. 2011-03-18]. Pakistan. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pk.html>. ISSN 1553-8133.

[248] NASR, Vali; MYERS , Joanne. *Carnegie council : The voice of ethics in international affairs* [online]. 18.10.2006 [cit. 2011-03-19]. The Shia Revival: How Conflicts within Islam Will Shape the Future. Dostupné z WWW:

<http://www.carnegiecouncil.org/resources/transcripts/5400.html>.

[249] MARK SAPPENFIELD, Mark Sappenfield. *The Christian Science Monitor* [online]. 08.08.2007 [cit. 2011-03-19]. Is Iran meddling in Afghanistan?. Dostupné z WWW: <http://www.csmonitor.com/2007/0808/p06s01-wosc.html>.

[250] LIONEL, Beehner. *Council on foreign relations* [online]. 14.10.2006 [cit. 2011-03-19]. Afghanistan's Role in Iran's Drug Problem. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/iran/afghanistans-role-irans-drug-problem/p11457#p2>.

[251] The Associated Press. *Bloomberg Businessweek* [online]. 01.02.2011 [cit. 2011-03-19]. Afghanistan, Iran agree to improve border trade. Dostupné z WWW: <http://www.businessweek.com/ap/financialnews/D9L425100.htm>.

[252] ISNA - Iranian Students. *Globalsecurity.org* [online]. 23.02.2011 [cit. 2011-03-19]. Iran raises concerns over US-Afghan strategic treaty. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2011/02/mil-110223-isna01.htm>.

[253] BRUNO, Greg; BEHNER, Lionel. *Council on foreign relations* [online]. 30.03.2009 [cit. 2011-03-19]. Iran and the Future of Afghanistan. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/iran/iran-future-afghanistan/p13578>.

[254] VARNER, Bill. *Bloomberg* [online]. 16.07.2008 [cit. 2011-03-19]. Iran Pours Cash Into Afghanistan, Seeking Leverage Against U.S. Dostupné z WWW: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aNaIqaODpvrU>.

[255] CONSTABLE, Pamela. *The Washington Post* [online]. 04.01.2009 [cit. 2011-03-19]. Afghan Shiites Embrace New Acceptance. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/01/03/AR2009010301995.html>.

řešení, avšak spolupráce bude vyžadovat kompromis (méně amerických vojsk v sousedních zemích, oslabení kontroly jaderného programu aj.), na který Obama zatím, podle mne, připraven není. Neutralita, kterou zatím zachovává Írán, a která de facto přispívá zlepšení situace Afghánistánu, může být snadno narušena agresivním chováním Ameriky vůči zemím Perského zálivu či muslimskému světu obecně. Jsem toho názoru, že Amerika musí jednat s vědomím toho, že Írán, Irák a Afghánistán jsou různými elementy jednoho problému.

4. Cesty možného rozvoje Afghánistánu.

V dané kapitole si kladu za úkol naznačit možné cesty rozvoje Afghánistánu, jeho stability, ekonomického a politického rozvoje. Je nutné brát ohled na to, že dnes neexistuje jednotný názor odborníků na to, jakým směrem by se měl konflikt v Afghánistánu rozvíjet. Podařilo se mi najít kolem 20 možných scénářů, avšak každý počítá buď' s nereálnými předpoklady (například americká přítomnost v Afghánistánu bude omezena na sotva viditelnou, protože hlavní konflikt druhého desetiletí bude probíhat v Izraeli a Palestině), nebo s idealistickými představami (například projekt „věčné" rozvojové pomoci Evropské unie nebo spolupráce všech islámských zemí s cílem nejrychlejšího ukončení konfliktu).

Válka v Afghánistánu trvá již 10 let, vloni v důsledku útoků povstalců zahynulo přes tisíc civilistů.[256] Tálibán v poslední době sází na asymetrickou válku v podobě terorismu (stále více sebevražedných atentátů). Poslední zprávy a hodnocení analytiků vůbec neznějí dobře. Náměstek zvláštního zástupce OSN v Afghánistánu R. Watkins řekl, že bezpečnost v Afghánistánu je v nejhorším stavu od doby pádu Tálibánu, že pracovníci OSN sotva mohou vstoupit do 40 % země, včetně Kandaháru a jihovýchodních regionů.[257] Mnozí politologové se shodují v tom, že trend bude pokračovat i nadále, dokud nedojde k zásadním změnám jak uvnitř země, tak ve vztazích s ostatními zeměmi. Vědci, vojáci, politologové, analytici, historici se věnovali otázce, proč tahle válka vůbec začala a co je ještě důležitější, proč ji nelze nebo je tak obtížné ukončit. Samozřejmě, že málokdo se zajímá o dalekosahalou perspektivu, neboť i dnes je mnoho nevyřešených problémů. Názorů je nespočetné množství, ve své práci bych chtěl zmínit jenom ty, které jsou z mého pohledu nejrelevantnější a nejlépe potvrzují mé přechozí úvahy.

Nejprve si musíme uvědomit, že slova typu „vítězství" či „porážka" se k dnešnímu Afghánistánu nehodí. Naplnění původního cíle – definitivně porazit Tálibán a Al-Káidu – dnes nepřichází v úvahu, protože oba protivníci mají v podstatě neomezené lidské zdroje a jsou s to, nekonečně dlouho vést asymetrickou, partyzánskou válku. Interpretace toho či onoho výsledku dané války je závislá na postoji řešitele a jeho celkovém vztahu k dnešním mezinárodním vztahům. Někdo vidí jen vzpoury Tálibánu, řadění islamistů v FATA či Balúčistánu, nekontrolovatelný růst teroristické moci. Jiný zase upozorní na nové školy, novou ústavu, rozvoj dopravy, zásobování a telekomunikace velkých měst, četné mezinárodní konference a smlouvy. Dokonce i D. Petraeus, současný velitel ISAF, na početné otázky novinářů ohledně úspěšnosti kampaně říkal, že se Severoatlantická aliance nesnažila udělat z Afghánistánu druhé Švýcarsko.[258]

Za druhé, je nutné chápat, že válka v Afghánistánu je dynamická a asymetrická, což znemožňuje jakkoliv důvěryhodné prognózování rozvoje v dalších 10 nebo 20 letech. Viděl

[256] LONDONO, Ernesto; HAMDARD, Javed. *The Washington Post* [online]. 26.02.2011 [cit. 2011-03-19]. Afghanistan civilian casualties spike; officials say 200 killed in 2-week period. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2011/02/26/AR2011022603342_2.html>.

[257] The Associated Press. *The Independent* [online]. 24.02.2011 [cit. 2011-03-19]. Afghan security worst for 10 years, says UN. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/afghan-security-worst-for-10-years-says-un-2223699.html>.

[258] SOLODOVNIKOV, Mihail. *Vesti.ru* [online]. 08.10.2010 [cit. 2011-03-19]. Za devjat' let okkupacii Afganistana NATO ne dobilos' mira. Dostupné z WWW: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=398450>.

jsem názor, že válka ve Vietnamu nebyla desetiletou, ale bylo 10 jednoročních válek. Stejně tak v Afghánistánu krátkozrakost a původní absence promyšlené strategie nás přivedly k tomu, že můžeme uvažovat pouze o několika dalších letech.

Za třetí, definovat dnešního protivníka Ameriky jako Tálibán je sice snadné, avšak nemá opodstatnění. Tálibové jsou etničtí Afghánci, Paštúnové, proto tvrzení, že Amerika válčí proti stále se zvětšující skupině obyvatel Afghánistánu, je namístě, avšak zní absurdně. Navíc jsem ve 2. kapitole ukázal, že dnes jde o hnutí Tálibánu, složeného z několika skupin s různou lokací, různými zájmy a různými veliteli.

Ve svém projevu „A New Strategy for Afghanistan and Pakistan" B. Obama řekl, že boje o nezávislost Afghánistánu ještě neskončily, a že hrozba Tálibánu je stále přítomná. Také zdůraznil, že plánuje zvyšovat počet armádních a policejních jednotek (134000 a 82000 resp.). Přiznal mimo jiné i problém s drogami, slabou národní podporu afghánského prezidenta. Přesto se Obama odvažuje veřejně slibovat, že Al-Káida bude poražená a Tálibán se nikdy nevrátí k moci.[259] Rovněž dodává, že nemůže garantovat stoprocentní jistotu, avšak američtí vojáci dělají vše možné a nemožné, a že Tálibán i nadále bude neoddělitelným elementem Afghánistánu. Dalším krokem, který se musí podniknout, je zvýšení počtu amerických odborníků přes zemědělství, strojírenství, ekonomiku a právo. Z projevu zcela jasně vyplývá, že Amerika se problémem Afghánistánu skutečně zabývá a dělá vše možné, aby život v zemi byl přijatelnější pro všechny, muži a ženy, cizince a Afghánce. Mám pocit, že je na čase změnit název války „Enduring freedom" na „Enduring Partnership". Můj předpoklad potvrzuje i nedávné vystoupení ve Westpointu ministra obrany R. Gatese (25.2.2011), kde zaznělo: *„Pravděpodobnost opakování druhého Afghánistánu nebo Iráku – napadení, pacifikace a správa velké země třetího světa – může být nízká. Ale v … „éře trvalých konfliktů" takové nekonvenční schopnosti budou i nadále zapotřebí na různých úrovních a na různých místech. Hlavně aby bylo možné zabránit přechodu palčivých problémů od fáze růstu do kritické úrovně, která vyžaduje nákladnou a kontroverzní rozsáhlou vojenskou intervenci Ameriky".*[260] Nakonec připomenu, že termín stanovený Obamovou administrativou začátku pro stahování amerických vojsk z Afghánistánu – rok 2014 – je pouze orientační, a generální tajemník NATO loni prohlásil, že Západ musí zůstat v Afghánistánu tak dlouho, jak to vyžaduje situace.[261]

4.1. Tálibán

Obyvatelé Afghánistánu nebo Pákistánu, kteří byli vysoce znechuceni desetiletím války a rozvratu, sociální a politické nestability, což všechno bylo způsobeno činností zahraničních států, se mohou ocitnout v takové situaci, kdy Tálibán může být hodnocen jako osvoboditel, pokud ne Pákistánu, tak Afghánistánu zajisté. Tvrdý kurz Washingtonu na Blízkém východě a

[259] AFP. *Google news* [online]. 07.02.2011 [cit. 2011-03-19]. Taliban will not win back Afghanistan: Obama. Dostupné z WWW: <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5iw-HYHjeV4jrEGYvguAMEWLiThjw?docId=CNG.c970e20b7c30f2afe95cf0ec00d03443.701>.

[260] U.S. Department of Defense. *Defense.gov* [online]. West Point : 25.02.2011 [cit. 2011-03-17]. Speech. Dostupné z WWW: <http://www.defense.gov/speeches/speech.aspx?speechid=1539>.

[261] KIRKUP, James. *The Telegraph* [online]. 20.10.2010 [cit. 2011-03-19]. Lisbon: Nato leaders endorse Afghanistan 2014 withdrawal date. Dostupné z WWW: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/8148560/Lisbon-Nato-leaders-endorse-Afghanistan-2014-withdrawal-date.html>.

v Jižní Asii, finanční krize 2008 a další faktory podkopávají důvěru vůči USA a Západu. Mám za to, že Amerika je dnes v takové situaci, kdy jediným možným řešením v Afghánistánu je pokračovat v tlaku na státy celého regionu, protože již není cesta zpět: smrt tisíců nevinných lidí ji čím dále více zatahuje do afghánské bažiny. Tato situace spočívá v tom, že nejmenší oslabení kontroly nad vládou, státními institucemi, finančními a jinými (například zbraní) toky může vyvolat okamžitou reakci v podobě protizápadních povstání dokonce i mezi relativně stabilními vrstvami obyvatel. Dovolím si vyslovit poznámku, že události 11. září, ačkoliv z lidského hlediska byly otřesné, mohly být využity Amerikou pro vytvoření své nové geostrategické akce, která potenciálně mohla vést k výhodným změnám geopolitického procesu. Nicméně skutečnost je taková, že rozvoj probíhal v trochu jiném směru, než se vyžadovalo. Podle většiny dostupných informací válka v Afghánistánu nebude ukončena ani v dalších 5 – 10 letech, její nákladnost a antipopularita bude růst. Očekávané stahování vojsk není v plném souladu s původním plánem kontroly regionu, protože sebemenší oslabení pozic bez váhání využijí Tálibové a další seskupení. Tálibán, vládnoucí v Afghánistánu v roce 2020, je tedy scénář s dostatečně velkou pravděpodobností. Možný rozvoj situace je například takový: Tálibán poskytuje území Afghánistánu svým ideologicky blízkým skupinám z Pákistánu a Íránu, spolu útočí na „jaderný“ Islámábád, připojují „zodpovědný“ Bagdád a jdou k svaté zemi Izraele, kde hrozbou jaderné války zabraňují vstupu Ameriky a Evropy. Následné připojení blízkých severoafrických států a islámská povstání po celém světě - to jsou možné následky, které ani jeden dnešní radikál nebude chtít.

4.1.1. Vyjednávání s Tálibánem

O možné dohodě s Tálibánem jsem již psal v kapitole třetí, zde provedu rekapitulaci a zhodnotím její důsledky. Připomenu, že v roce 2001 administrativa G. Bushe odmítla vyjednávání s Tálibánem, který ukrýval Al-Káidu a spolupracoval s ní. Situace se během 10 let změnila. Tvrzení Karzáího z roku 2004, že Tálibán jako hnutí již neexistuje, se zcela překrývá s jeho prvními návrhy příměří v roce 2007.[262] Poslední změny americké strategie v Afghánistánu (konec 2010) svědčí o tom, že vojenské operace nemají potřebný úspěch, a Amerika začíná pomalu uvažovat o přechodu z bitevního pole k zasedací místnosti, tedy o politickém, mírovém řešení konfliktu. Dnes je velice populární psát, že válka nemá vojenské řešení. Myslím si, že ukončení války silou vždy bylo a bude připadat v úvahu, ale je nutné zvažovat, zda jedna či druhá strana ve válce je schopna zaplatit za to potřebnou cenu.

Kromě již zmíněných problému vyjednávání, dodnes stále není známo s kým vyjednávat a není stanoveno, kdo bude vyjednávat. V létě 2010 schůze 1600 afghánských kmenových a náboženských lídrů pověřila Karzáího otevřeně vyjednávat s povstalci. Tálibán se schůze nezúčastnil, avšak určité znaky jeho ochoty k dohodě podle novinářů byly.[263] Hlavní podmínkou Tálibánu bylo a je stažení všech zahraničních vojsk z území Afghánistánu. H. Clintonová naproti tomu podmiňuje začátek vyjednávání reintegrací Tálibů, která mezi jiné spočívá v přerušení všech kontaktů s Al-Káidou a dalšími teroristickými sítěmi. Jedním z návrhů je odsunout problém zvaný Tálibán na druhé místo ve vojenském slova

[262] JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat.* Str. xvii

[263] HEPINSTALL, Sonya. *Reuters* [online]. 06.06.2010 [cit. 2011-03-19]. INTERVIEW-Holbrooke: reformed Taliban in Afghan govt not wrong. Dostupné z WWW: <http://www.reuters.com/article/2010/06/06/idUSLDE6550HF>.

smyslu a povýšit ho politicky na místo první, vyjednávat o možném podílu představitelů Tálibánu na vládě v Afghánistánu, o založení politické strany, o plné kontrole vlády Tálibánem. Scénář lze zpochybnit proto, že Afghánistán není jediná země, kde sídlí Tálibán, tedy i kdyby se tzv. umírněné křídlo Tálibánu chtělo na vládě v Afghánistánu podílet, Paštúnové na pákistánském území se svých historických ambicí logicky nevzdají, Al-Káida neztratí podporu ani nebude čelit mohutnému odporu slabého Afghánistánu, v jehož vládě nebude ani jeden z významných polních velitelů. Navíc Karzái opustí prezidentský kabinet v roce 2014, zároveň oslábne síla ISAF. Jsem si jistý, že za takových okolností Tálibán na se žádnými ústupky souhlasit nebude.

Ovšem je nutné si uvědomit, že možný návrat Tálibánu neznamená zároveň návrat Al-Káidy. Před r. 2001 mezi Omarem a bin Ládinem byly určité neshody ohledně teroristické války vůči Americe. Ale jsem přesvědčen, že Amerika nebude zkoušet své štěstí a o bezpodmínečném návratu Tálibánu spolu se stažením svých vojsk nemůže být ani řeč. Přijmeme - li za pravdu skutečnost, že Tálibán není jednotné hnutí, a že ne každý velitel ozbrojené skupiny usiluje o džihád, vyjednávání mohou v dlouhém horizontu přinést „své ovoce“.

Zřejmě nejlepším strategickým řešením, ačkoliv ne nejlepším reálným, z něhož by pak vycházela taktika boje s Tálibánem, bude přeshraniční spolupráce a koordinace. Jedná se o sousedy Afghánistánu – především Pákistán (má zájem o roli mediátora vyjednávání, ale ne o odchod amerických vojsk, má vliv na svou část Tálibánu), ale také Indii (má vnitřní problémy s islamisty, nemá zájem o návrat Tálibánu), Číně (s interním šíitským odporem v islámských částech země vůči Pekingu, nemá zájem o přítomnost amerických vojsk v regionu), Rusko (má neklidný muslimský jih a zájem o bezpečí svých hranic) a Íránu (kde operuje sunnitský Tálibán, má zájem o stabilní, ale nesunnitský Afghánistán). Tálibán by tak mohl přijít o výhodu dosud všudypřítomné mezinárodní netečnosti, ve skutečnosti znamenající jeho podporu. Podle H. Kissingera by se otevřela cesta k vytvoření silné afghánské centrální vlády.[264] Dosáhne ale tato globální strategie až do paštúnských vesnic, změní jejich mentalitu, vykoření jejich odpor vůči všemu, co reprezentuje „náš“ svět?

4.2. Saigonské déjà vu

Profesor T. Johnson, s jehož názory jsme se setkali v úvodu k sovětské válce, porovnává válku Ameriky ve Vietnamu a v Afghánistánu.[265] Kromě vnějších obdobných rysů hovoří také o vnitřních příčinách neúspěchu: „*Amerika [v obou případech] důsledně a hluboce špatně pochopila povahu nepřítele, proti kterému bojovala… Ve Vietnamu Spojené státy trvaly na válce proti komunismu, zatímco nepřítel vedl válku národního sjednocení. V Afghánistánu Spojené státy i nadále trvají na boji proti sekulárním povstáním, zatímco nepřítel bojuje v džihádu. Je těžké porazit nepřítele, kterému nerozumíš…*“. Amerika prohrála válku ve Vietnamu kvůli fatální spojitosti politických a vojenských chyb, a naprosto stejná situace je k vidění dnes v Afghánistánu. Taktika armády – „find, fix, and destroy“ – měla být zaměněna na zajištění civilních obyvatel vesnic. Téměř stejně mnoho personálu v Afghánistánu má na

[264] NOVÁK, Martin. Afghánistán je bitevním polem Indie a Pákistánu. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 31-33. ISSN 0543-7962.
[265] JOHNSON, Thomas; MASON, Chris. *Foreign Policy* [online]. 20.08.2009 [cit. 2011-03-18]. Afghanistan is today's Vietnam, No question mark needed. Dostupné z WWW: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/08/20/saigon_2009>

starosti rozvoj venkova kolik jich bylo ve Vietnamu s cílem pacifikace (dnešní team-building) - asi 4 %. Zbylých 96 % se zabývá ozbrojeným pronásledováním negramotných chlapců na venkově. Kábul je Saigonské déjà vu: vláda, kterou nejméně 85 % obyvatel považuje za legitimní, je podle mnoha expertů sine qua non úspěšné vojenské operace takového typu. Po převratu, při němž byl sesazen a zabit Ziem (Diem), to nebylo možné ve Vietnamu, kde nekompetentní a zcela zkorumpované vlády se měnily jedna po druhé, ani jedna neměla úctu v národě. Kábulská vláda také nikdy nebude legitimní, protože demokracie v Afghánistánu není zdrojem legitimity a nikdy takovým nebyla. Legitimita posledních několik set let pocházela výhradně ze zdrojů náboženských a dynastických. Ročně zhruba 10 % Afghánců ztrácí důvěru k zahraničním vojskům a pokládá předchozí svržení Tálibánu za správné.[266] V roce 2008 64 % Afghánců byly pro vyjednávání s Tálibánem, které musí vést k jeho politické angažovanosti,[267] o 30 % se snížil počet občanů, kteří jsou spokojeni s Karzáího vládou.[268]

Tzv. neo - Tálibán je ve své podstatě stejný s tím z 90. let, tedy je převážně paštúnské ideologické hnutí, které bojuje proti zahraničním interventům a těm, kdo je podporuje. V představách Paštúnů, kteří nejsou členy Tálibánu, zahraniční vojska jako v 80. letech okupují jejich území a podporují vládu, kterou vlastnoručně vytvořila. Neschopnost vlády kontrolovat větší část území a poskytovat základní služby obyvatelstvu nejen oslabuje všechno úsilí mezinárodního společenství o rekonstrukci, ale odsuzuje Afghánistán k velkému nebezpečí terorismu, návratu ke kmenovému uspořádání přirozenému pro tuto zemi a potenciální občanské válce. Afghánistán nikdy neměl silnou centrální vládu, místo toho vláda v Kábulu řídila jednotlivé části státu přes pověřené lokální lídry, kteří měli určitá privilegia nebo byli udržováni v mocenské rovnováze mezi sebou.[269] To, že dnešní situace na jihu a na východě je špatná, neznamená, že v jiných částech stát dokázal zajistit bezpečí, ale že svěřil svou moc lokálním warlordům.[270] Posílení slabého centru na úkor mocnější autonomní správy lokální se neosvědčí. Historická decentralizace přinesla rozsáhlý systém mocenských struktur, norem a pravidel, které nesmí být vynechány při budování nového státu.

4.3. Humanitární a ekonomická pomoc

Dnes humanitární pomoc je poskytována množstvím zahraničních organizací, které bez spolupráce s vládou Afghánistánu sází na poskytování pomoci (hlavně pitná voda a potraviny) v menších lokalitách. Taková taktika není dlouhodobě udržitelná ani žádoucí. Humanitární pomoc nepochybně zlepšuje bídnou situaci v Afghánistánu. Má ale jednu negativní stránku: pokud je poskytována penězi, podporuje korupci. Proto zde vidím nutnou změnu v taktice, a sice větší projekty budování infrastruktury (především doprava, zavlažování, zemědělství) se zapojením civilních expertů především z místních kapacit a ze sousedních zemí. Otázka ale je, zda Evropa, coby největší poskytovatel humanitární pomoci, bude ochotná zvyšovat své výdaje za předpokladu rostoucího nebezpečí (méně vojenské ochrany).

[266] CORDESMAN, Anthony; MAUSNER, Adam; KASTEN, David. *Winning in Afghanistan : creating effective Afghan security forces.* Str. 22
[267] tamtéž. Str. 23
[268] tamtéž. Str. 24
[269] JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat.* Str. 27
[270] BAKHSH RAIS, Rasul. Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan. Str. 113

Myslím si, že rozvojové projekty musí brát ohled především na místní tradice, vyplývající z islámu. Islám je myšlenkou sjednocující multietnický stát, hraje a bude hrát významnou roli a je řazen nad zákony světské. Veškeré tradice a zvyky, na kterých lpí i ta nejvzdělanější vrstva, jsou odvozeny z islámu. Snížení úrovně negramotnosti, zmenšení rozdílů mezi vesnicí a městem, vlastně přechod od feudalismu na nový stupeň společenství - to jsou dnešní prvořadné úkoly. Pokládám za nutné zmínit, že stejný program měla vláda již v roce 1978, kdy byl vyhlášen program rozvoje země v duchu socialismu: pozemková reforma, posílení armády, vyřešit otázku národností a kočovníků, zajistit rovnoprávnost žen, vědeckým plánováním upevnit státní sektor ekonomiky, odstranit negramotnost a nezaměstnanost, zavést povinné a bezplatné školní vzdělání pro děti.[271] Je vidět, že ani tehdy ani dnes nic nového vymyšleno nebylo. Rozdíl jedině spočívá v tom, že po demokratické revoluci vláda se opravdu snažila něco napravit a za nedlouhé dva roky se jí podařilo více, než Američanům za deset. Pomoc ze zahraničí musí být pomocí, nikoliv vnucováním.

I když se podaří obnovit stabilitu v Afghánistánu či zesílit integraci kmenových území do pákistánského politického systému, budou na světě existovat další místa postižená konfliktem, která islamisté využijí. Nicméně zamezit jejich šíření a vlivu se určitě dá. Jak ukázala zkušenost vlády Tálibánu v Afghánistánu, pokud se dostanou k moci, nemají žádnou vládní strategii – jsou nuceni vládnout brutálním násilím a tím, že znehybňují ekonomiku, jsou do velké míry závislí na externích zdrojích. Jednou z cest je proto snaha přimět státy a uskupení, které je financují kvůli jiným geopolitickým cílům, aby pochopily, že podpora takových hnutí s sebou nese vedlejší účinky, jež se mohou obrátit proti tvůrcům samotným, jak ukazuje například současná situace v Pákistánu.[272]

4.4. Územní změny, (kon)federace

Nepříliš často se v mediích vyskytuje plán budoucnosti Afghánistánu s federativním uspořádáním. Možností jsou tři: bud' se Afghánistán rozdělí na dvě téměř nezávislé části (nejspíš podle hranice, která oddělovala Severní Alianci od části ovládané Tálibánem v 90. letech), nebo se Pákistán a Afghánistán spojí dohromady politicky, ekonomicky a samozřejmě vojensky, nebo dojde k sjednocení Paštúnů z Afghánistánu a Pákistánu, zrušení Durandovy linie a následné vytvoření nového státu (řekneme Paštúnistán[273]). Bohužel ani jedna možnost není reálná. Pro první možnost svědčí to, že Afghánistán není stát národní, ale je tvořen mnoha kmeny a etniky (jenom Paštúnů je přes 60 kmenů),[274] které spojuje pouze islám. Rozdělení Afghánistánu by vedlo k oslabení bez toho slabé státní moci, ekonomické degradaci, ústupu před Tálibánem nebo jinými skupinami. Občanská válka je velice pravděpodobná. Spojení Afghánistánu s Pákistánem do nějaké podoby unie by mohlo snížit nebezpečí obou států a posílit spolupráci na hranicích. Avšak slabá moc Afghánistánu a jaderná hrozba Pákistánu nedovolí ani Americe, ani Indii, aby se tento projekt realizoval.

[271] MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států.* Str. 55

[272] VESELÁ, Věra. Afghánistán je z velké části rukojmím širších mezinárodních vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 39-42. ISSN 0543-7962

[273] SABAHUDDIN, Abdul. *History of Afghanistan* [online]. 1st ed. New Delhi : Global Vision Publishing, 2008 [cit. 2011-03-19]. European influence in Afghanistan, s. 64. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=XfDYtxfOvTYC>. ISBN 8182202469.

[274] *Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online* [online]. c2011 [cit. 2011-03-19]. Pashtun. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/445546/Pashtun>.

4.5. Mezinárodní islámská organizace, ústřední stát islámu

V islámském světě je mimořádně silná role duchovního vůdce (duchovní učitel imám). Na rozdíl od například západní nebo hinduistické civilizace islámský svět postrádá takový stát, který by se dalo nazvat „ústředním“ (S. Huntington: „core state“). Ústřední stát je stát se silným ekonomickým a vojenským potenciálem, který má v rámci své kultury (potažmo vzhledem k dalším státům náležejícím k jiným kulturám) velkou autoritu (nebo též vliv či moc). Tato autorita pak umožňuje určitému státu vystupovat jako ochránce ostatních států stejné kultury (popř. i ostatních kultur, má - li dostatečný vliv) či jako arbitr při mezinárodních sporech a mnohem snáze prosazuje svoje zájmy než ostatní státy. Dosud se ani jednomu z muslimských států nepodařilo stát se ústředním, proto musíme mluvit o mezinárodních organizacích. Máme na výběr dvě: Organizace islámské konference (OIC) a Ligu arabských států (LAS). První má 57 členů (Afghánistán je členem), a je druhou největší IGO světa (po OSN), druhá má 22 členy (Afghánistán není členem). Obě se zavázaly v zakládajících úmluvách přispívat míru a bezpečí, podporovat mírová řešení uvnitř islámského světa a s ostatními státy, poskytovat členským státům kolektivní obranu a rozvojovou pomoc, chránit dobrou pověst islámu, vést boj proti hanobení islámu a podporovat dialog mezi civilizacemi a náboženstvími.[275],[276]

Tahle ustanovení zní stejně hezky jako Charta OSN, ačkoliv skutečnost se značně liší od ideálu. Experti se dnes shodují v tom, že spolupráce Ameriky (NATO) s danými organizacemi (spíše s první) je nutná pro stabilizaci Afghánistánu, avšak obávají se, že je stěží možná v souvislosti s postojem daných organizací v některých oblastech (jde především o vztah mezi Izraelem a Palestinou – obvinění Izraele z porušování lidských práv v Gaze, antisemitismus,[277] negativní postoj k irácké válce atd.). Zásah OIC do afghánského konfliktu je ve srovnání s OSN, NATO či EU zatím malý a představuje spíše konference, než činnost. Představitel OIC v Afghánistánu M. Zaman má úkol hodnotit situaci a navrhovat projekty, které mohou zlepšit stav země.[278] Tohle je podlé mého názoru směšně málo od organizace, která má spojovat přes 1, 6 miliardy muslimů a zavázala se přispívat k míru a rozvoji svých členu. Afghánistánu nejde primárně o pomoc humanitární, ale o sjednocení strategie islámských států, které ho obklopují.

4.6. Scénář

Nakonec bych rád představil jeden z mnoha scénářů, který byl vypracován vědeckou skupinou Postupimské vysoké školy, složenou z P. La Baumeho, K. Hentschela a M. Tiedemanna pod vedením profesorů B. Müllera and M. Steinbeisa. Rozhodl jsem se ho začlenit do své práce z toho důvodu, že ačkoliv neodráží úplnost kritické situaci v Afghánistánu, nabízí hezké grafické provedení řady věcí, o kterých jsem dosud psal, a není v rozporu s mými předchozími úvahami. Scénář se nachází v přílohách, oddíl „Scénář“.

[275] *Jewish virtual library* [online]. c2002 [cit. 2011-03-19]. Joint Defense and Economic Cooperation Treaty Between the States of the Arab League. Dostupné z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/arabdef.html>.

[276] *Organisation of The Islamic Conference* [online]. c2010 [cit. 2011-03-19]. About OIC. Dostupné z WWW: <http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=52>. Přístup z anglické verze stránek, oddíl „About OIC“.

[277] *CNN* [online]. Maria Ressa. 17.10.2003 [cit. 2011-03-19]. Mahathir attack on Jews condemned. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/asiapcf/southeast/10/16/oic.mahathir>.

[278] *The International Center for Not-for-Profit Law* [online]. c2008, 28.01.2011 [cit. 2011-03-19]. Organization of the Islamic Conference. Dostupné z WWW: <http://www.icnl.org/knowledge/ngolawmonitor/oic.htm>.

Závěr

V dnešní době musíme jednat s konflikty, které nemohou být vyřešeny ani rychle ani bezbolestně. Stejně jako konflikty na Severním Kavkazu, v Africe, v Izraeli, v Jugoslávii a mnoha dalších místech, je situace v Afghánistánu více než složitá. Pokud se dokážeme abstrahovat od těch propagandistických prohlášení, které dělají Spojené státy či vláda Afghánistánu, snad uvidíme, že problém se řeší, ale nepostačujícím tempem.

V úvodu jsem si položil za cíl zhodnocení výzev a příležitostí pro Ameriku pod vedením prezidenta B. Obamy v Afghánistánu. V každé ze 4 kapitol práce jsem ukázal, že výzev (problémů) a stejně tak příležitostí je v Afghánistánu a regionu mnoho. Myslím si, že se mi podařilo v dané práci postavený cíl úspěšně naplnit a splnit všechny úkoly. Kromě toho, že jsem našel a vysvětlil podstatu problémů a možností strategie Obamy v Afghánistánu, předložil jsem vlastní návrhy na vyřešení situace a dal svoje hodnocení již existujícím.

Potvrdil jsem svou domněnku, že Spojené státy americké dokážou vyhrát válku v Afghánistánu vojensky, avšak stejně jako Britové a potom Rusové prohrají válku o národ. Americká válka v Afghánistánu byla způsobena tím, že teroristická skupina Tálibán byla vážnou hrozbou pro Ameriku a tím, že Afghánistán je dobrou základnou ve Střední Asii pro „šíření demokracie“ v regionu. Věřím, že někteří Afghánci, kteří nebyli nadšení z tvrdého kurzu Tálibánu, v roce 2011 uvítali americká vojska na svém území. Absolutně je ale jasné i to, že žádný národ – natož muslimští Paštúnové – se nechce podřizovat vnější kontrole. Důsledky války jsou takové: Afghánistán je stále zemí s občanskou válkou, bez legitimní a fungující vlády, navíc s ekonomikou, závislou na drogách. Cíl – svrhnout Tálibán – byl sice dosažen, ale jako dříve došlo k početným civilním obětem, nová dosazená a později zvolená vláda nemá ani podporu ani oblibu národa, postrádá legitimitu. Opravdu těžkou zkouškou úspěšnosti Obamovy strategie bude reintegrace členů Tálibánu do normálního společenského života a jejich začlenění do hospodářství.

Chtěl jsem také prokázat, že nestabilní situace v Afghánistánu a celém regionu Střední Asie se bude nadále zhoršovat, dokud se situace nepřemění do podoby ozbrojeného konfliktu. Dnešní asymetrická válka se navíc proměnila do jiné, v určitém slova smyslu hroznější podoby - drogové války. Že ekonomika Afghánistánu je dnes zcela závislá na odbytu máku, přiznává každý. Jak vzdálení hráči, například některé evropské země, tak bezprostředně ohrožené – středoasijské státy, Rusko, Amerika jsou znepokojeny touto situací a snaží se ji vyřešit, byt‘ zatím neúspěšně.

Proč přes všechno úsilí světové společnosti ozbrojený konflikt v zemi pokračuje? Ze začátku šlo o vojenské střetnutí mezi Tálibánem a Amerikou, strategie byla omezena na vojenské úspěchy. Postupně se ale ukázalo, že boj s Tálibánem nelze vyhrát, dokud bude mít širokou podporu v Afghánistánu a Pákistánu. Američtí občané stejně jako občané Afghánistánu si stěží budou přát další pokračování konfliktu a americkou přítomnost v regionu. Nicméně odchod sil NATO, stanovený na rok 2014, bez zlepšení amerických pozic znamená hned dva důsledky: ztrátu kontroly nad afghánskou vládou a ponechání země válčícím kmenům a teroristickým

skupinám. Také pak ztráta dosažené úrovně ekonomického a politického rozvoje Afghánistánu, na níž byly utráceny miliardy dolarů.

Dále jsem v úvodu vyslovil hypotézu, že současná strategie Ameriky nemá jasno KDE a proti KOMU bojovat, více se zabývá Afghánistánem, avšak centrum nebezpečí je již dávno v Pákistánu, což vyžaduje nejen přezkoumání priorit, odsuzuje Afghánistán a Ameriku k nekonečnému ohrožení či válčení. Ani tohle jsem neměl potřebu vyvracet. Na začátku války Amerika skutečně chtěla potrestat Al-Káidu a Tálibán, který teroristy ukrýval, což z určitého pohledu ospravedlnit lze. Zjistil jsem, že dnes Al-Káida nemá tolik sil v Afghánistánu, Tálibán není jednoznačně teroristická skupina, která by mohla být považována za reálnou bezpečnostní hrozbu Americe a jejím spojencům. Je čím dále těžší pro Washington nacházet důvody pro americkou přítomnost v Afghánistánu. Odpovídajíce na situaci byly oznámeny termíny, kdy se vojska začnou stahovat. Jsem přesvědčen, že zlom Tálibánu, deklarovaný za hlavní mezicíl v nové strategii, není možný alespoň proto, že Tálibán není příčinou terorismu a má rozsáhlou národní, ne však mezinárodní podporu, naproti tomu Amerika v Afghánistánu je příčinou vnitřního posílení Tálibánu, což teoreticky může vyústit v posílení terorismu. S prodlužujícím pobytem Američanů v Afghánistánu a větším počtem civilních obětí narůstá nespokojenost a nenávist Afghánců vůči zahraničním interventům. Otázka je, do jaké míry jsou Afghánci schopni tolerovat americký diktát a věřit ve zlepšení. Jasné je jedno: čas je v rukou Tálibánu, a takové přešlapání Ameriky, jaké vidíme dnes, nekončí úspěchem.

Nestabilita regionu jako celku a v Afghánistánu konkrétně, je způsobena především geopolitickým rozmístěním, kde dlouhodobě dochází ke střetům zájmů okolních států. Země, která překvapivě nemá co nabídnout dobyvateli z hlediska surovin, disponuje něčím, co nelze prodat ani koupit - výhodná poloha. Afghánistán leží tam, kde se střetávají zájmy Ruska, Číny, Ameriky, Blízkého Východu a Evropy. Podíváme-li se na mapu, uvidíme, že Afghánistán je obklopen zeměmi, které patří k různým politickým i ideologickým centrům. Konflikt bude pokračovat do té doby, než se Afghánistán stane samostatným nezávislým státem s legitimní a fungující vládou, která bude schopná prosazovat svou jurisdikci na svém území a dodržovat pořádek zákonnými způsoby. Cestou ozbrojených akcií, vzdušných úderů nebo zvětšením armády a policie situaci řešit nelze, zatím členy ISAF získávají jenom nenávist afghánského národa a způsobují růst civilních obětí. Je vidět, že ostatní země regionu: Uzbekistán, Kyrgyzstán, Turkmenistán se potýkají s podobnými problémy, ale zatím se jim moc nedaří je řešit.

Američané, kteří mají největší vliv na dění v Afghánistánu, neprojevují velký zájem o ukončení konfliktu, alespoň tak soudím podle jejich činnosti. Přítomnost amerických vojsk je pro USA výhodná jak z ekonomického, tak politického hlediska. Po ztrátě kontroly nad Iránem je Afghánistán dobré místo, odkud lze působit na okolní země, jako Čína a Rusko. Stejně tak není Amerika proti vzniku závislého státu na základech americké demokracie.

Střety zájmů regionálních velkých států ovlivňují Afghánistán nepřímo, ony ho využívají jako nástroj, který lze vhodným způsobem použít pro prosazování vlastních zájmů. O společném řízení Afghánistánu nemůže být ani řeč, nicméně přizpůsobování zahraniční politiky Ameriky

zájmům států regionu a větší důraz na bilaterální a multilaterální vztahy se může osvědčit jako dobrá taktika.

Etnický paradox Afghánistánu spočívá v tom, že na rozdíl od minulého století dnes Paštúnové již nemají dominantní podíl na etnickém složení či moci. Amerika ze začátku podporovala Severní alianci, složené z polních velitelů nejrůznějších etnik. Etničtí Paštúnové, kteří z větší části tvořili členskou základnu Tálibánu, byli potlačováni. Paštúnové v minulosti žili v relativním míru s ostatními etniky, ačkoliv stáli u moci a měli převažující vliv na politiku a kulturu země. Přestože se vyskytovaly občasné války, dnes společný nepřítel v podobě Ameriky dokázal spojit někdejší protivníky. V Tálibánu již zdaleka nejsou pouze afghánští Paštúnové, v Al-Káidě nejsou pouze Afghánci. Demokratické volby v dnešní podobě sotva mohou odrážet skutečné etnické rozložení sil Afghánistánu a efektivně reagovat na požadavky na místní a celostátní úrovni.

Nakonec sázka Ameriky na protipovstalecké operace vede jenom k upevnění pozic obou stran, dalším válečným obětem a podpoře Tálibánu. Asymetrická válka může trvat desetiletí, dokud v Afghánistánu budou cizí vojska.

Posledním z mých předpokladů bylo to, že dosažená relativní stabilita je krátkodobá, a přes dílčí úspěchy některých rozvojových zahraničních projektů celkový stav bezútěšný. Ačkoliv mezinárodní pomoc se každý rok zvětšuje, Afghánistán je nesmírně daleko od stavu, který lze považovat za stabilní. To není divné, protože rozvoj státu (nation - building) je proces historický a nemůže být implementován shora, zejména jinou civilizací. Také je jasné, že ekonomika žádného státu se nemůže úspěšně rozvíjet jenom na základě zahraniční rozvojové pomoci, bez soukromých investic, které do země ve válečném stavu stěží přijdou.

Snahy mezinárodního společenství úspěšné rekonstrukce Afghánistánu narážejí na americké operace proti Tálibánu, které bývají většinou prováděny v paštunských oblastech, tedy jih Afghánistánu a hraniční pás s Pákistánem. Je očividné, že stabilní bezpečnostní situace musí předcházet rozvojovým projektům, ale zdrcující chudoba Afghánistánu, v níž národ žije posledních 20 – 30 let zároveň odsuzuje bezpečnostní operace k nezdaru. Při přípravě své práce jsem se díval na několikahodinové videozáznamy z Afghánistánu a jednoznačně říkám, že drtivá většina území státu je ve válečném stavu. Zásadně nerozumím projektům typu budování dívčích škol v době, kdy téměř každý člověk žije přinejlepším v bytě ze 3 jílových stěn se střechou ze sovětských krabic od zbraní.

Hovoříme-li o variantách rozvoje Afghánistánu, jak ekonomického tak politického, jsou tu určité naděje na ozdravení, ovšem za pomocí celého světa. Do Afghánistánu dnes míří velké toky peněz z různých koutů světa, na jeho území se nacházejí nejrůznější nevládní organizace, odborníci z různých oblastí věd přijíždějí pomáhat a budovat zničený stát znovu. Špatné však je, že tyto humanitární pracovníky musí chránit mnohonásobně větší počet vojenského personálu. Také zatím jen malá a nepatrná část lidí v zemi žije v lidských podmínkách a může využívat základních prav demokracie. Pořád jsou ale i uprchlické tábory, kde se jedná spíše o přežití, než o normální život. Myslím si, že humanitární pomoc Afghánistánu, poskytovaná

především EU, nemůže být poskytována věčně, samotný Afghánistán není schopen navázat na projekty a vnitrostátními silami zlepšovat svou společnost.

Zvláštním rysem afghánského konfliktu je střet západní a muslimské civilizace, ke kterému docházelo již v 90. letech a který se nejpravděpodobněji stane ústředním tématem všech dalších válek. Účast jiných muslimských zemí je zatím omezena na poskytování lidských zdrojů extremistickým skupinám, nikoliv na mediaci vyjednávání či regulaci rozvojové spolupráce Západu s Afghánistánem. Problém náboženství, o kterém píšou mnozí badatelé, podle mne v Afghánistánu je relativně méně důležitý. Sám o sobě islám nemá vražedné zaměření, svatá válka neznamená plošné zabití „nevěrných". Již máme za sebou dobu, kdy nesmiřitelné náboženské směry válčily proti sobě. Domnívám se, že lidé, kteří své zločiny ospravedlňují náboženstvím, jsou stejně nevzdělaní a lživí, jak ti kteří to náboženství nenávidí. Dnes jen slabomyslný bude věřit, že se dají dodržovat všechna pravidla šaría v nejstriktnějším pojetí, jak to bylo za Tálibánu v 80. letech, na druhou stranu nelze dopustit, aby tradice Afghánců byly zakázány, jak to bylo za sovětské přítomnosti a vlády Tarakího či Amína. Je třeba najít jakýsi zlatý střed, aby došlo k co nejmenším chybám, brát za příklad státy jako Egypt, Turecko či Indonésie.

Složitost afghánského konfliktu byla a ještě dlouho bude předmětem mnoha vědeckých prací. Hromadné sdělovací prostředky dokážou natolik zrychlit celý průběh procesu, že psaní knih o moderních událostech v dané válce nebude přicházet v úvahu. V takovém případě právě takové práce, které dokážou zachycovat současný stav, dělat krátkodobou předpověď a představovat konflikt šířeji, než to dělají novináři, budou nabývat na významu.

Americký prezident Barack Obama má jedinečnou možnost zapsat se do dějin úspěšným ukončením války v Afghánistánu a darovat Afghánistánu a celému regionu šanci na úspěšný rozvoj. Skutečně, Afghánistán má šanci, ale ne jistotu.

Literatura

Oficiální dokumenty

1998. Signatories and parties to the Treaty on the non-proliferation of nuclear weapons. Dostupné z WWW: <http://www.fas.org/nuke/control/npt/text/npt3.htm>.

Září 2002. The National Security Strategy 2002. Dostupné z WWW: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002> nebo <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/national/nss-020920.pdf>

Březen 2006. The National Security Strategy 2006. Dostupné z WWW: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006> nebo <http://www.comw.org/qdr/fulltext/nss2006.pdf>

Březen 2009 A New Strategy for Afghanistan and Pakistan. White paper je dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/assets/documents/afghanistan_pakistan_white_paper_final.pdf>

Prosinec 2009. Projev presidenta k národu o budoucím postupu v Afghánistánu a Pákistánu. West Point, NY. Česká verze dostupná z WWW: <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/091201-obama-afghanistan-speech-czech.pdf>.

Leden 2010. Afghanistan and Pakistan regional stabilization strategy. Dostupné z WWW: <www.state.gov/documents/organization/135728.pdf>.

Květen 2010. The National Security Strategy 2010. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf>

Oficiální webové stránky států a mezinárodních organizací

Defense.gov

10.07.2003. U.S. 'Will Stay the Course' in Iraq, Bush Says. Dostupné z WWW: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=28740>

25.02.2011. West Point Speech. Dostupné z WWW: <http://www.defense.gov/speeches/speech.aspx?speechid=1539>.

Justice.gov [online]. 2001 [cit. 2011-03-17]. The USA PATRIOT Act: Preserving Life and Liberty. Dostupné z WWW: <http://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm>.

NATO. Troop numbers and contributions [online]. [s.l.] : [s.n.], 04.03.2011 [cit. 2011-03-18]. Dostupné z WWW: <http://www.isaf.nato.int/images/stories/File/Placemats/PLACEMAT.MARCH%2004..pdf>.

Office of the United States Trade Representative [online]. Trade & Investment Framework Agreements. Dostupné z WWW: <http://www.ustr.gov/trade-agreements/trade-investment-framework-agreements>.

Organisation of The Islamic Conference [online]. c2010 [cit. 2011-03-19]. About OIC. Dostupné z WWW: <http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=52>.

SCO [online]. c2011 [cit. 2011-03-18]. Brief introduction to the Shanghai Cooperation Organisation. Dostupné z WWW: <http://www.sectsco.org/EN/brief.asp>.

State.gov

30.04.2008. Country Reports on Terrorism 2007. Chapter 2 -- Country Reports: South and Central Asia Overview. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103709.htm>.

30.04.2008. Country Reports on Terrorism 2007. Chapter 3 -- State Sponsors of Terrorism Overview. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103711.htm>.

The White House

Foreign Policy. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/issues/foreign-policy>.

President Barack Obama. Dostupné z WWW: <http://www.whitehouse.gov/administration/president-obama

Remarks of President Barack Obama in State of the Union Address. 25.01.2011. Dostupné z WWW <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/01/25/remarks-president-barack-obama-state-union-address-prepared-delivery>.

United Nations Security Council. SECURITY COUNCIL AUTHORIZES INTERNATIONAL SECURITY FORCE FOR AFGHANISTAN [online]. 20.12.2001 [cit. 2011-03-17]. Dostupné z WWW: <http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sc7248.doc.htm>.

Knihy

Tištěné

1. BAKHSH RAIS, Rasul. *Recovering the Frontier State : War, Ethnicity, and State in Afghanistan*. 1st ed. Plymouth, UK : Lexington Books, 2008. 252 s. ISBN 978-0739109564, 0739109561.
2. BRZEZINSKI, Zbigniew. The geostrategic triad : living with China, Europe, and Russia. 6. printing. Washington DC : Center for Strategic & International Studies, 2000 [cit. 2011-03-16]. 75 s. ISBN 978-0892063840.
3. G. JONES, Seth. *In the Graveyard of Empires : America's War in Afghanistan*. Reprint edition. New York : W. W. Norton & Company, 2010. 464 s. ISBN 978-0393338515.
4. MAREK, Jan. *Afghánistán : stručná historie států*. Praha : Libri, 2003. 120 s. ISBN 80-7277-128-0.
5. MILLER, Steven; TRENIN, Dmitri. *The Russian military: power and policy* . Cambridge (Massachusets) : The MIT Press, 2004. Russia, Regional Conflict, and the Use of Military Power, 272 s. ISBN 0262633051.

6. J. PAULY, Robert. *US foreign policy and the Persian Gulf : safeguarding American interests*. Hants, England : Ashgate Publishing, 2005. 158 s. ISBN 978-0-7546-3533-3.
7. SOKOLOV, Boris. *100 velikih vojn*. Moskva : Veche, 2009. 432 s. ISBN 978-5-9533-3600-0.

Dostupné též elektronicky

1. AKBARZADEH, Shahram. *Uzbekistan and the United States : authoritarianism, Islamism and Washington* [online]. London : Zed books, 2005 [cit. 2011-03-16]. 166 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=EcE7uvhKTaYC>. ISBN 9781842774236.
2. ALI SHAH, Mehtab. *The foreign policy of Pakistan : ethnic impacts on diplomacy, 1971-1994* [online]. London : I.B.Tauris, 1997 [cit. 2011-03-18]. 267 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=7czT4fipTyoC>. ISBN 1860641695.
3. BOWMAN, Steve; DALE, Catherine. W*ar in Afghanistan : Strategy, Military Operations, and Issues for Congress* [online]. [s.l.] : DIANE Publishing, 2010 [cit. 2011-03-19]. 75 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=1XrcXueb0wAC>.
4. CHESTERMAN, Simon; IGNATIEFF, Michael; CHANDRA THAKUR, Ramesh. *Making states work : state failure and the crisis of governance* [online]. Tokyo : United Nations University Press, 2005 [cit. 2011-03-16]. 400 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=V7EibJ74C-UC >. ISBN 978-9280811070.
5. CLEMENTS, Frank. *Conflict in Afghanistan : a historical encyclopedia* [online]. Santa Barbara, California : ABC-CLIO, 2003 [cit. 2011-03-16]. 377 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=bv4hzxpo424C>. ISBN 978-1851094028.
6. CORDESMAN, Anthony; MAUSNER, Adam; KASTEN, David. *Winning in Afghanistan : creating effective Afghan security forces* [online]. Washington DC : Center for Strategic & International Studies, 2009 [cit. 2011-03-18]. 159 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=-oAUgJb9_HUC>. ISBN 978-0892065660.
7. DALE SCOTT, Peter. *The Road to 9/11 : Wealth, Empire, and the Future of America* [online]. 1st ed. [s.l.] : University of California Press, 2008 [cit. 2011-03-18]. 423 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=op39ymd2um0C>. ISBN 9780520258716.
8. GARLASCO, Marc. *Troops in contact : airstrikes and civilian deaths in Afghanistan* [online]. New York : Human Rights Watch, 2008 [cit. 2011-03-17]. 40 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=YiLueYkS380C>. ISBN 978-1564323625.
9. GIUSTOZZI, Antonio. *War, politics and society in Afghanistan, 1978-1992* [online]. London : C. Hurst & Co. Publishers, 2000 [cit. 2011-03-16]. 320 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=Hz5NzJtg48kC>. ISBN 978-1850653967.
10. HASHIM KAMALI, Mohammad. *Law in Afghanistan : a study of the constitutions, matrimonial law and the judiciary* [online]. Leiden : Brill Academic Publishers, 1985 [cit. 2011-03-18]. 265 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=ksC-BL2WivUC>. ISBN 9004071288.

11. HYMAN, Gerald. *A Cabinet-Level Development Agency : Right Problem, Wrong Solution* [online]. Washington DC : Center for Strategic & International Studies , 2008 [cit. 2011-03-17]. 34 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=4QjQUtH0CW4C>. ISBN 978-0892065608.
12. JALALI, Ali. *Afghanistan : transition under threat* [online]. Geoffrey Hayes. Waterloo, Canada : Wilfrid Laurier Univ. Press, 2008 [cit. 2011-03-18]. 309 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=w8i7syVuvKUC>. ISBN 978-1-55458-011-8.
13. JERVIS, Robert. *Why intelligence fails : lessons from the Iranian Revolution and the Iraq War* [online]. New York : Cornell University Press, 2010 [cit. 2011-03-18]. 238 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=_4qwreIHR_MC>. ISBN 978-0-8014-4785-3.
14. KATZMAN, Kenneth. *Afghanistan : Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy* [online]. Darby, PA : DIANE Publishing, 2010 [cit. 2011-03-18]. 79 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=YDy3UGRWk2IC>. RL30588.
15. KHALID, Maaroof Mohammad. *Afghanistan in world politics : a study of Afghan-U.S. relations* [online]. Delhi : Gian Publishing House, 1987 [cit. 2011-03-17]. 164 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=v2pFvh9crtEC>. ISBN 8121200970.
16. KIPPEN, Grant. *The future of Afghanistan*. Alexander Thier. Washington DC : United States Institute of Peace, 2009. 109 s. Dostupné z WWW: <http://www.usip.org/files/resources/foa.pdf>.
17. KLEVEMAN, Lutz. *The New Great Game : Blood and Oil in Central Asia* [online]. 1st ed. New York : Grove Press, 2004 [cit. 2011-03-18]. 304 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=3pCz4OmRW-0C>. ISBN 0802141722.
18. LITWAK, Robert. *Regime change : U.S. strategy through the prism of 9/11* [online]. Washington DC : Woodrow Wilson Center Press, 2007 [cit. 2011-03-16]. 406 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=EPuOUCj5jDsC>. ISBN 9780801886423.
19. LO, Bobo. *Axis of convenience : Moscow, Beijing, and the new geopolitics* [online]. Baltimore, MD : Brookings Institution Press, 2008 [cit. 2011-03-15]. 277 s.. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=l9T_IH6ZdiEC>. ISBN 978-0815753407.
20. LOWENTHAL, Abraham; PICCONE, Theodore; WHITEHEAD, Laurence. *The Obama Administration and the Americas : Agenda for Change* [online]. 1st ed. Washington DC : Brookings Institution Press, 2009 [cit. 2011-03-16]. 235 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=vYfLzkRXAUkC>. ISBN 978-0815703099.
21. MARSDEN, Peter. *The Taliban : war, religion and the new order in Afghanistan* [online]. London : Zed books, 1998 [cit. 2011-03-18]. 163 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=xghveVap2rYC>. ISBN 1856495221.
22. MOENS, Alexander. *The foreign policy of George W. Bush : values, strategy and loyalty* [online]. UK : Ashgate Publishing, 2004 [cit. 2011-03-16]. The war president, s. 123-163. Reprinted 2005. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=_6te5O1kINAC>. ISBN 978-0-7546-4274-7.

23. NOJUMI, Neamatollah. *The rise of the Taliban in Afghanistan : mass mobilization, civil war, and the future of the region* [online]. New York : Palgrave Macmillan, 2002 [cit. 2011-03-16]. 260 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=wR-4qmiOAvUC>. ISBN 978-0312295844.
24. OLESEN, Asta. *Islam and politics in Afghanistan* [online]. 2nd ed. Wiltshire, GB : Curzon Press, 1996 [cit. 2011-03-16]. 351 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=j8huKCB2AiEC>. ISBN 978-0700702992.
25. SABAHUDDIN, Abdul. *History of Afghanistan* [online]. 1st ed. New Delhi : Global Vision Publishing, 2008 [cit. 2011-03-19]. 204 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=XfDYtxfOvTYC>. ISBN 8182202469.
26. SEGELL, Glen. *Axis of evil and rogue states : the Bush administration, 2000-2004* [online]. United Kingdom : Glen Segell, 2005 [cit. 2011-03-16]. 347 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=W2XWKKNkC5gC>. ISBN 1901414272.
27. SHUE, Henry; RODIN, David. *Preemption : military action and moral justification* [online]. Norfolk : Oxford University Press, 2007. 267 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=UQajT7Bqf-MC>. ISBN 978-0199233137.
28. ST. LAURENT, Janet. *Iraq and Afghanistan : Availability of Forces, Equipment, and Infrastructure* [online]. Washington DC : DIANE Publishing Company, 2009 [cit. 2011-03-16]. 26 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=gbyX0RzQK58C>. ISBN 9781437913439, GAO-09-380T.
29. JOHN STEDMAN, Stephen; TANNER, Fred. *Refugee manipulation : war, politics, and the abuse of human suffering* [online]. Washington, DC : Brookings Institution Press, 2003 [cit. 2011-04-07]. Afghan refugees in Pakistan, s. 59-61. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=IpGuy6odnDcC>. ISBN 978-0-8157-8090-7.
30. TANNER, Stephen. Afgh*anistan : a military history from Alexander the Great to the war against the Taliban* [online]. [s.l.] : Da Capo Press, 2009 [cit. 2011-03-16]. 375 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=J3pUS_-uD-oC>. ISBN 978-0306818264.
31. TRIVEDI, Ramesh. *India's relations with her neighbours* [online]. Delhi, India : ISHA books, 2008 [cit. 2011-03-16]. 298 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=-VUgSG8bcP0C>. ISBN 8182054389.
32. YASSARI, Nadjma. *The Sharia in the Constitutions of Afghanistan, Iran, and Egypt* [online]. Tuebingen : Max-Planck-Institut fuer Auslaendisches und internationales Privatrecht, 2005 [cit. 2011-03-18]. 571 s. Dostupné z WWW: <http://books.google.com/books?id=CMGfLzYWeW4C>. ISBN 978-3-16-148787-7.

Monografie

BLANK, Stephen. The Strategic Importance of Central Asia : An American View. Carlisle, PA : U.S. Army War College, 2008. 16 s. Dostupné z WWW: <http://handle.dtic.mil/100.2/ADA485885>

BLANK, Stephen. Challenges and Opportunities for the Obama Administration in Central Asia. [s.l.] : Strategic Studies Institute United States Army War College, 2009. Challenge and

Opportunity for the United States and NATO, 57 s. Dostupné z WWW: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/download.cfm?q=921>. ISBN 1584873914.

Časopisy

Foreign policy

01.06.2010. TRAUB, James. The World According to Barack Obama. Dostupné z WWW: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/06/01/where_have_all_the_george_kennans_gone>.

01.07.2010. FISHMAN, Brian. Counting al-Qaeda. Dostupné z WWW: <http://afpak.foreignpolicy.com/posts/2010/07/01/how_many_members_does_al_qaeda_have>

20.08.2009. JOHNSON, Thomas; MASON, Chris. Afghanistan is today's Vietnam, No question mark needed. Dostupné z WWW: <http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/08/20/saigon_2009>.

Mezinárodní politika

2005
ČERNÝ, Filip. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2005, XXXIX, 3, s. 13-15. ISSN 0543-7962.

2006
MÁŠA, Pavel; ŠULC, František. Cíle zahraniční politiky USA a Ruska v kaspickém regionu. *Mezinárodní politika*. 2006, XXX, 1, s. 4-6. ISSN 0543-7962

2007
ŠTINDL, Václav. OPEC s jadernými zbraněmi nebo diskusní kroužek? : Šanghajská organizace pro spolupráci. *Mezinárodní politika*. 2007, XXXI, 7, s. 19-21. ISSN 0543-7962.

2009

MAKARIUSOVÁ, Radana. Starý a nový Tálibán : Ideologicko-strategické motivy. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 34-36. ISSN 0543-7962.

NOVÁK, Martin. Afghánistán je bitevním polem Indie a Pákistánu. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 31-33. ISSN 0543-7962.

OLŠA, Jaroslav. Nábožensko-zvykové pozadí terorismu v Pákistánu. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 27-31. ISSN 0543-7962.

VESELÁ, Věra. Afghánistán je z velké části rukojmím širších mezinárodních vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, XXXIII, 11-12, s. 39-42. ISSN 0543-7962.

Jiné

21.05.2007. Kommersant Vlast. LUKIN, Mihail. Vse Rossijskie bazy. [online]. 19 (723). Dostupný z WWW: <http://www.kommersant.ru/Doc/766827>.

Noviny

(název dle abecedy, uvnitř skupiny podle data publikace)

BBC news

20.07.2004. Al-Qaeda's origins and links. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1670089.stm>.

17.06.2004. Bush names Pakistan 'major ally'. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/3814013.stm>

30.07.2005. US asked to leave Uzbek air base . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4731411.stm>.

01.03.2006. Musharraf interview: Full transcript. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4761338.stm>.

08.10.2009. India: Afghanistan's influential ally . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7492982.stm>.

18.11.2009. NORT, Andrew. Sovetskie uroki Afganistana dlja NATO. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/russian/international/2009/11/091118_soviet_lessons_afganistan.shtml>.

10.09.2010. MAKSIMOV, Boris. Pressa Britanii: itogi vojny v Irake. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/russian/uk/2010/09/100901_brit_press.shtml>.

CNN

25.08.2010. Pakistan's flood victims give USAID chief an earful. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/08/25/pakistan.camps>.

15.01.2011. 3 U.S. troops killed in Iraq. Dostupné z WWW: <http://articles.cnn.com/2011-01-15/world/iraq.violence_1_iraqi-soldier-iraq-interior-ministry-taji>.

17.10.2003. Maria Ressa. Mahathir attack on Jews condemned. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/asiapcf/southeast/10/16/oic.mahathir>.

Der Spiegel

06.07.2009. SPIEGEL Interview with Pervez Musharraf. Dostupné z WWW: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,628960,00.html>.

17.06.2010. FOLLATH, Erich; STARK, Holger. The Birth of a Bomb : A History of Iran. Dostupný z WWW: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,701109-4,00.html>.

Eurasianet.org

22.01.2008. US-Uzbekistan Relations: Another Step Toward Rapprochement? Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav012308b.shtml>.

06.04.2008. Uzbekistan: Karimov Approves Overland Rail Re-Supply Route for Afghan Operations. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav040708a.shtml>.

01.04.2009. MOJUMDAR, Aunohita. Afghanistan: Obama Af-Pak Strategy and Afghanistan's Response. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav040209b.shtml>.

10.09.2009. WEITZ, Richard. Afghanistan and Pakistan: Examining the Obama Administration's Eurasian Strategy. Dostupné z WWW: <http://www.eurasianet.org/departments/insightb/articles/eav091109a.shtml>.

Reuters

26.01.2010. On Taliban/AQ ties and the Afghanistan exit strategy. Dostupné z WWW: <http://blogs.reuters.com/pakistan/2010/01/26/on-talibanaq-ties-and-the-afghanistan-exit-strategy>.

06.06.2010. HEPINSTALL, Sonya. INTERVIEW-Holbrooke: reformed Taliban in Afghan govt not wrong. Dostupné z WWW: <http://www.reuters.com/article/2010/06/06/idUSLDE6550HF>.

18.08.2010. DYOMKIN, Denis. Karzai says Afghanistan needs Russia's support. Dostupné z WWW: <http://www.reuters.com/article/2010/08/18/us-russia-afghanistan-pakistan-idUSTRE67H1HI20100818>.

The Guardian

07.10.2001. WINTOUR, Patrick; AHMED, Kamal; WULLIAMY, Ed. It's time for war, Bush and Blair tell Taliban. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/world/2001/oct/07/politics.september11>.

15.03.2003. MCGREAL, Chris; MACASKILL, Ewen. Bush to publish road map to peace. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/world/2003/mar/15/israel>.

10.03.2011. ROGERS, Simon; SEDGHI , Ami. Afghanistan civilian casualties: year by year, month by month. Dostupné z WWW: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2010/aug/10/afghanistan-civilian-casualties-statistics>.

The Independent

10.09.2002. FISK, Robert. Bush is intent on painting allies and enemies in the Middle East as evil. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/bush-is-intent-on-painting-allies-and-enemies-in-the-middle-east-as-evil-607200.html>.

27.10.2010. SENGUPTA, Kim. Afghanistan : Russia steps in to help Nato. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/politics/exclusive-afghanistan-russia-steps-in-to-help-nato-2117468.html>.

24.02.2011. Afghan security worst for 10 years, says UN. Dostupné z WWW: <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/afghan-security-worst-for-10-years-says-un-2223699.html>.

The New York Times

28.07.2004. SHANE, Scott; MAZZETTI, Mark; FILKINS, Dexter. Cables Depict Afghan Graft, Starting at Top. Dostupné z WWW: <http://www.nytimes.com/2010/12/03/world/asia/03wikileaks-corruption.html>.

30.12.2008. OPPEL JR., Richard; SHANKER, Thom. U.S. to Widen Supply Routes in Afghan War. Dostupné z WWW: <http://www.nytimes.com/2008/12/31/world/asia/31military.html>.

The Washington Post

31.12.2006. FLETCHER, Michael. Bush Has Quietly Tripled Aid to Africa. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/30/AR2006123000941.html>.

04.01.2009. CONSTABLE, Pamela. Afghan Shiites Embrace New Acceptance. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/01/03/AR2009010301995.html>.

23.03.2009. KAMEN, Al. The End of the Global War on Terror. Dostupné z WWW: <http://voices.washingtonpost.com/44/2009/03/23/the_end_of_the_global_war_on_t.html>.

28.06.2010. FINN, Peter; DEYOUNG, Karen. Panetta says Afghan insurgents show no real interest in reconciliation talks. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/06/27/AR2010062701928.html>.

31.08.2010. KORNBLUT, Anne. Obama declares that combat In Iraq is over. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/08/31/AR2010083104496.html

26.02.2011. LONDONO, Ernesto; HAMDARD, Javed. Afghanistan civilian casualties spike; officials say 200 killed in 2-week period. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2011/02/26/AR2011022603342_2.html>.

12.03.2011. LONDONO, Ernesto. Karzai again condemns NATO operations. Dostupné z WWW: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2011/03/12/AR2011031204182.html>.

Time.com

13.05.2003. BARLETT, Donald; STEELE, James. The Oily Americans. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,450997-92,00.html>.

13.07.2009. SCHERER, Michael. The Five Pillars of Obama's Foreign Policy. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/nation/article/0,8599,1910057,00.html>.

09.04.2010. THOMPSON, Mark. Could the U.S. Lose Its Base in Kyrgyzstan?. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1979013,00.html>.

Ostatní (dle data publikování)

2001

19.09.2001. Green Left Weekly. DIXON, Norm. How the CIA created Osama bin Laden. Dostupné z WWW: <http://www.greenleft.org.au/node/24198>.

2006

17.02.2006. Nezavisimaja gazeta. BRZEZINSKI, Zbigniew. Poslednij suveren na rasput'e. Dostupné z WWW: <http://www.ng.ru/ideas/2006-02-17/1_suveren.html>.

2007

16.06.2007. Afghanistan.ru. POJJA, Sameulla. Afganistan v sostave ShOS mozhet prinesti pol'zu. Dostupné z WWW: <http://www.afghanistan.ru/doc/9291.html>.

08.08.2007. The Christian Science Monitor. MARK SAPPENFIELD. Is Iran meddling in Afghanistan? Dostupné z WWW: <http://www.csmonitor.com/2007/0808/p06s01-wosc.html>.

2008

15.07.2008. Boston.com. RHEE, Foon. Obama: Afghanistan, not Iraq, should be focus. Dostupné z WWW: <http://www.boston.com/news/politics/politicalintelligence/2008/07/obama_afghanist.html>.16.

07.2008. Bloomberg. VARNER, Bill. Iran Pours Cash Into Afghanistan, Seeking Leverage Against U.S. Dostupné z WWW: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aNaIqaODpvrU>.

26.09.2008. The Wall Street Journal. HAQQANI, Husain; JAWAD, Said. Pakistan and Afghanistan Unite Against Terrorism. Dostupné z WWW: <http://online.wsj.com/article/SB122238726795877141.html>.

2009

13.10.2009. RIA novosti. "Naftogaz" predlozhil "Gazpromu" izmenit' gazovye kontrakty. Dostupné z WWW: <http://www.rian.ru/economy/20091013/188721856.html>.

14.10.2009. The Washington Independent. ACKERMAN, Spencer. Kerry, Lugar, Berman ‘Clarify’ Pakistan Aid Bill’s Intent. Dostupné z WWW: <http://washingtonindependent.com/63805/kerry-lugar-berman-clarify-pakistan-aid-bills-intent>.

03.12.2009. Golos Rossii. ARMSTRONG, Paul. Sovetskij general: SShA v Afganistane zhdet ta zhe uchast'. Dostupné z WWW: <http://rus.ruvr.ru/2009/12/03/2490081.html>.

Prosinec 2009. Piterskaja Pravda. ARGUNSKIJ, Gleb. Afganistan : Zabroshennyj uchebnik. Dostupné z WWW: <http://www.cprfspb.ru/3850.html>.

2010

20.06.2010. Rosbalt. Miller: Prekrawenie postavok gaza Belorussii ne skazhetsja na Evrope. Dostupné z WWW: <http://www.rosbalt.ru/business/2010/06/20/746737.html>.

20.09.2010. Gazeta.ru. SAVINA, Ekaterina. V Tadzhikistane nachalis' boevye dejstvija s desjatkami zhertv. Dostupné z WWW: <http://www.gazeta.ru/politics/2010/09/20_a_3421263.shtml>.

08.10.2010. Vesti.ru. SOLODOVNIKOV, Mihail. Za devjat' let okkupacii Afganistana NATO ne dobilos' mira. Dostupné z WWW: <http://www.vesti.ru/doc.html?id=398450>.

20.10.2010. Telegpraph. KIRKUP, James. Lisbon: Nato leaders endorse Afghanistan 2014 withdrawal date. Dostupné z WWW: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/defence/8148560/Lisbon-Nato-leaders-endorse-Afghanistan-2014-withdrawal-date.html>.

09.11.2010. Lenta.ru. Bush, Dzhordzh, mladshij. Dostupné z WWW: <http://www.lenta.ru/lib/14159751/full.htm>.

10.11.2010. PressTV. Will Bush be tried as war criminal?. Dostupné z WWW: <http://www.presstv.ir/detail/150383.html>.

2011

01.02.2011. The Associated Press. Afghanistan, Iran agree to improve border trade. Dostupné z WWW: <http://www.businessweek.com/ap/financialnews/D9L425100.htm>.

07.02.2011. AFP. Taliban will not win back Afghanistan: Obama. Dostupné z WWW: <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5iw-HYHjeV4jrEGYvguAMEWLiThjw?docId=CNG.c970e20b7c30f2afe95cf0ec00d03443.701>

20.02.2011. Las Vegas Sun. BROKENSHIRE, Nick. Strategy in Afghanistan not working. Dostupné z WWW: <http://www.lasvegassun.com/news/2011/feb/20/strategy-afghanistan-not-working>.

09.03.2011. The Huffington Post. QUINN, Patrick; FAIEZ, Rahim. Afghan Civilian Deaths Spike In 2010: U.N. Dostupné z WWW: <http://www.huffingtonpost.com/2011/03/09/afghan-civilian-deaths-sp_n_833400.html>.

Odborné webové stránky

Council on foreign relations

14.10.2006. LIONEL, Beehner. Afghanistan's Role in Iran's Drug Problem. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/iran/afghanistans-role-irans-drug-problem/p11457#p2>.

27.03.2009. Obama's Strategy for Afghanistan and Pakistan, March 2009. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/obamas-strategy-afghanistan-pakistan-march-2009/p18952>.

30.03.2009. BRUNO, Greg; BEHNER, Lionel. Iran and the Future of Afghanistan. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/iran/iran-future-afghanistan/p13578>.

30.03.2009. White Paper of the Interagency Policy Group's Report on U.S. Policy toward Afghanistan and Pakistan. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/white-paper-interagency-policy-groups-report-us-policy-toward-afghanistan-pakistan/p18959>.

26.05.2009. BRUNO, Greg. Nourishing Afghanistan's Agricultural Sector. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/afghanistan/nourishing-afghanistans-agricultural-sector/p19478>.

27.05.2010. National Security Strategy 2010. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/defensehomeland-security/national-security-strategy-2010/p22232>.

19.08.2010. BRUNO, Greg. Afghanistan's National Security Forces. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/afghanistan/afghanistans-national-security-forces/p19122>.

07.10.2010. BAJORIA, Jayshree. Pakistan's New Generation of Terrorists. Dostupné z WWW: <http://www.cfr.org/pakistan/pakistans-new-generation-terrorists/p15422>.

Jiné

NASR, Vali; MYERS , Joanne. Carnegie council : The voice of ethics in international affairs. 18.10.2006. The Shia Revival: How Conflicts within Islam Will Shape the Future. Dostupné z WWW: <http://www.carnegiecouncil.org/resources/transcripts/5400.html>.

PRADOS, John. Foreign policy in focus. 2009. The AfPak Paradox. Dostupné z WWW: <http://www.fpif.org/articles/the_afpak_paradox>.

RIEDEL, Bruce. Brookings Institution. 2008. Terrorism in India and the Global Jihad. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/articles/2008/1130_india_terrorism_riedel.aspx>.

RIEDEL, Bruce. Brookings Institution. 26.01.2009. How Not to Lose Afghanistan: Breaking the Taliban's Momentum. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/opinions/2009/0126_afghanistan_riedel.aspx >.

RUBIN, Barnett; BATMANGLICH, Sara. MIT Center for international studies. 2008. The U.S. and Iran in Afghanistan: Policy Gone Awry. Dostupné z WWW: <http://web.mit.edu/CIS/editorspick_rubin08_audit.html>.

Encyklopedie

CIA The World Factbook
Iran. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>.
Pakistan. Dostupné z WWW: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pk.html>.

Encyclopedia Britannica. Pashtun. Dostupné z WWW: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/445546/Pashtun>.

Jiné webové stránky

Afghanistan - Unemployment rate - Historical Data Graphs per Year. Index Mundi. Dostupné z WWW: <http://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=af&v=74>.

Dr. Najibullah Ahmadzai. Afghanland.com. Dostupné z WWW: <http://www.afghanland.com/history/najib.html>.

Fact Sheet: International Security Assistance Force (ISAF)in Afghanistan. Center for Defense Information. HUANG, Reyko. 14.02.2002. Dostupné z WWW: <http://www.cdi.org/terrorism/isaf.cfm >.

FATA. Globalsecurity.org. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/world/pakistan/fata.htm>

George W. Bush 2004 Presidential Election Victory Speech. American Rhetoric. 3.10.2004. Dostupné z WWW: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/convention2004/georgewbush2004victoryspeech.htm>.

Grazhdanskaja vojna v respublike: obshchij hod sobytij. CA&CC Press. Dostupné z WWW: <http://www.ca-c.org/datarus/st_08_bush_9.shtml>.

Iran raises concerns over US-Afghan strategic treaty. Globalsecurity.org. 23.02.2011. Dostupné z WWW: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2011/02/mil-110223-isna01.htm>.

Joint Defense and Economic Cooperation Treaty Between the States of the Arab League. Jewish virtual library. Dostupné z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/arabdef.html>.

NATO: Afghan Attrition Remains Stubbornly High. Military.com. 23.02.2011. Dostupné z WWW: <http://www.military.com/news/article/nato-afghan-attrition-remains-stubbornly-high.html>.

Operation Enduring Freedom. ICasualties. Dostupné z WWW: <http://www.icasualties.org/oef/>.

Organization of the Islamic Conference. The International Center for Not-for-Profit Laq. 28.01.2011. Dostupné z WWW: <http://www.icnl.org/knowledge/ngolawmonitor/oic.htm>. PDF verze dostupná z <http://www.icnl.org/knowledge/ngolawmonitor/pdf/OIC.pdf>.

Pashto Language & Identity Formation in Pakistan. Khyber.org. RAHMAN, Tariq. Dostupné z WWW: <http://www.khyber.org/publications/001-005/pashtolangformation.shtml>.

Presidential Campaign Slogans. Dostupné z WWW: <Presidentsusa.net>

Pulling a Fast One in Afghanistan. The National Interest. PREBLE, Christopher. 09.03.2011. Dostupné z WWW: <http://nationalinterest.org/blog/the-skeptics/pulling-fast-one-afghanistan-5001>.

Remarks of Senator Obama: The War We Need to Win. BarackObama.com. 01.08.2007. Dostupné z WWW: <http://www.barackobama.com/2007/08/01/the_war_we_need_to_win.php>.

September 11 by numbers. New York Mag. Dostupné z WWW: <http://nymag.com/news/articles/wtc/1year/numbers.htm>.

The AfPak Front.National Review. MAY, Clifford. 16.07.2009. Dostupné z WWW: <http://www.nationalreview.com/articles/227888/afpak-front/clifford-d-may>.

The New York Review of Books. RASHID, Ahmed. 25.02.2010. Recenze na knihu "My Life with the Taliban", autor A. Salam Zaeef, editor A. Strick van Linschoten, F. Kuehn. Columbia University Press, 331 s. A Deal with the Taliban? Dostupné z WWW: <http://www.nybooks.com/articles/archives/2010/feb/25/a-deal-with-the-taliban>.

U.S. support for anti-Soviet and anti-Russian guerrilla movements and the undermining of democracy. Find Articles at BNET: The CBS interactive business network. Dostupné z WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3996/is_200304/ai_n9199132/>.

Přílohy

Seznam použitých zkratek

AfPak – Afghánistán - Pákistán (neoficiální pojem, používaný novináři)

ANSF - Afghan National Security Forces, národní afghánské bezpečnostní síly

APRSS - Afghanistan and Pakistan Regional Stabilization Strategy, strategie regionální stabilizace Afghánistánu a Pákistánu

CIA - Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba v USA)

DST - District support team, okresní pomocný tým

EU – Evropská unie

FATA - Federally Administered Tribal Areas, Federálně spravovaná kmenová území

GWOT - Global War on Terrorism, globální válka s terorismem

IGO - Intergovernmental organization, mezinárodní mezivládní organizace

ISAF - International Security Assistance Force, Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly

ISI - Inter-Services Intelligence (pákistánská zpravodajská agentura)

LAS - League of Arab States, Liga arabských států

NATO – The North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OIC - Organisation of the Islamic Conference, Organizace islámské konference

OSKB - Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (rusky ОДКБ)

PRT - Provincial Reconstruction Team, provinční rekonstrukční tým RB OSN – Rada bezpečnosti Organizace spojených národů

ŠOS - Šanghajská organizace pro spolupráci

TIFA - Trade and Investment Framework Agreement, rámcové dohody o obchodu a investicích

USA PATRIOT ACT - Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001, Spojení a posílení Ameriky prostřednictvím poskytnutí vhodných nástrojů nutných k zadržení a překážení terorismu

Scénář

V plné velikosti je též dostupný na http://www.uloz.to/8352766/scenar-jpg a http://img62.imageshack.us/i/scenar.jpg/

